

2015

Wojewódzki Urząd Pracy
w Krakowie

Pracujący Małopolsanie

Pracujący Małopolskanie

Opracowanie powstało na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, w ramach projektu Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, na podstawie danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Autor:

dr Artur Gajdos - Adiunkt w Katedrze Ekonometrii Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego

Zespół redakcyjny:

Maria Leńczuk

Marcin Węgrzyn

Agata Chrześcijanek

Ewa Guzik

Olga Piotrowicz

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła.

ISBN: 978-83-63961-38-1

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

tel.: 12 428 78 70

faks: 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

Layout środka publikacji:

Robert Krzeszowiak, www.roboska.com

Skład i opracowanie graficzne:

LOOZ DESIGN Tomasz Merwart, www.looz-design.pl

Druk:

Drukarnia UNIDRUK

ul. Bronowicka 117

30-121 Kraków

Nakład: 250 egzemplarzy

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Kraków 2015

Spis treści

I. Kontekst (cel badania)	5
II. Dane statystyczne	6
III. Przekroje analizy	8
3.1 Przekrój zawodowy	8
3.2 Przekrój sektorowy	10
IV. Rynek pracy w województwie małopolskim	13
V. Struktura zawodowa pracujących w województwie małopolskim	23
5.1 Struktura zawodowa w latach 2004-2013	23
5.2 Prognoza liczby pracujących w przekroju grup zawodów w województwie małopolskim na lata 2014-2020	32
VI. Analiza struktury pracujących Małopolan	39
6.1 Praca główna	40
6.1.1 Status zatrudnienia i rodzaj umowy	40
6.1.2 Płeć	44
6.1.3 Wiek	48
6.1.4 Wykształcenie	52
6.1.5 Miejsce zamieszkania	58
6.1.6 Grupy zawodowe	61
6.1.7 Sektory gospodarki	67
6.1.8 Zatrudnianie pracowników przez pracujących na własny rachunek	72
6.1.9 Pracownicy najemni	73
6.1.10 Lokalizacja miejsca pracy	74
6.2 Praca dodatkowa	77
VII. Podsumowanie	84

I. Kontekst (cel badania)

Celem badania jest określenie struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego oraz wewnętrznego zróżnicowania tej populacji i charakterystyk poszczególnych podgrup.

Badaniem objęte zostaną następujące obszary:

- Analiza zmian liczby i struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego w latach 2004-2013.
- Analiza form zatrudnienia ze względu na status zatrudnienia (pracownicy najemni, pracujący na własny rachunek, pomagający członkowie rodzin), rodzaj umowy (na czas określony, na czas nieokreślony) oraz wymiar czasu pracy (pełny, niepełny).
- Charakterystyka badanych zbiorowości w wyróżnionych przekrojach: demograficznym (wiek, płeć), społeczno-ekonomicznym (wykształcenie, grupy sekcji PKD, klasa miejscowości zamieszkania), grup zawodów.
- W wybranych obszarach (przekrojach) analiza porównawcza: województwo małopolskie a Polska.

II. Dane statystyczne

Głównym źródłem danych wykorzystywanym w analizie zmian liczby i struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego w latach 2004–2013 będą indywidualne, nieidentyfikowane dane pochodzące z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny (GUS), stanowi szczególne źródło informacji na temat sytuacji w zakresie aktywności ekonomicznej ludności i sytuacji na regionalnym rynku pracy. Jest badaniem reprezentacyjnym, prowadzonym wśród osób w wieku 15 lat i więcej będących członkami gospodarstw domowych w losowo dobranej próbie około 35 tys. mieszkań (niecałe 100 tys. osób). Przedmiotem BAEL jest sytuacja w zakresie aktywności ekonomicznej członków gospodarstw domowych, tzn. fakt wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo. Badanie prowadzone jest przy użyciu dwóch formularzy: kartoteki gospodarstwa domowego ZG, która przeznaczona jest dla każdego gospodarstwa domowego znajdującego się w wylosowanym mieszkaniu, oraz ankiety ZD, która wypełniana jest co kwartał dla każdej osoby objętej badaniem¹.

BAEL jest jedynym badaniem, które pozwala na szeroką charakterystykę demograficzno-społeczną populacji pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo oraz opis i analizę nietypowych form zatrudnienia według podstawowych cech pracujących (płeć i wiek), według statusu na rynku pracy (pracujący, bezrobotni), rodzaju działalności oraz poziomu wykształcenia czy zawodu².

Dane pochodzące z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności prezentowane są w ujęciu kwartalnym i uwzględniają podział terytorialny na poziomie kraju i województw. Informacje z niego pochodzące, takie jak m.in. liczba pracujących ogółem, liczba pracujących według wykształcenia czy według wielkich grup zawodowych, udostępniane są w formie cyklicznych publikacji, a także w Banku Danych Lokalnych. Źródłem informacji w zakresie m.in. liczby

1 Opracowano na podstawie: *Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń*, Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 2008, s. 18–19; *Aktywność ekonomiczna ludności Polski*, IV kwartał 2013, *Uwagi metodyczne*, Warszawa: GUS, 2014, s. 11–12.

2 Ibidem.

pracujących według grup zawodów i specjalności, wykształcenia oraz innych, dodatkowych charakterystyk są natomiast indywidualne, nieidentyfikowane dane pochodzące z ankiet. Dane te pozwalają na przekrojowo-czasowy opis zmian w liczbie i strukturze pracujących.

W badaniu „Pracujący Małopolskie” wykonane zostaną analizy dla lat 2004–2013 z wykorzystaniem danych BAEL pochodzących z czterech kwartałów. Jednak analizy te dotyczyć będą zagadnień mniej szczegółowych. Analizy o wyższym stopniu szczegółowości wykonane zostaną dla lat 2011–2013 na danych pochodzących z wszystkich kwartałów (łącznie 12 kwartałów).

W badaniu wykorzystane zostaną również dane Głównego Urzędu Statystycznego dostępne w internetowym **Banku Danych Lokalnych (BDL)**. Bank Danych Lokalnych stanowi bazę danych statystycznych prezentowanych w różnorodnych skalach, kategoriach oraz zakresie czasowym i przestrzennym. W zakresie rynku pracy szczegółowych danych dostarczają udostępniane w BDL wyniki takich badań jak: badanie bezrobocia, badanie pracujących oraz wynagrodzeń w gospodarce narodowej, monitoring rynku pracy (popyt na pracę, warunki pracy) czy Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (dane publikowane)³.

Obok reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności podstawowym źródłem informacji o rynku pracy w statystyce publicznej są dane oparte na sprawozdawczości przedsiębiorstw i jednostek sfery budżetowej oraz powiatowych urzędów pracy⁴. Są one gromadzone za pomocą odpowiednich formularzy, przesyłanych okresowo do GUS przez poszczególne podmioty i jednostki, po czym po przetworzeniu są udostępniane w formie cyklicznych publikacji oraz w Banku Danych Lokalnych na stronie internetowej GUS-u. W zakresie rynku pracy w Banku Danych Lokalnych udostępniane są w szczególności dane dotyczące liczby pracujących, zatrudnienia, bezrobocia, wynagrodzeń w różnych przekrojach oraz ich struktury, wolnych miejsc pracy czy warunków pracy⁵.

3 Opracowano na podstawie: *Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń*, op. cit., s.12-17.

4 Ibidem, s. 11-12.

5 Opracowano na podstawie informacji zamieszczonych w serwisie www.stat.gov.pl.

III. Przekroje analizy

Na podstawie danych pochodzących z BDL oraz BAEL możliwe jest prowadzenie analiz w następujących przekrojach głównych:

- demograficznym (płeć, grupy wiekowe)
- społeczno-ekonomicznym (wykształcenie, klasa miejscowości zamieszkania)
- sekcji PKD (według PKD2007)
- przestrzennym (województwa).

Ponadto baza BAEL umożliwia wygenerowanie danych szczegółowych o pracujących w przekroju grup zawodów (według „Klasyfikacji zawodów i specjalności 2010”).

3.1 Przekrój zawodowy

Dane w przekroju zawodowym gromadzone są według „Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy” (KZiS). Klasyfikacja ta jest pięciopoziomowym, hierarchicznie uporządkowanym zbiorem zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Struktura klasyfikacji, grupująca poszczególne zawody (specjalności) w coraz bardziej zagregowane grupy o określonych symbolach i nazwach, umożliwia prowadzenie analiz na różnych poziomach szczegółowości – począwszy od podstawowego, obejmującego poszczególne zawody i specjalności, poprzez elementarne, średnie oraz duże grupy zawodowe, aż do poziomu najbardziej ogólnego, jakim są wielkie grupy zawodowe⁶.

Obecna „Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy” (KZiS2010) wprowadzona rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 roku (Dz. U. Nr 82, poz. 537 oraz z 2012 r., poz. 1268) obowiązuje od 1 lipca 2010⁷ roku, zastępując klasyfikację wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia

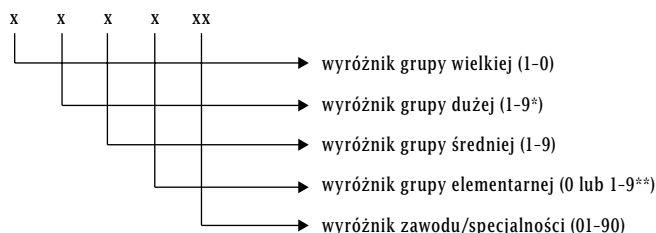
⁶ *Obwieszczenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz.U. 2014 nr 0 poz. 760).

⁷ W BAEL uwzględniona od pierwszego kwartału 2011 roku.

2004 roku (Dz. U. Nr 265, poz. 2644 oraz z 2007 r. Nr 106, poz. 728). Zasadniczy układ obecnej klasyfikacji zawodów i specjalności, kryteria klasyfikacyjne oraz system kodowy odpowiada Międzynarodowemu Standardowi Klasyfikacji Zawodów ISCO-08, przyjętemu w grudniu 2007 roku na trójstronnym Spotkaniu Ekspertów ds. Statystyki Pracy zwołanym przez Organ Wykonawczy Międzynarodowego Biura Pracy (*International Labour Office - ILO*). Międzynarodowy Standard ISCO-08 jest zalecany przez EUROSTAT do stosowania w analizach rynku pracy w krajach członkowskich Unii Europejskiej⁸.

Wszystkie pozycje klasyfikacyjne w KZiS opatrzone zostały symbolem cyfrowym (kodem). Grupy wielkie oznaczono symbolem jednocyfrowym, grupy duże - dwucyfrowym, grupy średnie - trzycyfrowym, a elementarne - czterocyfrowym. Poszczególnym zawodom i specjalnościom przyporządkowano kod sześciocyfrowy.

Schemat 1. Schemat oznaczania grup zawodowych

*cyfra 9 oznacza kategorię „pozostali” lub „gdzie indziej niesklasyfikowani”

**jeśli w grupie średniej wyróżniono tylko jedną grupę elementarną, otrzymuje ona wyróżnik 0 (zgodnie z zasadą stosowaną w ISCO-08)

Źródło: Obwieszczenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (*Dz.U. 2014, poz. 760*).

Struktura klasyfikacji jest wynikiem grupowania poszczególnych zawodów i specjalności w grupy elementarne, a te z kolei w bardziej zagregowane grupy średnie, duże i wielkie, na podstawie podobieństwa kwalifikacji zawodowych wymaganych dla realizacji zadań danego zawodu (specjalności). W końcowym efekcie struktura klasyfikacji (tabela 1.) obejmuje 10 grup wielkich, 43 grupy duże (wewnętrzny podział grup wielkich), 133 grupy średnie (wewnętrzny podział grup dużych) i 444 grupy elementarne (wewnętrzny podział grup średnich). Grupy elementarne obejmują 2 366 zawodów i specjalności⁹.

Tabela 1. Struktura klasyfikacji zawodów i specjalności i poziomy kwalifikacji

LP	nazwa grupy wielkiej	liczba grup w ramach grupy wielkiej			liczba zawodów i specjalności	poziom kwalifikacji
		dużych	średnich	elementarnych		
1	przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (1)*	4	11	31	141	3 + 4
2	specjaliści (2)	6	30	98	663	4
3	technicy i inny średni personel (3)	5	20	87	471	3
4	pracownicy biurowi (4)	4	8	27	68	2 + 3
5	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (5)	4	12 ¹⁰	39	132	2 + 3

⁸ Obwieszczenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lutego 2014 r. (op. cit.).

⁹ Ibidem.

¹⁰ W grupie wielkiej 5 znajduje się faktycznie 13 średnich grup zawodowych, mimo, że tabela zbiorcza w załączniku do obwieszczenia wskazuje na 12. W związku z tym w KZiS 2010 są 133 grupy średnie.

LP	nazwa grupy wielkiej	liczba grup w ramach grupy wielkiej			liczba zawodów i specjalności	poziom kwalifikacji
		dużych	średnich	elementarnych		
6	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (6)	3	9	17	54	2
7	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (7)	5	14	69	400	2
8	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (8)	3	14	41	336	2
9	pracownicy przy pracach prostych (9)	6	11	32	98	1
10	siły zbrojne (0)	3	3	3	3	1,2 + 4
	razem	43	133	444	2 366	

* kod grupy wielkiej

Źródło: Obwieszczenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2014, poz. 760).

3.2 Przekrój sektorowy

Dane gospodarcze w przekroju sektorowym gromadzone są w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Klasyfikacja ta jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczej, jakie realizują jednostki (podmioty gospodarcze). Stanowi podstawę systemu klasyfikacji gospodarczych i społecznych, do której nawiązują inne klasyfikacje (zwłaszcza Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług). Klasyfikacja działalności stosowana jest m.in. do¹¹:

- klasyfikowania podmiotów gospodarczych dla potrzeb krajowego, urzędowego rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON - według rodzaju prowadzonej przez nie działalności,
- przedstawiania struktury gospodarki narodowej z punktu widzenia społecznego podziału pracy,
- zestawiania dynamicznych szeregów dla potrzeb ekonomicznej analizy rozwoju gospodarczego,
- opracowywania bilansów gospodarki narodowej, w tym zintegrowanych rachunków narodowych,
- sporządzania porównań międzynarodowych,
- zestawiania informacji statystycznych, odpowiednio porównywalnych z innymi krajami.

Od początku 2010 roku w Polsce obowiązuje Polska Klasyfikacja Działalności 2007 (PKD2007) wprowadzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. 251, poz.1885), opracowana w ramach „Operacji 2007” na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej Unii Europejskiej - NACE rev.2, która zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności 2004 (PKD2004) zgodną z NACE rev.1.1., stosowaną w Polsce do końca roku 2009¹².

PKD ustala symbole, nazwy i zakres poszczególnych grupowań klasyfikacyjnych na pięciu różnych poziomach, tj. sekcji, działów, grup, klas i podklas¹³:

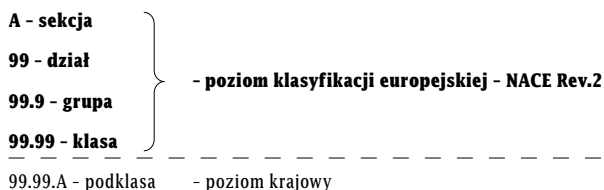
11 Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

12 Ibidem.

13 Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. 251, poz.1885).

- Poziom pierwszy - sekcja - oznaczony symbolem jednoliterowym, dzieli ogólną zbiorowość na 21 grupowań rodzajów działalności, na które składają się czynności związane ze sobą z punktu widzenia tradycyjnie ukształtowanego, ogólnego podziału pracy.
- Poziom drugi - dział - oznaczony dwucyfrowym kodem numerycznym, dzieli ogólną zbiorowość na 88 grupowań rodzajów działalności, na które składają się czynności według cech mających zasadnicze znaczenie przy określaniu stopnia podobieństwa oraz rozpatrywaniu powiązań występujących w gospodarce.
- Poziom trzeci - grupa - oznaczony trzycyfrowym kodem numerycznym, obejmuje 272 grupowania rodzajów działalności dające się wyodrębnić z punktu widzenia procesu produkcyjnego, przeznaczenia produkcji bądź też charakteru usługi lub charakteru odbiorcy tych usług.
- Poziom czwarty - klasa - oznaczony czterocyfrowym kodem numerycznym, obejmuje 615 grupowań rodzajów działalności dających się wyodrębnić z punktu widzenia specjalizacji procesu produkcyjnego, czy też działalności usługowej.
- Poziom piąty - podklasa - oznaczony pięciodzianowym kodem alfanumerycznym, obejmuje 654 grupowania. Został on wprowadzony w celu wyodrębnienia rodzajów działalności charakterystycznych dla polskiej gospodarki i będących przedmiotem obserwacji statystycznej.

Schemat 2. Schemat i kodowanie PKD

Źródło: Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (*Dz. U. 251, poz.1885*).

Dane o głównych sektorach gospodarki powstają w wyniku sumowania odpowiednich sekcji PKD2007. Sposób agregacji sekcji do czterech i sześciu sektorów zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Agregacja sekcji do czterech sektorów działalności gospodarczej według PKD2007

cztery sektory	sześć sektorów	sekcje PKD 2007	
Sektor rolniczy	Rolniczy	A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sektor przemysłowy	Przemysłowy	B	Górnictwo i wydobywanie
		C	Przetwórstwo przemysłowe
		D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
		E	Dostawy wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
	Budownictwo	F	Budownictwo

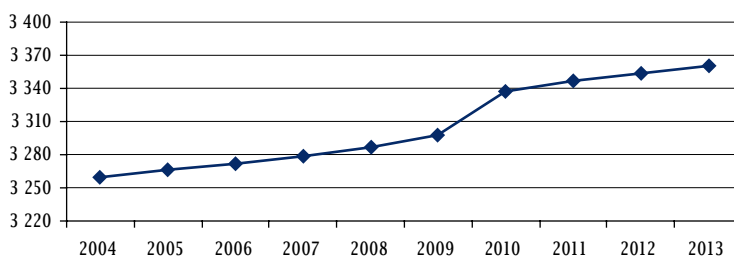
cztery sektory	sześć sektorów	sekcje PKD 2007	
Sektor usług rynkowych	Handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
		H	Transport i gospodarka magazynowa
		I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
		J	Informacja i komunikacja
	Pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
			Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sektor usług nierynkowych (pozostałych)	Pozostałe usługi	M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
		N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
		O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
		P	Edukacja
		Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
		R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
		S	Pozostała działalność usługowa
		T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
		U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Kwiatkowski E., Suchecki B. (red.), Gajdos A., Włodarczyk P. (oprac.), Prognoza zatrudnienia według grup zawodów i sektorów w Polsce do 2020 roku, seria „Studia i monografie”, IPiSS, Warszawa 2014, s. 18-19; Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2011 r., GUS, Katowice 2013, s. 11 (www.stat.gov.pl).

IV. Rynek pracy w województwie małopolskim

Zmiany liczby i struktury ludności w znaczącym stopniu wpływają na procesy obserwowane na rynku pracy. W latach 2004–2013 liczba mieszkańców województwa małopolskiego wykazywała wyraźną tendencję wzrostową. W analizowanym okresie zwiększyła się z 3 260 tys. do blisko 3 361 tys. osób, co wskazuje na średni roczny wzrost na poziomie około 12,6 tys. osób. Utrzymywała się natomiast – obserwowana również w Polsce – stabilna różnica w strukturze ludności według płci (52% mężczyzn, 48% kobiet).

Wykres 1. Liczba ludności (w tys. osób) w województwie małopolskim w latach 2004–2013

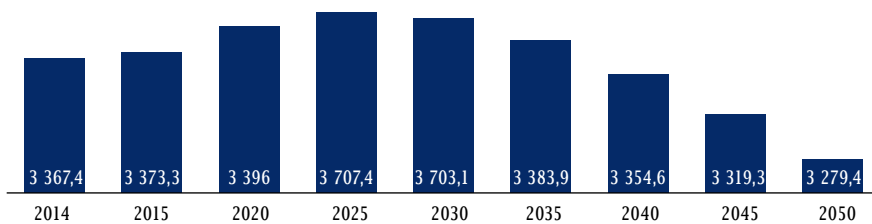

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Zgodnie z przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny prognozą ludności na lata 2014–2050¹⁴ liczba mieszkańców województwa małopolskiego zmniejszy się w roku 2050 wynosić będzie 3 279,4 tys. osób (w porównaniu do 3 367,4 tys. w roku 2014). Jednocześnie w latach 2014–2050 w województwie małopolskim, jako jednym z nielicznych (obok mazowieckiego, pomorskiego i wielkopolskiego), obserwowany będzie okresowy wzrost liczby ludności. Do 2026 r. populacja województwa małopolskiego będzie się zwiększać, aż jej liczebność wyniesie 3 407,9 tys. osób. Po roku 2026 w województwie nastąpi spadek liczby mieszkańców, choć do 2039 i tak będzie ich więcej niż w roku 2013.

14 Prognoza ludności na lata 2014–2050, „Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014 (www.stat.gov.pl).

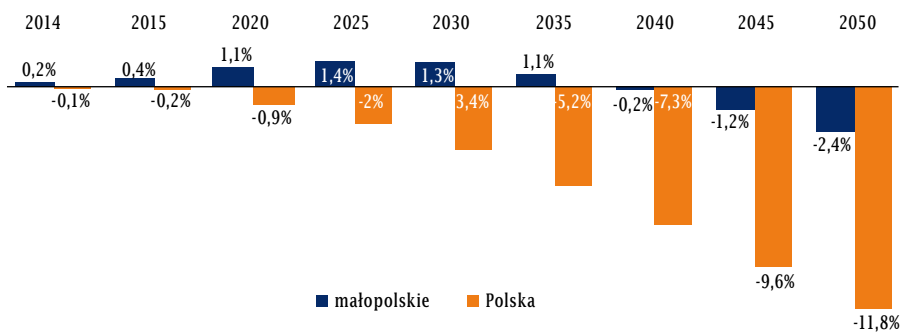
Wykres 2. Prognoza liczby ludności (w tys. osób) w województwie małopolskim w latach 2014-2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Prognoza ludności na lata 2014-2050, „Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014 (www.stat.gov.pl).

Pomimo prognozowanego spadku liczby ludności w województwie małopolskim w latach 2014-2050 sytuacja Małopolski pod tym względem - na tle zmian, które mają nastąpić w Polsce - przedstawia się stosunkowo korzystnie. Do roku 2050 stan jej ludności zmniejszy się o 2,4% w porównaniu z rokiem 2013, natomiast w Polsce spadek ten wyniesie ponad 11,8%.

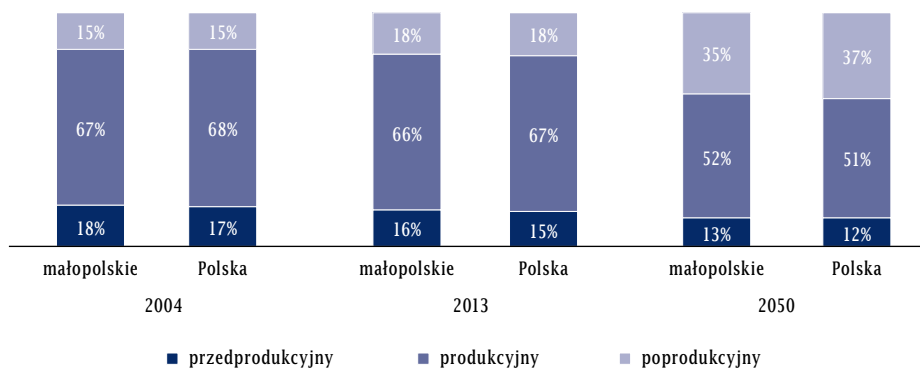
Wykres 3. Prognoza dynamiki zmian (w procentach) liczby ludności w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2014-2050 (2013=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Prognoza ludności na lata 2014-2050, „Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014 (www.stat.gov.pl).

Struktura wiekowa ludności w województwie małopolskim wykazuje znaczne podobieństwo do struktury krajowej. Zarówno w 2004, jak i w 2013 roku struktura wojewódzka - w porównaniu do krajowej - charakteryzowała się nieznacznie wyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz niższym udziałem osób w wieku produkcyjnym. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w województwie małopolskim znajdował się na tym samym poziomie co w kraju. Jednocześnie w latach 2004-2013 struktury wiekowe mieszkańców województwa i całej Polski podlegały jednakowym zmianom: nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Zgodnie z prognozą na lata 2014-2050 ta niekorzystna tendencja będzie się utrzymywać i w roku 2050 ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w województwie małopolskim stanowić będzie odpowiednio 13% i 52% ogółu mieszkańców (12% i 51% w Polsce), podczas gdy udział ludności w wieku poprodukcyjnym wrośnie do 35% (37% w Polsce).

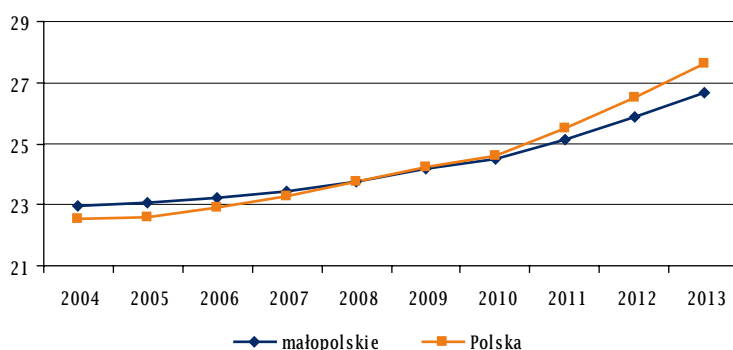
Wykres 4. Struktura ludności (w procentach) według wieku¹⁵ w województwie małopolskim i w Polsce w roku 2004 i 2013 (dane rzeczywiste) oraz w 2050 (prognoza)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz publikacji: Prognoza ludności na lata 2014–2050, „Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014 (www.stat.gov.pl).

Rezultatem zbliżonej struktury wiekowej ludności w województwie małopolskim i w Polsce jest również podobny poziom obciążenia demograficznego. W latach 2004–2013 zarówno w Małopolsce, jak i w całym kraju obserwowano wzrost wskaźnika obrazującego liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie w województwie małopolskim wskaźnik ten zwiększył się z 23 osób do blisko 27, przy czym w stosunku do średniej krajowej jego wartość uległa nieznacznemu obniżeniu.

Wykres 5. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w osobach) w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2004–2013

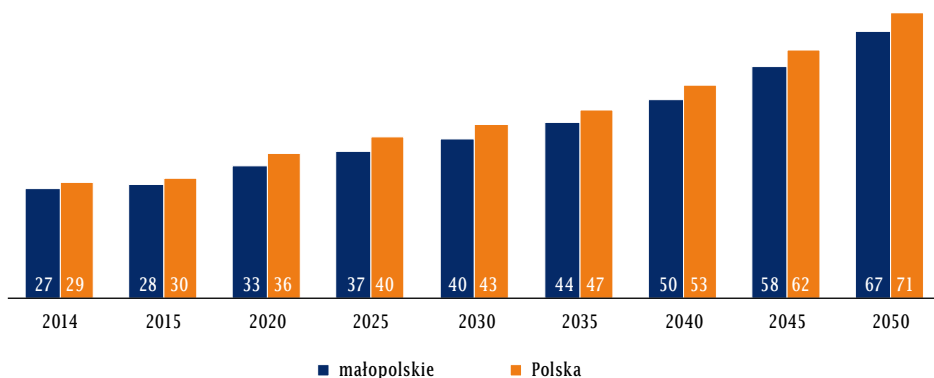
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W latach 2014–2050 przewidywany jest dalszy wzrost poziomu obciążenia demograficznego w województwie małopolskim i w Polsce. Zgodnie z prognozą w 2050 roku w Małopolsce na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie blisko 67 osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast w Polsce wskaźnik ten osiągnie nieco wyższą wartość (71 osób).

15 Grupy wiekowe według BAEL (przedprodukcyjny: 14 lat i mniej; produkcyjny: 15–59/64; poprodukcyjny: 59+/64+).

16 Grupy wiekowe według BAEL.

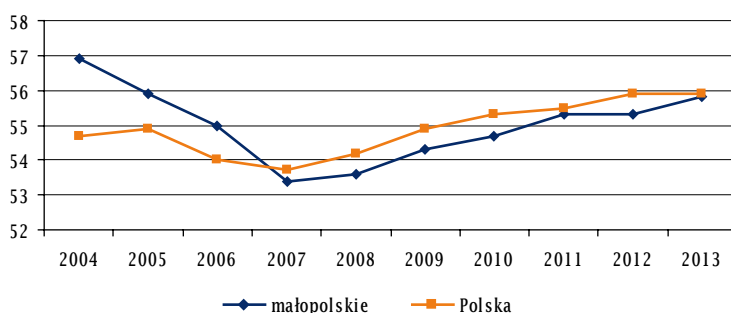
Wykres 6. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym¹⁷ (w osobach) w województwie małopolskim i w Polsce – prognoza na lata 2014–2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Prognoza ludności na lata 2014-2050, „Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014 (www.stat.gov.pl).

W latach 2004–2013 poziom aktywności zawodowej ludności w województwie małopolskim był początkowo wyższy od przeciętnego poziomu aktywności w kraju, przy czym w latach 2004–2007 współczynnik aktywności wykazywał wyraźną tendencję spadkową, w wyniku czego w roku 2007 osiągnął wartość 53,4% wobec 53,7% w Polsce. Po roku 2007 nastąpiło odwrócenie wcześniejszej tendencji i wartość wskaźnika wzrosła w województwie małopolskim do poziomu 55,8% w 2013 roku (55,9% w Polsce). W latach 2004–2013 współczynnik aktywności zawodowej w Małopolsce zmniejszył się o 1,1 p.p., podczas gdy w analogicznym okresie w kraju odnotowano jego wzrost o około 1,2 p.p.

Wykres 7. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie małopolskim i w Polsce (w procentach) w latach 2003–2014

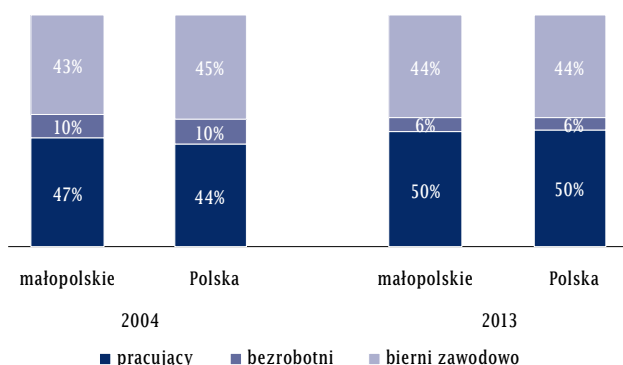

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W strukturze ludności według typu aktywności¹⁸ w województwie małopolskim w latach 2004–2013 dominowali pracujący, których udział w całym analizowanym okresie wynosił średnio 49% (około 1 282 tys. osób). Równie wysoki był odsetek biernych zawodowo (średnio 45%; 1 175 tys. osób), natomiast najmniej liczną grupę stanowili bezrobotni, stanowiący średnio 6% ogółu ludności Małopolski w wieku aktywności zawodowej (około 155 tys. osób). W strukturze ludności według typu aktywności w analizowanym okresie w województwie małopolskim nastąpiły zmiany zbliżone do tych obserwowanych w kraju – wzrost udziału pracujących i spadek udziału bezrobotnych. Wyjątek stanowił odmienny od tendencji krajowej wzrost udziału biernych zawodowo.

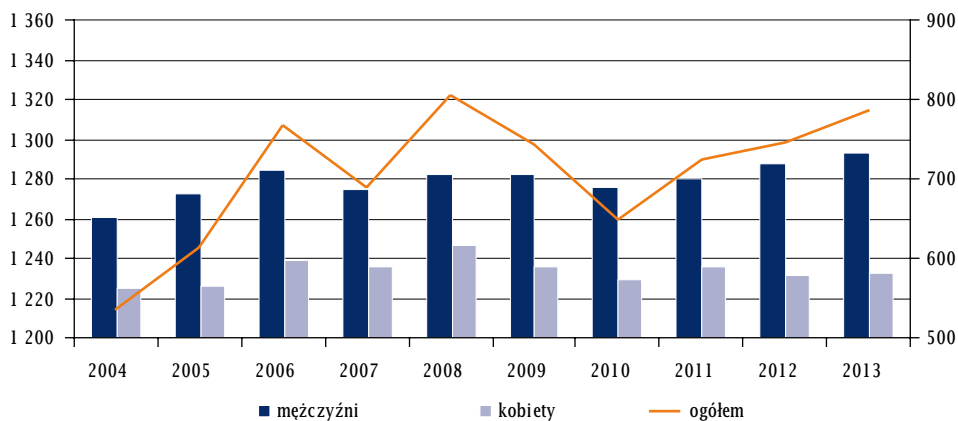
¹⁷ Jak wyżej.

¹⁸ Według BAEL.

Wykres 8. Struktura (w procentach) ludności według typu aktywności w województwie małopolskim i w Polsce w roku 2004 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W latach 2004–2013 liczba pracujących¹⁹ w województwie małopolskim wzrosła o 101 tys. osób (8,3%). Początkowo (lata 2004–2008) podlegała wyraźnej tendencji wzrostowej (z korektą w 2007 roku), osiągając w roku 2008 wartość 1 322 tys. osób wobec 1 214 tys. w roku 2004. Następnie liczba pracujących w województwie zmniejszyła się do 1 260 tys. osób w roku 2010, po czym ponownie wzrosła do 1 315 tys. w roku 2013. W całym analizowanym okresie struktura pracujących według płci w województwie małopolskim (podobnie jak w Polsce) charakteryzowała się stale wyższym udziałem mężczyzn. W latach 2004–2013 w Małopolsce liczba pracujących mężczyzn zwiększyła się z 652 tys. osób do 732 tys., a pracujących kobiet – z 562 tys. do 582 tys.

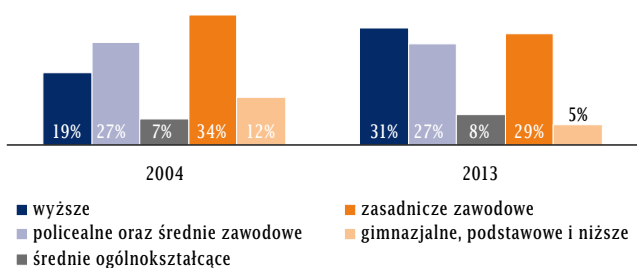
Wykres 9. Liczba (w tys. osób) pracujących ogółem (lewa oś) i według płci (prawa oś) w województwie małopolskim w latach 2004–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Wśród pracujących w województwie małopolskim w roku 2013 dominowały osoby z wykształceniem wyższym. Stanowiły one 31% ogółu pracujących. Jednocześnie ich udział wzrósł w porównaniu rokiem 2004 o 12 p.p. Odsetek pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym uległ w analizowanym okresie zmniejszeniu i w 2013 roku osiągnął wartość 29%. Natomiast udział osób z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym, wynoszący 27% w 2013 roku, nie zmienił się w porównaniu z rokiem 2004. Najmniej liczną grupę stanowili pracujący posiadający wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz gimnazjalne, podstawowe i niższe. Ich udział w 2013 roku kształtował się na poziomie wynoszącym odpowiednio 8% i 5%.

19 Według BAEL (przeciętnie w roku).

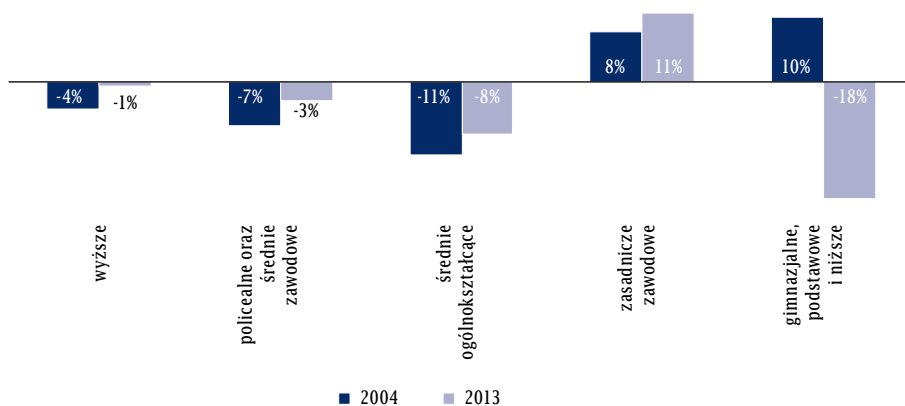
Wykres 10. Struktura (w procentach) pracujących według wykształcenia w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

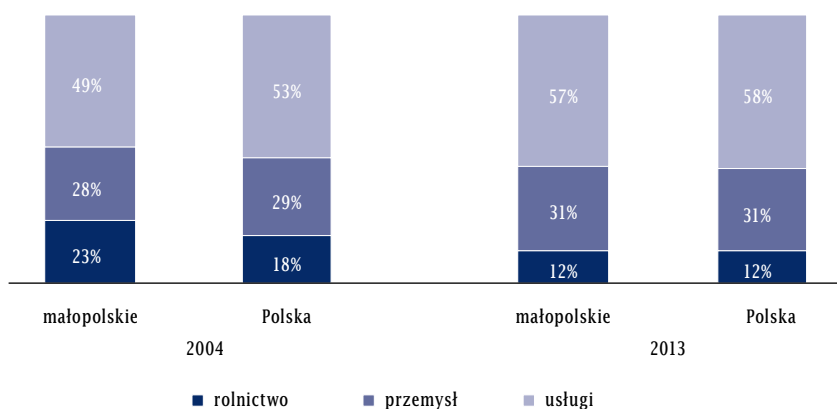
Analiza struktury pracujących według wykształcenia w latach 2004–2013 wskazuje na wyraźnie niższy udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym w województwie małopolskim w stosunku do struktury krajowej (udział niższy o 18%), przy czym początkowo (rok 2004) udział pracujących posiadających ten rodzaj wykształcenia był w województwie wyższy niż w kraju. Niższy był również udział pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz policealnym i średnim zawodowym, przy czym w latach 2004–2013 różnica ta uległa zmniejszeniu. Udział pracujących z wykształceniem wyższym w województwie i w kraju był zbliżony, natomiast udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie w stosunku do udziału tej ludności w Polsce był wyższy (o 11% w 2013 roku).

Wykres 11. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według poziomu wykształcenia w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013 (Polska=0)

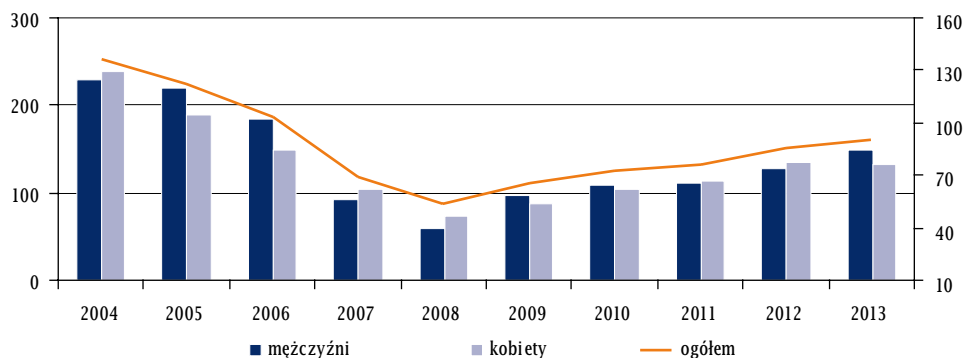
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W województwie małopolskim w 2013 roku w rolnictwie pracowało 156 tys. osób, w przemyśle 411 tys., natomiast w usługach – 746 tys. W latach 2004–2013 w strukturze pracujących według sektorów gospodarki w Małopolsce wystąpiły zmiany analogiczne do obserwowanych w kraju – nastąpił spadek udziału pracujących w rolnictwie oraz wzrost udziału pracujących w przemyśle i usługach. W rezultacie w 2013 roku trójsektorowa struktura pracujących w województwie małopolskim przedstawiała się niemal identycznie jak w kraju.

Wykres 12. Struktura (w procentach) pracujących według sektorów gospodarki w województwie małopolskim i w Polsce w roku 2004 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

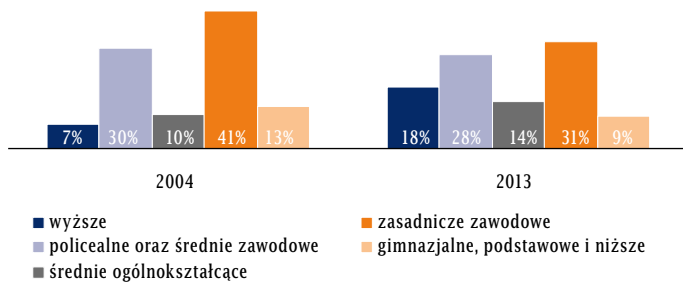
Liczba bezrobotnych według BAEL w województwie małopolskim zmniejszyła się w latach 2004–2013 o 93 tys. osób (36,7%). Początkowo liczba ta podlegała wyraźnej tendencji spadkowej, w wyniku czego w 2008 wyniosła 87 tys. osób, po czym ponownie wzrosła, osiągając w roku 2013 wartość 160 tys. osób. W analizowanym okresie obserwowano zbliżoną liczbę bezrobotnych kobiet i mężczyzn.

Wykres 13. Liczba (w tys. osób) bezrobotnych ogółem (lewa oś) i według płci (prawa oś) w województwie małopolskim w latach 2004–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W tym samym czasie w strukturze bezrobotnych według wykształcenia w województwie małopolskim widoczna była tendencja do wyrównywania się udziałów bezrobotnych posiadających poszczególne poziomy wykształcenia. Największą grupę wśród ogółu bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym, przy czym ich dominacja zmniejszyła się w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2004 (spadek udziału o odpowiednio 10 p.p. i 2 p.p.). Z kolei udział bezrobotnych posiadających wykształcenie wyższe oraz średnie ogólnokształcące wzrósł w roku 2013 w porównaniu do roku 2004 o odpowiednio: 11 p.p. i 4 p.p. Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym uległ w analizowanym okresie zmniejszeniu i w 2013 roku osiągnął wartość 9%.

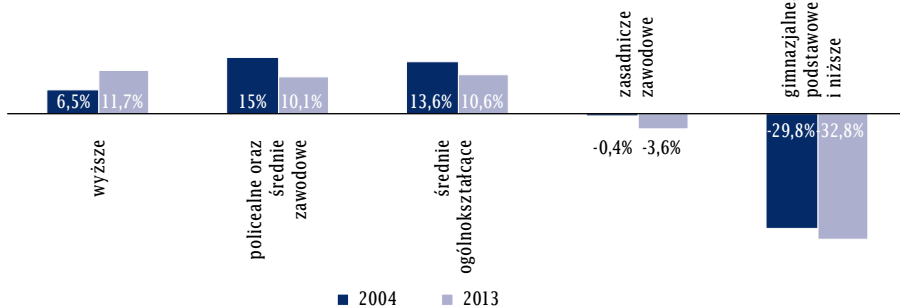
Wykres 14. Struktura (w procentach) bezrobotnych według wykształcenia w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

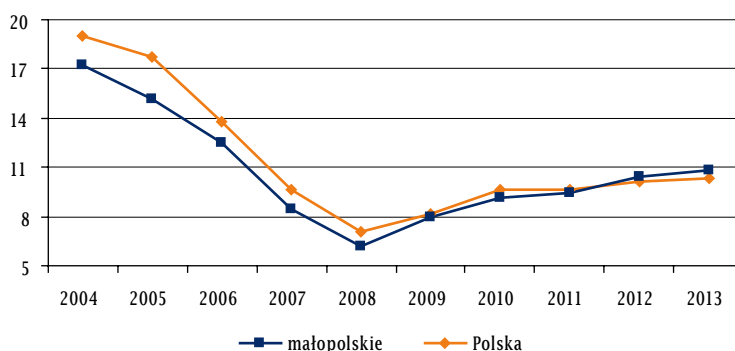
Analiza struktury bezrobotnych według wykształcenia w latach 2004–2013 wskazuje na to, że udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym w województwie małopolskim był wyższy w porównaniu do ich udziału w ogóle bezrobotnych w kraju. Udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie i w kraju był zbliżony. W Małopolsce występowała natomiast wyraźna i pogłębiająca się ujemna różnica udziału bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym w stosunku do udziału tych osób na poziomie kraju (w 2013 roku udział niższy o blisko 33%).

Wykres 15. Odchylenia struktury (w procentach) bezrobotnych według poziomu wykształcenia w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013 (Polska=0)

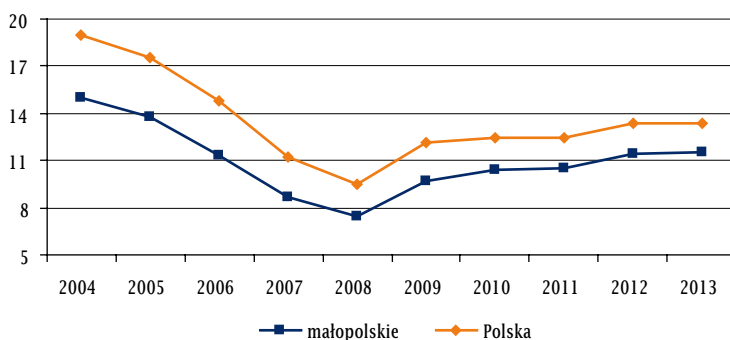
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Zgodnie z danymi BAEL stopa bezrobocia w województwie małopolskim w latach 2004–2013 najczęściej utrzymywała się na nieco niższym poziomie niż w kraju – dopiero w roku 2012 przewyższyła średnią krajową. W analizowanym okresie poziom bezrobocia w Małopolsce początkowo spadł z 17,2% w roku 2004 do 6,2% w roku 2008, po czym ponownie wzrósł do 10,8% w roku 2013.

Wykres 16. Stopa bezrobocia według BAEL (w procentach) w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2004-2013

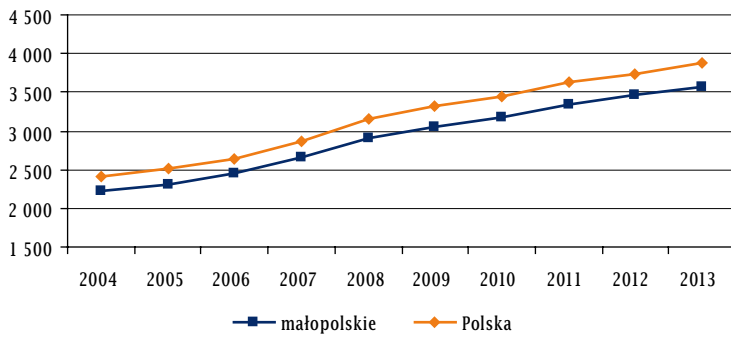
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Dane pochodzące ze statystyki rejestrowej wskazują na podobne tendencje zmian stopy bezrobocia w Polsce i w województwie małopolskim w latach 2004-2013, przy czym poziom bezrobocia rejestrowanego w województwie w całym analizowanym okresie był niższy niż w kraju i w 2013 roku osiągnął 11,5% wobec 13,4% w Polsce. Jednocześnie tempo zmian stopy bezrobocia w województwie i w Polsce było niższe, a jej poziom - wyższy niż wskazują na to dane BAEL. Różnice w poziomie bezrobocia obserwowanym na podstawie danych rejestrowych i danych BAEL wynikają głównie z przyjęcia innej definicji bezrobotnego. Należy jednak zwrócić uwagę na zbliżone tendencje zmian omawianego zjawiska w obydwu badaniach.

Wykres 17. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w procentach) w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W analizowanym okresie średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie małopolskim (podobnie jak w Polsce) wykazywało tendencję wzrostową i zwiększyło się z 2 216 zł w roku 2004 do 3 574 zł w roku 2013. W całym badanym okresie wynagrodzenie wojewódzkie stanowiło średnio 92% średniej płacy krajowej i było od niej niższe średnio o 245 zł.

Wykres 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w województwie małopolskim i w Polsce w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

V. Struktura zawodowa pracujących w województwie małopolskim

5.1 Struktura zawodowa w latach 2004–2013²⁰

W latach 2004–2013²¹ liczba pracujących w województwie małopolskim zwiększyła się o prawie 110 tys. osób (z 1 223,4 tys. osób do 1 332 tys.), co stanowi wzrost o blisko 9% w stosunku do stanu z roku 2004.

W przekroju zawodowym²² liczba pracujących w województwie małopolskim zwiększyła się w analizowanym okresie w siedmiu wielkich grupach zawodowych, z czego największy wzrost obserwowano w grupie drugiej „Specjaliści” (wzrost o 98,4 tys. osób; ponad 57%), grupie piątej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” (52,3 tys. osób; 37% w stosunku do stanu z roku 2004) oraz grupie trzeciej „Technicy i inny średni personel” (wzrost o 34 tys. osób; blisko 37%). Nieco niższy wzrost zatrudnienia, wynoszący około 23% w stosunku do stanu z roku 2004, odnotowano również w grupie ósmej „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (wzrost o 25,1 tys. osób) oraz grupie pierwszej „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (16,8 tys. osób). Liczba pracujących w siódmej wielkiej grupie zawodowej „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” w województwie małopolskim zwiększyła się w analizowanym okresie o 31,9 tys. osób, co stanowi wzrost o 17,4%. W latach 2004–2013 nieznacznemu zwiększeniu (6,5%) uległo również zatrudnienie w grupie czwartej „Pracownicy biurowi”. W pozostałych grupach zawodowych w województwie małopolskim liczba

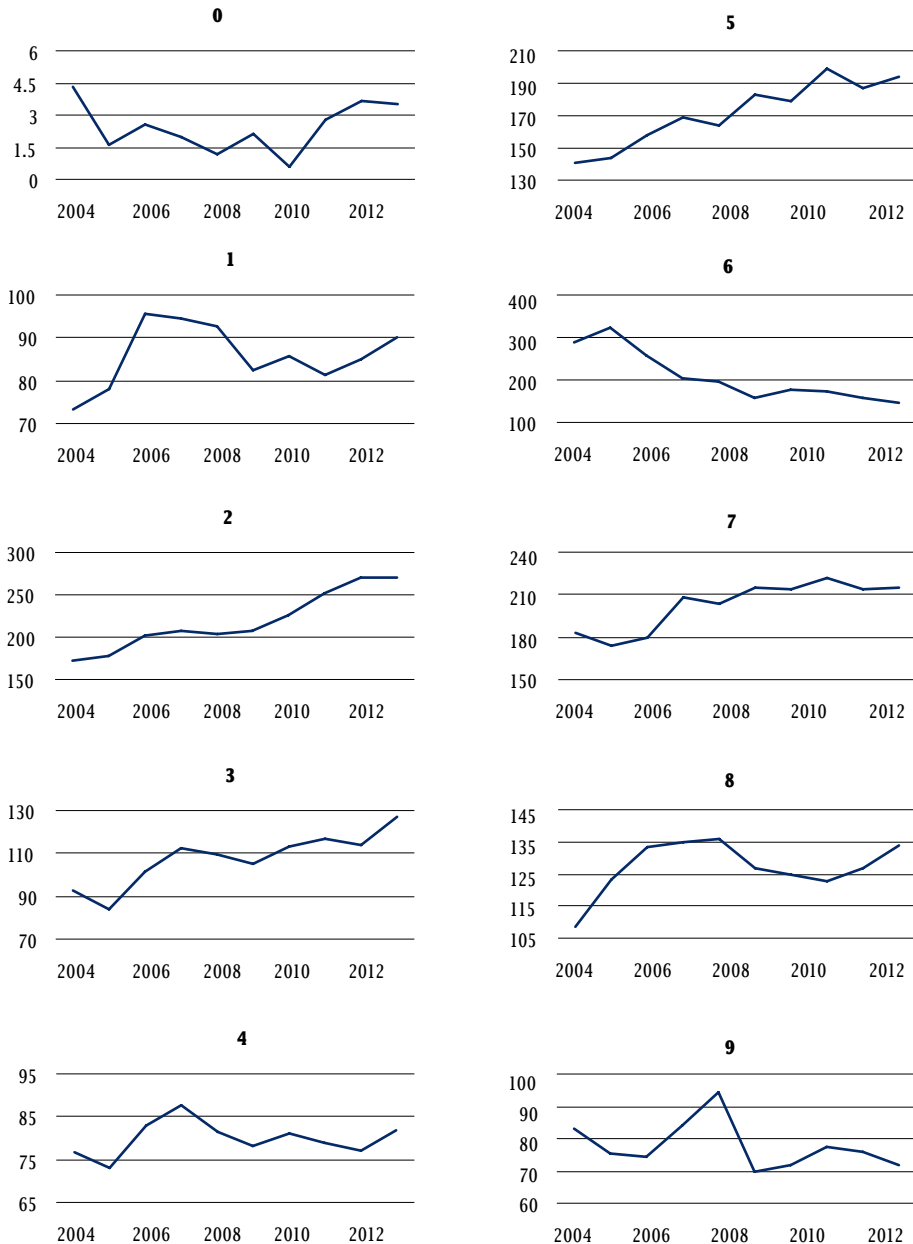
20 Opracowano na podstawie nieidentyfikowalnych, indywidualnych danych BAEL.

21 Czwarte kwartały badanych lat.

22 Poszczególnym kodom grup wielkich odpowiadają następujące nazwy grup zawodowych: 0 - „Siły zbrojne”; 1 - „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 - „Specjaliści”; 3 - „Technicy i inny średni personel”; 4 - „Pracownicy biurowi”; 5 - „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 - „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 - „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 - „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 - „Pracownicy przy pracach prostych”.

pracujących zmniejszyła się, z czego największy spadek wystąpił w grupie wielkiej szóstej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (spadek o 143,3 tys. osób; blisko 50%). W grupie wielkiej zerowej „Siły zbrojne” zatrudnienie zmniejszyło się o ponad 19% (0,8 tys. osób), a w grupie dziewiątej „Pracownicy przy pracach prostych” – o około 13% (spadek o 11 tys. osób).

Wykres 19. Liczba pracujących (w tys. osób) w przekroju wielkich grup zawodowych (KZiS2010) w województwie małopolskim w latach 2004–2013 (czwarte kwartały)

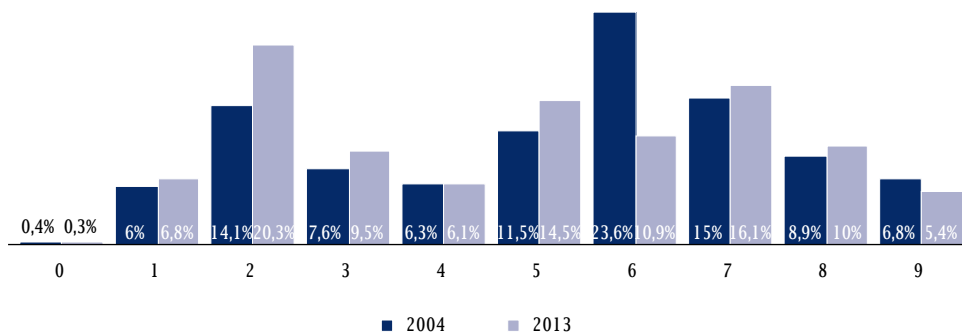

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Najliczniejszą grupę zawodową w województwie małopolskim w 2013 roku stanowili „Specjaliści” (grupa druga), których udział w ogóle pracujących wynosił 20,3%. Udział przedstawicieli drugiej wielkiej grupy zawodowej w zatrudnieniu w województwie małopolskim wzrósł w porównaniu z rokiem 2004 o 6,2 p.p. Stosunkowo wysokim udziałem wśród pracujących

w województwie w 2013 roku charakteryzowali się również przedstawiciele siódmej wielkiej grupy zawodowej „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (16,1%) oraz grupy piątej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” (14,5%). W analizowanym okresie udziały obu grup zawodowych w ogóle zatrudnionych w województwie małopolskim uległy zwiększeniu o odpowiednio 1,2 p.p. oraz 3 p.p. W dalszej kolejności wymienić należy przedstawicieli grupy szóstej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”, których udział w ogólnej liczbie pracujących w województwie w 2013 roku wynosił blisko 11%, co stanowi spadek o 12,7 p.p. w porównaniu ze stanem z roku 2004 (23,6%). Udział pracujących w ósmej wielkiej grupie zawodowej „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” oraz trzeciej „Technicy i inny średni personel” wynosił w roku 2013 odpowiednio 10% i 9,5% (w obu grupach odnotowano wzrosty udziałów w stosunku do roku 2004, zawierające się w przedziale 1-2 p.p.). Stosunkowo naj słabiej reprezentowanymi grupami zawodowymi w województwie małopolskim w 2013 roku (podobnie jak w roku 2004) były: grupa pierwsza „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”, skupiająca 6,8% ogółu pracujących w województwie w roku 2013, grupa czwarta „Pracownicy biurowi” (6,1%) oraz grupa dziewiąta „Pracownicy przy pracach prostych” (5,4%). Najmniej liczną grupę zawodową stanowiły „Siły zbrojne” – udział w zatrudnieniu ogółem w województwie w 2013 roku na poziomie niespełna 0,3% (0,35% w roku 2004).

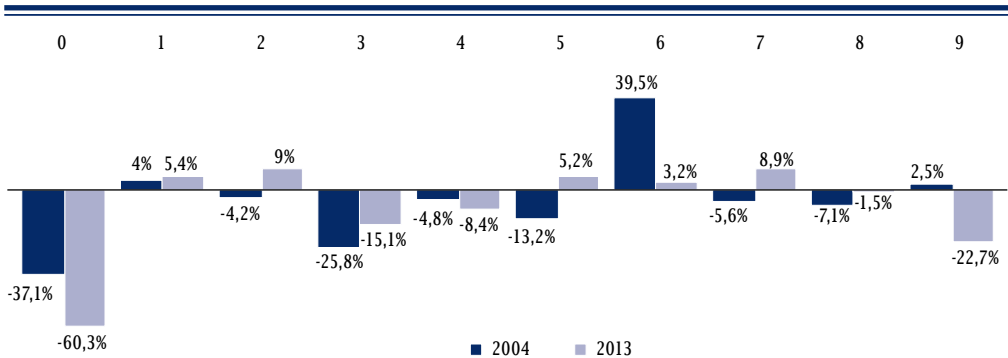
Wykres 20. Struktura (w procentach) pracujących według wielkich grup zawodowych w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W porównaniu ze strukturą zawodową pracujących w Polsce w województwie małopolskim w 2013 roku obserwowano nieznacznie wyższy (o około 9%) udział specjalistów oraz robotników przemysłowych i rzemieślników. Zdecydowanie niższy niż średnio w kraju był natomiast udział pracujących w siłach zbrojnych (o 60%), a także techników i innego średniego personelu oraz pracowników przy pracach prostych (o odpowiednio 15% i 22%). W województwie obserwowano także nieznacznie niższy (o 8,4%) udział pracowników przy pracach prostych. W 2013 roku udział pracujących przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników, pracowników usług osobistych i sprzedawców, rolników, ogrodników, leśników i rybaków oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń był w województwie zbliżony do średniej krajowej. Ponadto w wielkich grupach zawodowych: 0 – „Siły zbrojne”, 6 – „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” oraz 9 – „Pracownicy przy pracach prostych” odnotowano znaczne obniżenie udziałów pracujących w województwie (w stosunku do średniej krajowej) w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2004.

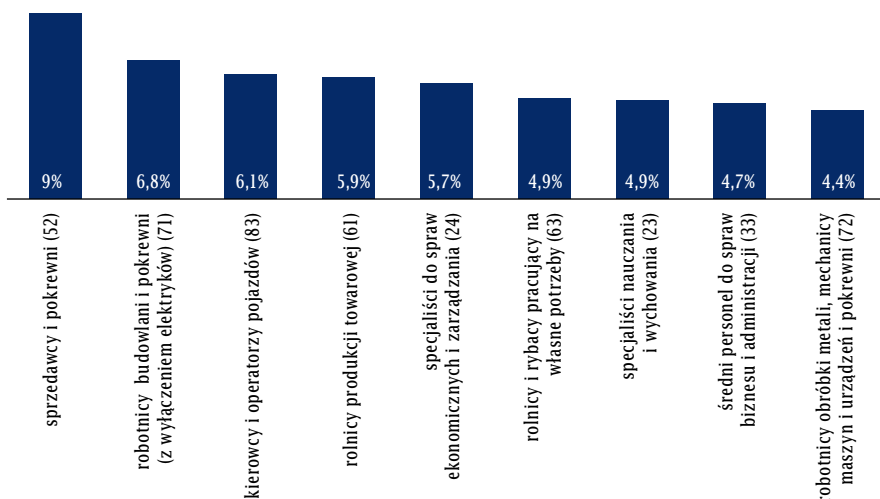
Wykres 21. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących w przekroju wielkich grup zawodowych w województwie małopolskim w roku 2004 i 2013 (Polska=0)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Najsilniej reprezentowaną dużą grupą zawodową wśród małopolskich pracowników w 2013 roku była grupa 52 „Sprzedawcy i pokrewni”, których udział w zatrudnieniu ogółem kształtował się na poziomie ponad 9%. W dalszej kolejności wymienić należy przedstawicieli grupy dużej 71 „Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)” – 6,8% oraz 83 „Kierowcy i operatorzy pojazdów” – 6,1%. Stosunkowo silną reprezentację wśród pracujących w województwie małopolskim w 2013 mieli również rolnicy produkcji towarowej (grupa 61), rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby (grupa 63) oraz specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania (grupa 24). Wszyscy oni stanowili odpowiednio 6%, 5% i 5,7% wszystkich pracujących w województwie. Wysoki był również udział pracujących w grupie 23 „Specjaliści nauczania i wychowania” (4,9%), grupie 33 „Średni personel do spraw biznesu i administracji” (4,7%) oraz grupie 72 „Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni” (4,3%).

Wykres 22. Struktura (w procentach) pracujących według dużych grup zawodowych w województwie małopolskim w roku 2013 – grupy najsilniej reprezentowane

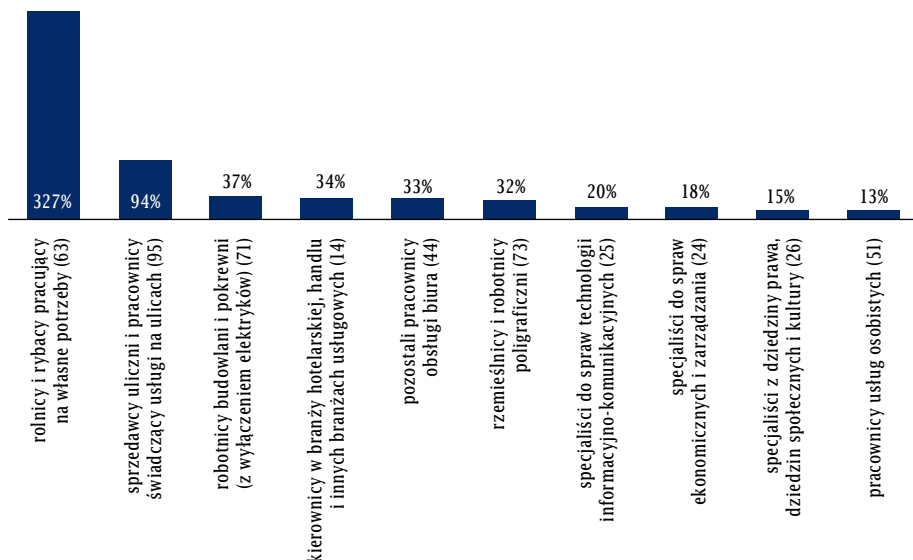

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W przekroju dużych grup zawodowych w 2013 roku w województwie małopolskim obserwowano ponad trzykrotnie wyższy udział rolników i rybaków pracujących na własne potrzeby (grupa 63) w porównaniu do udziału pracujących w tej grupie zawodowej w kraju. Wyraźnie

wyższy (o 95% niż w kraju) był również udział pracujących w grupie 95 „Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach”. Udział pracujących wyższy o więcej niż 30% w porównaniu ze średnią krajową obserwowano również w grupie 71 „Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)” – 37%, grupie 14 „Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych” – 34%, grupie 44 „Pozostali pracownicy obsługi biura” – 33% oraz grupie 73 „Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni” – 32%.

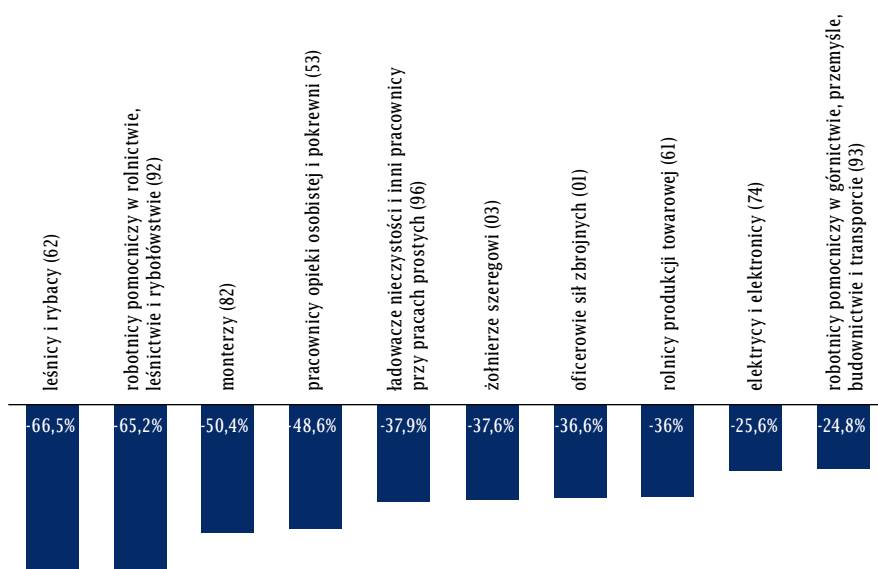
Wykres 23. Odchylenia dodatnie struktury (w procentach) pracujących według dużych grup zawodowych w województwie małopolskim w roku 2013 (Polska=0)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Jednocześnie w województwie małopolskim w 2013 roku obserwowano wyraźnie niższy udział leśników i rybaków (grupa 62) oraz robotników pomocniczych w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie. Udział pracujących w tych grupach zawodowych w województwie był niższy o około 66% niż w kraju. Zdecydowanie niższy w porównaniu do średniej krajowej był również udział pracujących w grupie 82 „Monterzy” oraz grupie 53 „Pracownicy opieki osobistej i pokrewni” (udział w województwie niższy o odpowiednio 50,4% i 48,6%). W dalszej kolejności wymienić należy ładowaczy nieczystości i innych pracowników przy pracach prostych (grupa 96), żołnierzy szeregowych (grupa 03), oficerów sił zbrojnych (grupa 01) oraz rolników produkcji towarowej, których udział w zatrudnieniu w województwie małopolskim był niższy o 36%–38% od udziału pracujących w tych grupach zawodowych w kraju. Niższy udział pracujących w porównaniu ze średnią krajową obserwowano również w grupie 74 „Elektrycy i elektronicy” (mniej o 25,6%) oraz grupie 93 „Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie” (24,8%).

Wykres 24. Odchylenia ujemne struktury (w procentach) pracujących według dużych grup zawodowych w województwie małopolskim w roku 2013 (Polska=0)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Poniżej zaprezentowano ranking dużych grup zawodowych ze względu na liczebność i dynamikę zmian w latach 2004–2013.

Tabela 3. zawiera zestawienie pięciu grup dużych, charakteryzujących się jednocześnie wysoką liczbą pracujących w 2013 roku i dodatnią dynamiką zmian w latach 2004–2013, przekraczającą 10%.

Wśród najliczniejszych dużych grup zawodowych o wysokiej dynamice wzrostu liczby pracujących w latach 2004–2013 znalazły się dwie grupy wchodzące w skład drugiej wielkiej grupy zawodowej oraz po jednej grupie z piątej, siódmej oraz ósmej.

Bardzo wysoką dynamikę zmian zatrudnienia obserwowano w przypadku specjalistów z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury (grupa 26), których liczba w latach 2004–2013 niemal potroiła się. Duży wzrost dotyczył także liczby pracujących specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania (grupa 24). W 2013 roku było ich półtora raza więcej niż w roku 2004.

Znaczący przyrost liczby pracujących wystąpił w omawianym okresie także w przypadku kierowców i operatorów pojazdów (grupa 83) – o 66%, sprzedawców i pokrewnych (grupa 52) – o 33% oraz robotników budowlanych i pokrewnych (z wyłączeniem elektryków) (grupa 71) – o 32%.

Tabela 3. Ranking dużych grup zawodowych o dodatniej dynamice zmian w latach 2004-2013²³

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		wzrost w latach 2004-2013 (w procentach)
		2004	2013	
26	Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	9,9	27,6	178,3
24	Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	30,5	75,4	147,4
83	Kierowcy i operatorzy pojazdów	49,1	81,5	66,1
52	Sprzedawcy i pokrewni	90,4	120,2	33,0
71	Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	68,0	89,8	32,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W tabeli 4. zaprezentowano pięć dużych grup zawodowych, w których w 2013 roku obserwowano wysoki poziom zatrudnienia, a w latach 2004-2013 nastąpił ponad dziesięcioprocentowy spadek liczby pracujących.

Do grup o największej liczbie pracujących w 2013 roku i jednocześnie największym spadku tej liczby w latach 2004-2013 zaliczają się dwie wchodzące w skład szóstej wielkiej grupy zawodowej, dwie klasyfikowane w ramach grupy dziewiątej oraz jedna obserwowana w ósmej wielkiej grupie zawodowej.

Największe spadki liczby pracujących w latach 2004-2013 odnotowano wśród rolników i rybaków pracujących na własne potrzeby (grupa 63) oraz rolników produkcji towarowej (grupa 61). Liczba pracujących w obu przypadkach zmniejszyła się w analizowanym okresie o połowę.

Znaczący spadek liczby pracujących w roku 2013 w stosunku do roku 2004 wystąpił także wśród robotników pomocniczych w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie (grupa 93) - o blisko 18%, operatorów maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych (grupa 81) - o ponad 15%, a także wśród pomocy domowych i sprzątaczek oraz pracowników pomocniczych przygotowujących posiłki (grup 91 i 94) - o 13%.

Tabela 4. Ranking dużych grup zawodowych o ujemnej dynamice zmian w latach 2004-2013²⁴

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		spadek w latach 2004-2013 (w procentach)
		2004	2013	
63	Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	137,2	65,8	52,1
61	Rolnicy produkcji towarowej	150,7	79,0	47,6
93	Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	34,3	28,2	17,8
81	Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	53,5	45,2	15,6
91+94	Pomoce domowe i sprzątaczkki + Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	33,5	29,1	13,0

* Ze względu na braki danych statystycznych lub małą liczebność część grup zawodowych analizowanych jest łącznie z odpowiednimi grupami o wyższej liczebności. Grupy analizowane łącznie oznaczono symbolem „+”.

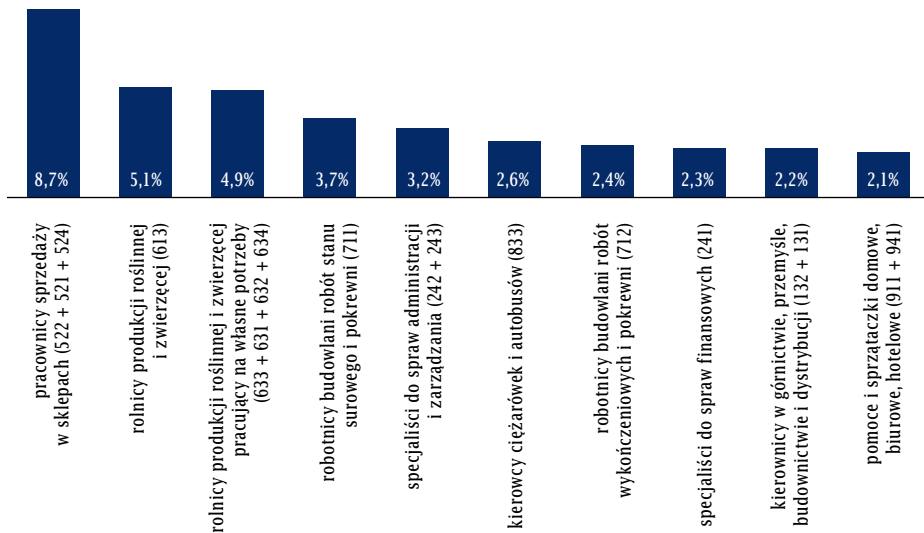
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

²³ Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych wzrostu liczby pracujących.

²⁴ Jak wyżej.

Spośród średnich grup zawodowych najsilniej reprezentowaną wśród pracujących w województwie małopolskim w 2013 roku byli pracownicy sprzedaży w sklepach (grupa 522+521+524), których udział w całkowitym zatrudnieniu w województwie wynosił 8,7%. W dalszej kolejności wymienić należy przedstawicieli rolników produkcji roślinnej i zwierzęcej (grupa 613) - 5,1% oraz rolników i rybaków pracujących na własne potrzeby (grupa 633+631+632+634) - 4,9%. Stosunkowo wysoki był również udział robotników budowlanych robót wykończeniowych i pokrewnych (grupa 711), specjalistów do spraw administracji i zarządzania (grupa 242+243) oraz kierowców ciężarówek i autobusów (833), skupiających od 2,6% do 3,7% wszystkich pracujących w województwie małopolskim. Wśród pozostałych średnich grup zawodowych o udziale przewyższającym 2% w 2013 roku znaleźli się: robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni (grupa 712), specjaliści do spraw finansowych (241), kierownicy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i dystrybucji oraz kierownicy produkcji w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie (grupa 132+131), a także pomoce i sprzątaczk domowe, biurowe, hotelowe (grupa 911+941).

Wykres 25. Struktura (w procentach) pracujących według średnich grup zawodowych²⁵ w województwie małopolskim w roku 2013 - grupy najsilniej reprezentowane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Podobny ranking do tego, który dotyczył grup dużych, stworzono również dla grup średnich. Ze względu na ich znaczną liczbę zaprezentowano wyniki dla dziesięciu o dodatniej oraz dziesięciu o ujemnej dynamice zmian.

W rankingu najliczniejszych średnich grup zawodowych o największej dodatniej dynamice zmian zatrudnienia w województwie małopolskim znalazły się trzy grupy klasyfikowane w ramach drugiej wielkiej grupy zawodowej, po dwie grupy z wielkich grup zawodowych trzeciej i piątej oraz ósmej, a także jednak grupa średnia z wielkiej grupy siódmej. W latach 2004-2013 największy, ponad trzykrotny wzrost liczby pracujących obserwowano w grupie 235. Równie wysokie wzrosty zatrudnienia nastąpiły w grupie 834+835 (ponad dwukrotny wzrost), 242+243 (170%), a także 241 (blisko 141%). Wzrost liczby pracujących w grupach 332 oraz 832 zawierał się w analizowanym okresie w przedziale pomiędzy 83% a 89%.

²⁵ Część grup średnich analizowanych jest łącznie z innymi ze względu na braki w danych statystycznych.

Tabela 5. Ranking średnich grup zawodowych²⁶ o dodatniej dynamice zmian w latach 2004-2013

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		wzrost w latach 2004-2013 (w procentach)
		2004	2013	
235	Inni specjaliści nauczania i wychowania	3,2	13,1	307,5
834+835	Operatorzy pojazdów wolnobieżnych i pokrewni + Marynarze i pokrewni	6,2	20,0	221,3
242+243	Specjaliści do spraw administracji i zarządzania + Specjaliści do spraw sprzedaży, marketingu i public relations	15,7	42,4	169,7
241	Specjaliści do spraw finansowych	12,5	30,2	140,8
332	Agenci i pośrednicy handlowi	11,4	21,5	88,6
832	Kierowcy samochodów osobowych, dostawczych i motocykli	11,5	21,0	83,3
311+312	Technicy nauk fizycznych i technicznych + Mistrzowie produkcji w górnictwie, przemyśle przetwórczym i budownictwie	14,3	24,9	74,1
541	Pracownicy usług ochrony	16,7	27,1	62,0
711	Robotnicy budowlani robót stanu surowego i pokrewni	34,0	48,9	43,7
522+521+524	Pracownicy sprzedaży w sklepach + Sprzedawcy uliczni i bazarowi + Inni pracownicy sprzedaży i pokrewni	85,0	115,4	35,8

* Ze względu na braki danych statystycznych lub małą liczebność część grup zawodowych analizowanych jest łącznie z odpowiednimi grupami o wyższej liczebności. Grupy analizowane łącznie oznaczono symbolem „+”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród średnich grup zawodowych, charakteryzujących się jednocześnie największą liczbą pracujących w 2013 roku i wysokim spadkiem zatrudnienia w latach 2004-2013 w województwie małopolskim, znalazły się po dwie grupy wchodzące w skład: drugiej, szóstej, siódmej oraz dziewiątej wielkiej grupy zawodowej. Obok nich w rankingu pojawiają się grupy klasyfikowane w ramach pierwszej oraz trzeciej grupy wielkiej. Największe spadki zatrudnienia obserwowano w grupach średnich: 633+631+632+634 oraz 613. Liczba pracujących w tych grupach zawodowych w województwie małopolskim zmniejszyła się w stosunku do stanu z 2004 roku o około 52%. Stosunkowo wysoki spadek zatrudnienia odnotowano również w grupie 741 (ponad 48%) oraz 962 (blisko 40%). W grupie 112 spadek liczby pracujących w latach 2004-2013 wynosił 28%, w grupie 752 - blisko 19%, natomiast w grupach 343, 234, 233 oraz 911+941 zawierał się w przedziale pomiędzy 11% a 17%.

26 Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych wzrostu liczby pracujących.

Tabela 6. Ranking średnich grup zawodowych²⁷ o ujemnej dynamice zmian w latach 2004–2013

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		spadek w latach 2004–2013 (w procentach)
		2004	2013	
633+631 +632+634	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby + Rolnicy produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby + Hodowcy zwierząt pracujący na własne potrzeby + Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby	137,2	65,8	52,1
613	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	137,3	67,4	51,9
741	Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektrycy monterzy	20,3	10,5	48,2
962	Pozostali pracownicy przy pracach prostych	9,5	5,9	38,8
112	Dyrektorzy generalni i wykonawcy	11,8	8,5	28,0
752	Robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni	10,9	8,8	18,9
343	Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej	8,0	6,6	16,6
234	Nauczyciele szkół podstawowych i specjaliści do spraw wychowania małego dziecka	26,0	21,8	16,1
233	Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)	20,8	18,1	13,1
911+941	Pomoce i sprzątaczkę domowe, biurowe, hotelowe + Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki	31,8	28,1	11,6

* Ze względu na braki danych statystycznych lub małą liczebność część grup zawodowych analizowanych jest łącznie z odpowiednimi grupami o wyższej liczebności. Grupy analizowane łącznie oznaczono symbolem „+”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

5.2 Prognoza liczby pracujących w przekroju grup zawodów w województwie małopolskim na lata 2014–2020

Zgodnie z prognozą²⁸ w latach 2014–2020 w województwie małopolskim przewidywane jest zmniejszenie liczby pracujących o blisko 35,3 tys. osób (z 1 284,6 tys. osób do 1 249,3 tys. osób), co stanowi spadek o 2,7% w stosunku do stanu z roku 2014. Jednocześnie udział pracujących w województwie w ogóle pracujących w Polsce zmniejszy się z 8,4% w roku 2014 do 8% w roku 2020.

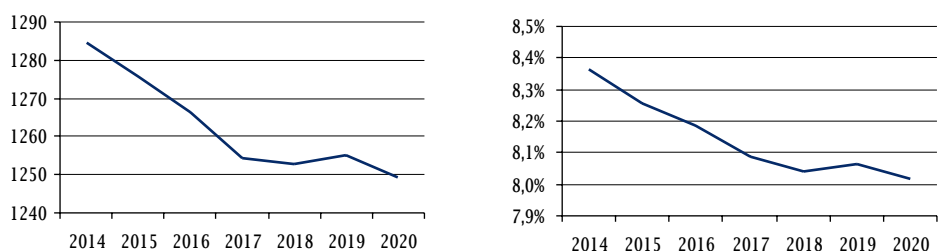
Tabela 7. Prognoza liczby (w tys. osób) i udziału (w procentach) pracujących w województwie małopolskim w latach 2014–2020

województwo małopolskie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba (w tys. osób)	1 284,6	1 275,5	1 266,5	1 254,4	1 252,7	1 255,1	1 249,3
udział (w procentach)	8,4	8,3	8,2	8,1	8,0	8,1	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Suhecki B., Kwiatkowski E. (red.), Gajdos A., Włodarczyk P., Wyniki prognozy zatrudnienia w kraju według grup zawodów i obszarów statystycznych NUTS II do 2020 roku, Warszawa: IPiSS, 2014.

27 Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych wzrostu liczby pracujących.

28 Opracowano na podstawie: Suhecki B., Kwiatkowski E. (red.), Gajdos A., Włodarczyk P., Wyniki prognozy zatrudnienia w kraju według grup zawodów i obszarów statystycznych NUTS II do 2020 roku, Warszawa: IPiSS, 2014.

Wykres 26. Prognoza liczby (w tys. osób) i udziału (w procentach) pracujących w województwie małopolskim w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Suchecki B., Kwiatkowski E. (red.), Gajdos A., Włodarczyk P., Wyniki prognozy zatrudnienia w kraju według grup zawodów i obszarów statystycznych NUTS II do 2020 roku, Warszawa: IPiSS, 2014.

Przewidywany spadek liczby pracujących w województwie małopolskim jest wynikiem przyjętych założeń prognostycznych dla Polski i województw (metoda top-down) opartych na danych historycznych z lat 1995-2011. Obecnie powinna być przeprowadzona korekta przyjętych założeń ze względu na nową prognozę demograficzną i przewidywania dotyczące wzrostu gospodarczego. Ponadto weryfikacja prognozy w 2013 roku wskazuje, że przewidywane liczby pracujących są niższe od wartości rzeczywistych o około 3% dla województwa małopolskiego i o około 2% dla Polski.

Poniżej zaprezentowano prognozę liczby pracujących w województwie małopolskim w przekroju wielkich grup zawodowych w latach 2014-2020.

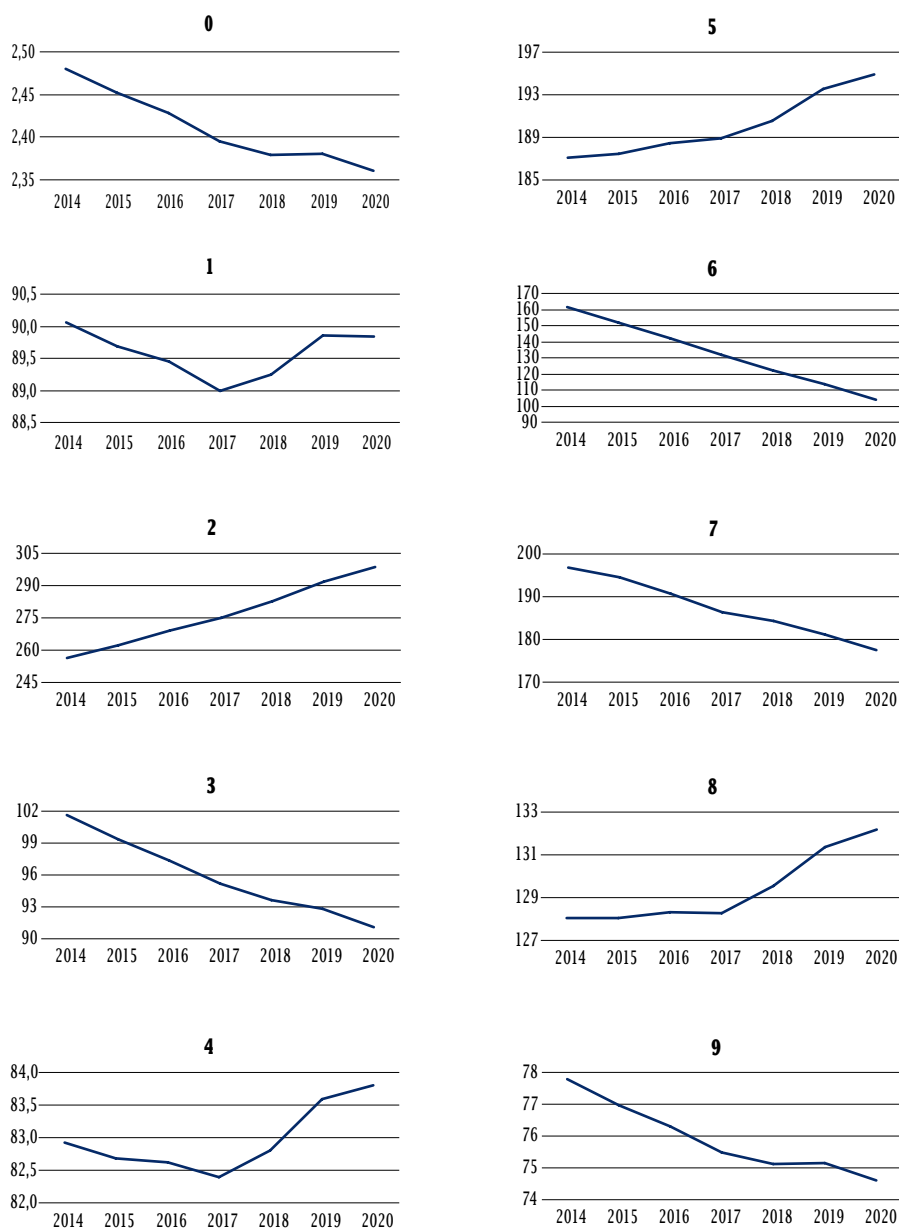
Tabela 8. Prognoza liczby pracujących (w tys. osób) w przekroju wielkich grup zawodowych²⁹ w województwie małopolskim w latach 2014-2020

rok	kod wielkiej grupy zawodowej									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2014	2,5	90,1	256,4	101,7	82,9	187,1	161,4	196,8	128,1	77,8
2015	2,5	89,7	262,4	99,3	82,7	187,5	151,8	194,6	128,0	77,0
2016	2,4	89,4	269,0	97,4	82,6	188,5	142,0	190,6	128,3	76,3
2017	2,4	89,0	274,8	95,2	82,4	188,9	131,6	186,4	128,3	75,5
2018	2,4	89,2	282,7	93,7	82,8	190,6	122,4	184,3	129,5	75,1
2019	2,4	89,9	291,7	92,8	83,6	193,5	113,6	181,1	131,4	75,1
2020	2,4	89,8	298,8	91,1	83,8	194,9	104,1	177,6	132,2	74,6

Źródło: opracowanie własne.

29 0 - „Siły zbrojne”; 1 - „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 - „Specjaliści”; 3 - „Technicy i inny średni personel”; 4 - „Pracownicy biurowi”; 5 - „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 - „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 - „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 - „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 - „Pracownicy przy pracach prostych”.

Wykres 27. Prognoza liczby pracujących (w tys. osób) w przekroju wielkich grup zawodowych³⁰ w województwie małopolskim w latach 2014-2020

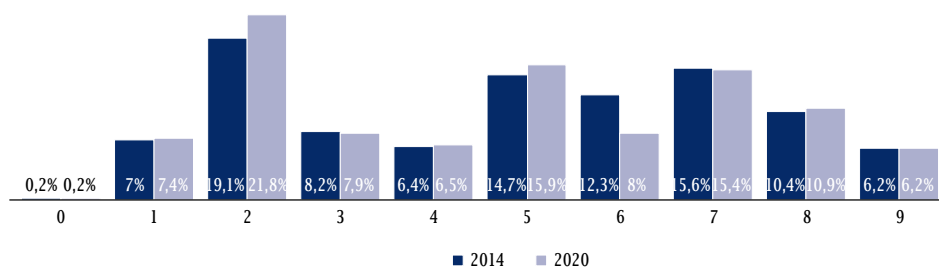
Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z prognozą w latach 2014-2020 wzrost liczby pracujących w województwie małopolskim obserwowany będzie w czterech wielkich grupach zawodowych, przy czym największy przewidywany jest w drugiej wielkiej grupie zawodowej „Specjaliści” (16,5%; wzrost o 42,4 tys. osób). W kolejnych trzech grupach wielkich prognozuje się znacznie niższy wzrost zatrudnienia. W grupie piątej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” liczba pracujących zwiększy się o 4,2% (7,8 tys. osób), a w grupie ósmej „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” o 3,2% (4,1 tys. osób). Najmniejszy wzrost zatrudnienia, wynoszący około 1,1%, przewidywany jest w wielkiej grupie czwartej „Pracownicy biurowi”.

30 Oznaczenia wielkich grup zawodowych jak wyżej.

W pozostałych sześciu wielkich grupach zawodowych w województwie małopolskim w latach 2014-2020 przewidywany jest spadek liczby pracujących. Największy spadek zatrudnienia w województwie obserwowany będzie w grupie szóstej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” – liczba pracujących w tej grupie zawodowej zmniejszy się w okresie prognozy o 57,3 tys. osób (35,5%). Znaczny spadek zatrudnienia przewiduje się również w trzeciej wielkiej grupie zawodowej „Technicy i inny średni personel” (10,4%) oraz siódmej „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (9,7%). W dwóch kolejnych grupach wielkich: 0 – „Siły zbrojne” oraz 9 – „Pracownicy przy pracach prostych” przewidywane jest zmniejszenie liczby pracujących o odpowiednio 4,8% oraz 4,1%. W pierwszej wielkiej grupie zawodowej „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” przewidywany jest nieznaczny (0,2%) spadek zatrudnienia, w wyniku czego liczba pracujących w niej (po nieznacznym spadku obserwowanym w okresie prognozy) osiągnie w roku 2020 wartość obserwowaną w roku 2014.

Wykres 28. Prognoza udziału pracujących (w procentach) w przekroju wielkich grup zawodowych³¹ w województwie małopolskim w roku 2014 i 2020

Źródło: opracowanie własne.

Zmiany liczby pracujących w poszczególnych wielkich grupach zawodowych w województwie małopolskim w latach 2014-2020 przełożą się na zmiany udziału tychże grup w zatrudnieniu w województwie. Wzrost udziału pracujących w zatrudnieniu ogółem obserwowany będzie w czterech grupach wielkich, przy czym największy, wynoszący blisko 2,7 p.p., wystąpi w grupie drugiej „Specjaliści”. Nieco niższy obserwowany będzie w grupie piątej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”. Udział pracujących w tej grupie zawodowej zwiększy się w roku 2020 o 1,2 p.p. w stosunku do roku 2014. Nieznaczne wzrosty udziału w zatrudnieniu w latach 2014-2020 obserwowane będą również w ósmej wielkiej grupie zawodowej „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (0,5 p.p.) oraz pierwszej „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (0,3 p.p.). Spadek udziału pracujących w województwie małopolskim obserwowany będzie natomiast w grupie szóstej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (4,4 p.p.), a także w grupie trzeciej „Technicy i inny średni personel” (0,3 p.p.) oraz grupie siódmej „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (0,2 p.p.). Na niemal niezmiennym poziomie pozostanie udział pracujących w czwartej wielkiej grupie zawodowej „Pracownicy biurowi”, dziewiątej „Pracownicy przy pracach prostych” oraz w „Siłach zbrojnych”.

Poniżej zaprezentowano ranking dużych grup zawodowych ze względu na liczebność i dynamikę zmian w okresie prognozy.

W tabeli 9. zaprezentowano zestawienie pięciu grup dużych, charakteryzujących się jednocześnie wysoką prognozowaną liczbą pracujących w 2014 roku i dodatnią dynamiką zmian w horyzoncie prognozy 2014-2020 (przekraczającą 10%).

31 0 – „Siły zbrojne”; 1 – „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 – „Specjaliści”; 3 – „Technicy i inny średni personel”; 4 – „Pracownicy biurowi”; 5 – „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 – „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 – „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 – „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 – „Pracownicy przy pracach prostych”.

Tabela 9. Ranking dużych grup zawodowych o przewidywanej dodatniej dynamice zmian³²

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		wzrost w latach 2014-2020 (w procentach)
		2014	2020	
25	Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	14,7	20,4	38,4
24	Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	65,1	84,4	29,7
21	Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	36,3	44,7	23,1
26	Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	22,9	26,2	14,7
22	Specjaliści do spraw zdrowia	40,4	44,6	10,4

Źródło: opracowanie własne.

Wśród najliczniejszych dużych grup zawodowych o wysokiej dynamice wzrostu liczby pracujących w okresie prognozy znalazły się wyłącznie grupy wchodzące w skład drugiej wielkiej grupy zawodowej.

W latach 2014-2020 przewidywana jest bardzo wysoka dynamika zmian zatrudnienia wśród specjalistów do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych (grupa 25), których liczba wzrośnie o blisko 40% w stosunku do stanu z roku 2014 (wzrost o 5,7 tys. osób). Znaczący, trzydziestoprocentowy wzrost liczby pracujących obserwowany będzie również wśród specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania (grupa 24).

Zgodnie z prognozą stosunkowo wysoki przyrost liczby pracujących wystąpi także w przypadku specjalistów nauk fizycznych, matematycznych i technicznych (grupa 21) - o 23%, wśród specjalistów z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury (grupa 26) - o blisko 15% i specjalistów do spraw zdrowia (grupa 22) - o ponad 10%.

W tabeli 10. zaprezentowano pięć dużych grup zawodowych, w których w 2014 roku obserwowany będzie wysoki poziom zatrudnienia, a w okresie prognozy 2014-2020 przewidywany jest ponad dziesięcioprocentowy spadek liczby pracujących. Grupy uszeregowano według ostatniej kolumny, tj. od największego do najmniejszego względnego spadku liczby pracujących.

Tabela 10. Ranking dużych grup zawodowych o ujemnej dynamice zmian

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		spadek w latach 2014-2020 (w procentach)
		2014	2020	
63	Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	74,7	46,6	37,6
61	Rolnicy produkcji towarowej	85,8	56,9	33,8
75	Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	43,5	37,1	14,7
72	Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	46,7	40,5	13,2
33	Średni personel do spraw biznesu i administracji	53,3	47,3	11,2

Źródło: opracowanie własne.

32 Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych wzrostu liczby pracujących.

Do grup o największej liczbie pracujących i jednocześnie największym przewidywanym jej spadku w latach 2014–2020 zaliczają się dwie wchodzące w skład szóstej wielkiej grupy zawodowej, dwie klasyfikowane w ramach grupy siódmej oraz jedna należąca do trzeciej.

Największe spadki liczby pracujących w latach 2014–2020 nastąpią wśród rolników i rybaków pracujących na własne potrzeby (grupa 63) oraz rolników produkcji towarowej (grupa 61). Zgodnie z prognozą liczba pracujących w analizowanych grupach zawodowych zmniejszy się o odpowiednio 37,6% i 33,8%.

Znaczący spadek liczby pracujących w roku 2020 w stosunku do roku 2014 obserwowany będzie także wśród robotników w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewnych (grupa 75) – o blisko 15%, wśród robotników obróbki metali, mechaników maszyn i urządzeń i pokrewnych (grupa 72) – o 13%, a także wśród średniego personelu do spraw biznesu i administracji (grupa 33) – o 11%.

Podobny ranking stworzono dla grup średnich. Ze względu na ich znaczną liczbę, zaprezentowano wyniki dla dziesięciu grup o dodatniej oraz dziesięciu o ujemnej dynamice zmian.

Tabela 11. Ranking średnich grup zawodowych o dodatniej dynamice zmian³³

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		wzrost w latach 2014-2020 (w procentach)
		2014	2020	
251+252	Analitycy systemowi i programiści + Specjaliści do spraw baz danych i sieci komputerowych	14,7	20,4	38,4
242+243	Specjaliści do spraw administracji i zarządzania + Specjaliści do spraw sprzedaży, marketingu i public relations	33,7	44,1	30,8
241	Specjaliści do spraw finansowych	29,7	38,5	29,5
215	Inżynierowie elektrotechnologii	4,1	5,1	24,6
214	Inżynierowie (z wyłączeniem elektrotechnologii)	16,8	20,7	22,8
216	Architekci, geodeci, projektanci i pokrewni	9,6	11,6	21,4
228	Inni specjaliści ochrony zdrowia	7,1	8,3	16,8
261	Specjaliści z dziedziny prawa	8,2	9,6	16,0
221	Lekarze	5,6	6,4	15,0
121	Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania	12,9	14,7	13,6

**Ze względu na braki danych statystycznych lub małą liczebność część grup zawodowych analizowanych jest łącznie z odpowiednimi grupami o wyższej liczebności. Grupy analizowane łącznie oznaczono symbolem „+”.*

Źródło: opracowanie własne.

W rankingu najliczniejszych średnich grup zawodowych o największej dodatniej dynamice zmian zatrudnienia zdecydowanie dominują grupy klasyfikowane w ramach drugiej wielkiej grupy zawodowej (w zestawieniu znalazła się tylko jedna grupa obserwowana w ramach pierwszej wielkiej grupy zawodowej). Zgodnie z prognozą największy wzrost liczby pracujących w latach 2014–2020 w województwie małopolskim, wynoszący 38,4%, obserwowany będzie w grupie 251+252. Równie wysoki wzrost zatrudnienia przewidywany jest w grupie 242+243 (blisko 31%), 241 (blisko 30%), a także 215 (24,6%). W grupie 214 liczba pracujących wzrośnie o blisko 23%, natomiast w grupie 216 – o 21,4%.

33 Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych wzrostu liczby pracujących.

Tabela 12. Ranking średnich grup zawodowych o ujemnej dynamice zmian³⁴

kod	nazwa grupy	liczba pracujących (w tys. osób)		spadek w latach 2014-2020 (w procentach)
		2014	2020	
633+631 +632+634	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby + Rolnicy produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby + Hodowcy zwierząt pracujący na własne potrzeby + Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby	74,7	46,6	37,6
613	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	59,9	38,0	36,5
611	Rolnicy produkcji roślinnej	22,8	16,6	27,1
713	Malarze, pracownicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni	10,0	7,6	24,1
751	Robotnicy w przetwórstwie spożywczym i pokrewni	15,3	12,4	18,8
723	Mechanicy maszyn i urządzeń	8,7	7,3	15,9
722	Kowale, ślusarze i pokrewni	24,7	21,2	14,0
311+312	Technicy nauk fizycznych i technicznych + Mistrzowie produkcji w górnictwie, przemyśle przetwórczym i budownictwie	16,5	14,2	13,8
752	Robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni	13,0	11,3	13,1
753+754	Robotnicy produkcji odzieży i pokrewni + Pozostali robotnicy przemysłowi, rzemieślnicy i pokrewni	15,2	13,4	12,0

**Ze względu na braki danych statystycznych lub małą liczebność, część grup zawodowych analizowanych jest łącznie z odpowiednimi grupami o wyższej liczebności. Grupy analizowane łącznie oznaczono symbolem „+”.*

Źródło: opracowanie własne.

Wśród średnich grup zawodowych, charakteryzujących się jednocześnie największą liczbą pracujących i wysokim przewidywanym spadkiem zatrudnienia, najczęściej jest grup wchodzących w skład siódmej wielkiej grupy zawodowej. Obok nich w rankingu pojawiają się grupy klasyfikowane w ramach szóstej, a także trzeciej grupy wielkiej. Największe spadki zatrudnienia przewidywane są w grupach średnich: 633+631+632+634 oraz 613 - tutaj liczba pracujących w województwie małopolskim zmniejszy się w stosunku do stanu z 2014 roku o odpowiednio 37,6% oraz 36,5%. Stosunkowo wysoki spadek zatrudnienia przewidywany jest także w grupie 611 (ponad 27%) oraz 713 (ponad 24%). W grupie 751 spadek liczby pracujących w okresie prognozy wyniesie blisko 19%, w grupie 723 - blisko 16%. W grupach 722, 311+312, 752 oraz 753+754 spadek będzie zawierać się w przedziale pomiędzy 12% a 14%.

Przewidywane zmiany w przekroju grup zawodów w województwie małopolskim są determinowane głównie przyjętymi założeniami w prognozie krajowej, gdzie zastosowano metodę top-down. Oznacza to, że prognozy zmian liczby pracujących w przekroju zawodowym w kraju są dezagregowane na prognozy liczby pracujących w przekroju zawodowym w województwie.

Założone zmiany dojdą do skutku, jeśli postępować będzie wzrost zatrudnienia w usługach (szczególnie rynkowych), kosztem zmniejszania się liczby pracujących w sektorze rolniczym oraz w mniejszym stopniu w sektorze przemysłowym. Powinno być to efektem upowszechniania się nowych technologii, w tym komunikacyjnych i produkcyjnych. W rezultacie zwiększy się zapotrzebowanie na specjalistów, a zmniejszy - na pracowników z niższymi kwalifikacjami.

³⁴ Grupy uszeregowano według malejących wartości względnych spadku liczby pracujących.

VI. Analiza struktury pracujących Małopolan

Niżej zaprezentowano wyniki analiz struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego. Najbardziej szczegółową analizę przeprowadzono dla danych z czwartego kwartału 2013 roku (najnowsza dostępna informacja statystyczna z danych indywidualnych BAEL). Większość przekrojów została poddana także analizie krótkookresowej (12 kwartałów – od pierwszego kwartału 2011 roku do czwartego 2013 roku). W wybranych obszarach przeprowadzono również analizę długookresową (czwarte kwartały lat 2004–2013).

Tabela 13. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wymiaru czasu pracy (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	wymiar czasu pracy		razem
		pełny	niepełny	
pracujący na własny rachunek		234,9	32,2	267,1
pracownicy najemni ³⁵	stała na czas nieokreślony	739,1	33,2	772,3
	na czas określony - okres nauki, stażu	34,1	6,5	40,6
	na czas określony - brak stałej pracy	140,7	18,9	159,6
	na czas określony - odpowiednia forma	22,0	8,6	30,6
	na czas określony - okres próbny	17,2	0,6	17,9
pomagający członkowie rodzin		26,4	17,6	43,9
razem		1 214,4	117,6	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

³⁵ Do pracowników najemnych zaliczono zatrudnionych w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy na umowę o pracę na czas określony (w tym na umowę agencyjną) lub nieokreślony (na stałe) w głównym miejscu pracy, wykonujących pracę oraz czasowo jej niewykonujących i planujących do niej wrócić w okresie do trzech miesięcy lub po trzech miesiącach.

6.1 Praca główna

6.1.1 Status zatrudnienia i rodzaj umowy

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim pracowało 1 mln 332 tysięcy osób. Ponad 91% osób to zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy, 58% ogółu pracujących stanowią pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony, 20% to pracujący na własny rachunek, niespełna 19% to pracownicy najemni z umową na czas określony (najwięcej, bo 12% ze względu na brak stałej pracy). Nieznaczny odsetek (3,3%) to pomagający członkowie rodzin.

W latach 2011–2013 (dane kwartalne – 12 kwartałów)³⁶ zaobserwowano bardzo nieznaczny wzrost liczby pracujących z 1 mln 290 tysięcy osób przeciętnie w 2011 roku do 1 mln 315 tysięcy osób przeciętnie w 2013 roku. W badanym okresie występowały również nieznaczne ujemne odchylenia sezonowe w pierwszych i drugich kwartałach oraz dodatnie w trzecich i czwartych. Natomiast w latach 2004–2013 liczba pracujących w województwie małopolskim wzrosła o 8% (z 1 231 tysięcy osób w roku 2004). Większość tego wzrostu zrealizowała się w latach 2004–2007, następnie zmiany były już nieznaczne.

Tabela 14. Liczba pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy w latach 2011–2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

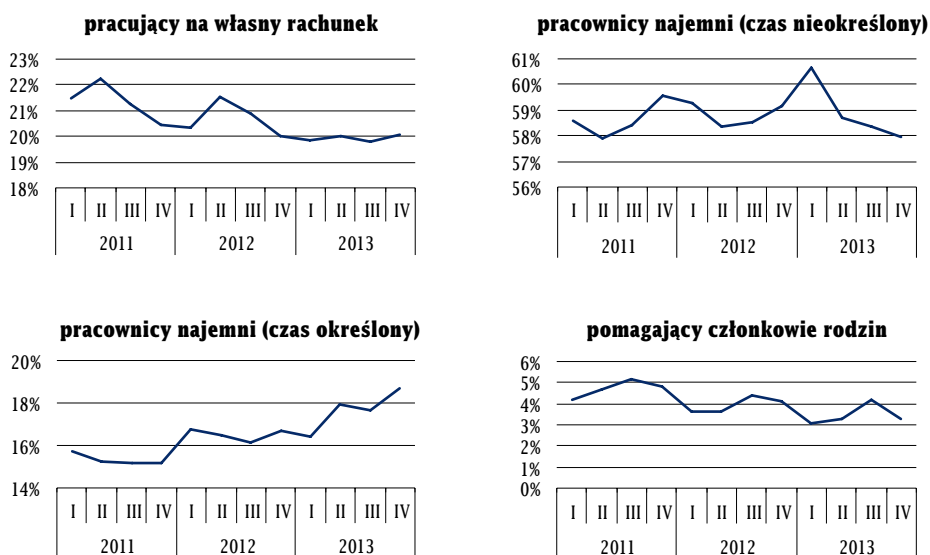
status zatrudnienia	rodzaj umowy	2011				2012				2013			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
pracujący na własny rachunek		267,6	280,5	282,3	270,6	263,0	275,6	273,1	262,7	252,8	263,3	265,5	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	729,5	730,3	774,7	788,8	766,5	746,1	765,5	775,6	772,2	771,4	782,1	772,3
	na czas określony	195,7	192,0	200,9	201,2	217,0	210,9	211,1	219,1	209,0	236,0	236,6	248,7
pomagający członkowie rodzin		52,6	59,2	68,5	63,7	46,8	46,2	57,8	53,7	39,3	43,4	55,9	43,9
razem		1 245	1 262	1 326	1 324	1 293	1 279	1 308	1 311	1 273	1 314	1 340	1 332

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W badanym okresie (2011–2013) obserwowany jest nieznaczny spadek udziału pracujących na własny rachunek, jednak liczba pracujących w tej formie jest w miarę stabilna. Spadek udziału pracujących obserwowano również wśród pracowników najemnych pracujących na czas określony (okres próbny) oraz wśród pomagających członków rodziny. Wzrost liczby pracujących odbywa się głównie wśród pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony oraz szczególnie często wśród pracowników z umową na czas określony (zwłaszcza w grupie, w której powodem takiej umowy jest brak stałej pracy). Obserwowane jest zatem zjawisko przyjmowania umów czasowych ze względu na brak możliwości uzyskania umowy stałej.

³⁶ W kolejnym etapie badania przeprowadzono analizę krótkookresową tendencji i sezonowości w okresie od pierwszego kwartału 2011 roku do czwartego kwartału 2013 roku. Wybór horyzontu analizy zdeterminowała spójność szeregów czasowych ze względu na stosowane klasyfikacje oraz metodologię BAEL.

Wykres 29. Struktura pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy w latach 2011–2013 (dane kwartalne, w procentach)

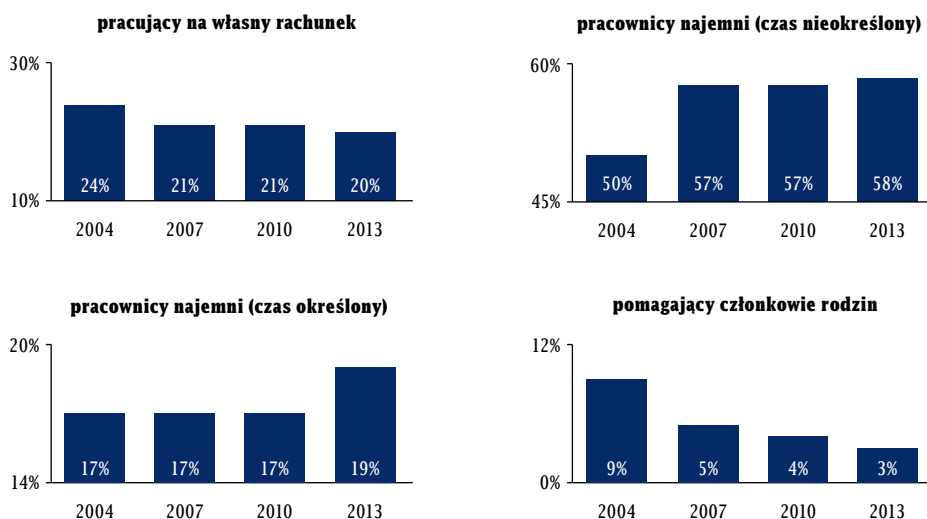

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Powyższe tendencje są zgodne z obserwowanymi w dłuższym okresie. W latach 2004–2013 nastąpił spadek udziału pracujących na własny rachunek z 24,4% do 20,0%. Najsilniejszy odnotowano w latach 2004–2007, następnie udział ten oscylował w granicach 20%–21%. Wzrost udziału zaobserwowano wśród pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony (z 49,9% do 58,0%) oraz na czas określony (z 16,6% do 18,7%). W badanym okresie udział pomagających członków rodziny zmniejszył się z 9,1% do 3,3%.

Podobne kierunki zmian zaobserwowano również w przekroju pełnego i niepełnego wymiaru czasu pracy według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy.

Wykres 30. Struktura pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy w latach 2004–2013 (czwarte kwartały, w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011-2013 liczba pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy nieznacznie wzrosła, przy prawie stałej przeciętnej liczbie pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy (z dodatnimi odchyleniami sezonowymi w pierwszych kwartałach). Natomiast pomiędzy rokiem 2004 a 2013 liczba pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy wzrosła o prawie 200 tysięcy osób, a liczba pracujących w wymiarze niepełnym spadła o prawie 100 tysięcy.

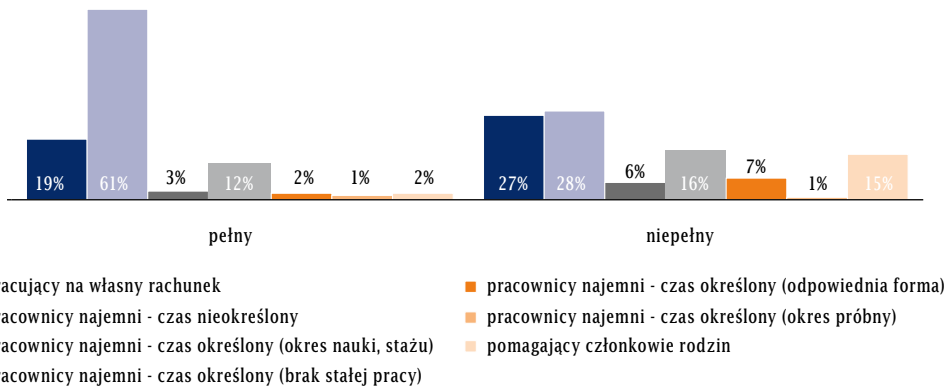
Tabela 15. Liczba pracujących w województwie małopolskim według wymiaru czasu pracy w latach 2011-2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

wymiar czasu pracy	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
pełny	1110,5	1141,2	1209,3	1195,4	1162,9	1167,7	1193,9	1199,5	1160,2	1189,2	1211,7	1214,4
niepełny	134,8	120,8	117,1	129,0	130,4	111,1	113,6	111,6	113,0	124,9	128,3	117,6
razem	1245,3	1262,0	1326,5	1324,3	1293,3	1278,8	1307,5	1311,1	1273,2	1314,1	1340,0	1332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W czwartym kwartale 2013 roku wśród pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy dominowali pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony (ponad 60%). Natomiast wśród pracujących w niepełnym wymiarze odnotowano po niespełna 30% pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony oraz pracujących na własny rachunek. Pomagający członkowie rodzin stanowili prawie 15% pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy i jedynie 2,2% pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy.

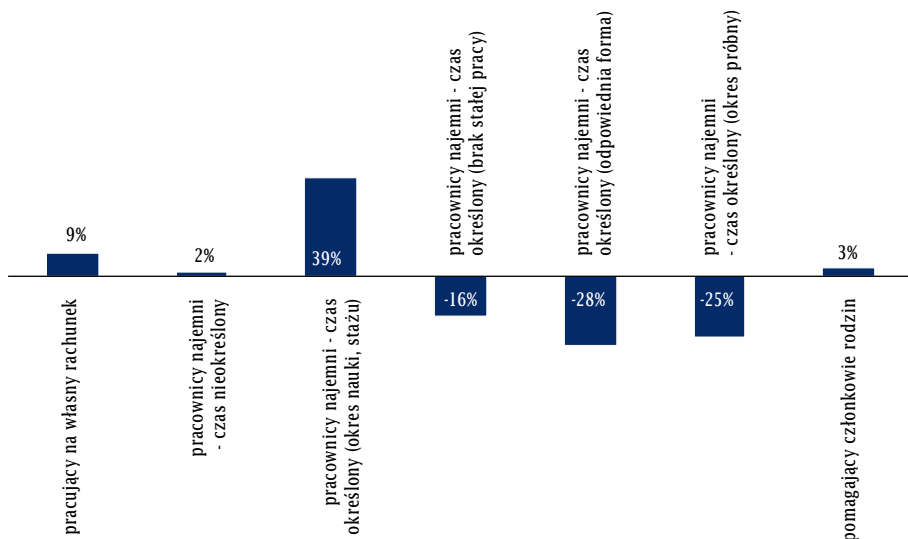
Wykres 31. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wymiaru czasu pracy (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Najwyższy udział pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy występował wśród pracowników najemnych z umową na czas określony (okres próbny) oraz z umową na czas nieokreślony (ponad 95%). Natomiast najwyższy udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy występował wśród pomagających członków rodzin (40%) oraz wśród pracowników najemnych z umową na czas określony, która jest odpowiednią (pożądaną) formą dla pracownika (28%).

Wykres 32. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Struktura pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy znacznie różni się w województwie małopolskim od struktury krajowej. W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim obserwowany jest niższy od krajowego udział pracowników najemnych z umową na czas określony (odpowiednia forma dla pracownika, okres próbny, brak stałej pracy) oraz znacznie wyższy udział pracowników najemnych z umową na czas określony (okres nauki, stażu). Wyraźnie wyższy jest również udział pracujących na własny rachunek.

Wykres 33. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według wymiaru czasu pracy w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W badanym okresie w województwie małopolskim występował wyższy niż przeciętnie w kraju udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy (o 13%).

W latach 2004-2013 liczba pracujących w Małopolsce wzrosła o około 100 tysięcy osób. W tym okresie nastąpił spadek udziału pracujących na własny rachunek i pomagających członków rodziny oraz wzrost udziału pracowników najemnych pracujących na czas określony i na czas nieokreślony.

Wśród pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy dominują pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony, natomiast wśród pracujących w niepełnym wymiarze podobny odsetek pracujących to pracujący na własny rachunek oraz pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony.

6.1.2 Płeć

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim pracowało prawie 746 tysięcy mężczyzn (56%) i ponad 586 tysięcy kobiet (44%).

Tabela 16. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	płeć		razem
		mężczyźni	kobiety	
pracujący na własny rachunek		180,5	86,5	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	406,0	366,4	772,3
	na czas określony - okres nauki, stażu	19,1	21,5	40,6
	na czas określony - brak stałej pracy	97,3	62,3	159,6
	na czas określony - odpowiednia forma	17,1	13,5	30,6
	na czas określony - okres próbny	11,0	6,9	17,9
pomagający członkowie rodzin		14,8	29,1	43,9
razem		745,8	586,2	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011–2013 nastąpił wzrost liczby pracujących mężczyzn, przy stabilnej (nieznaczny spadek w latach 2011–2012) liczbie pracujących kobiet. Natomiast w latach 2004–2013 liczba pracujących mężczyzn w województwie małopolskim wzrosła o ponad 9% (z 683 tysięcy osób w roku 2004). W tym okresie liczba pracujących kobiet zmieniała się nieregularnie. W latach 2004–2007 wzrosła o 15% (z 549 tysięcy osób do 631 tysięcy osób), a następnie uległa spadkowi w roku 2013.

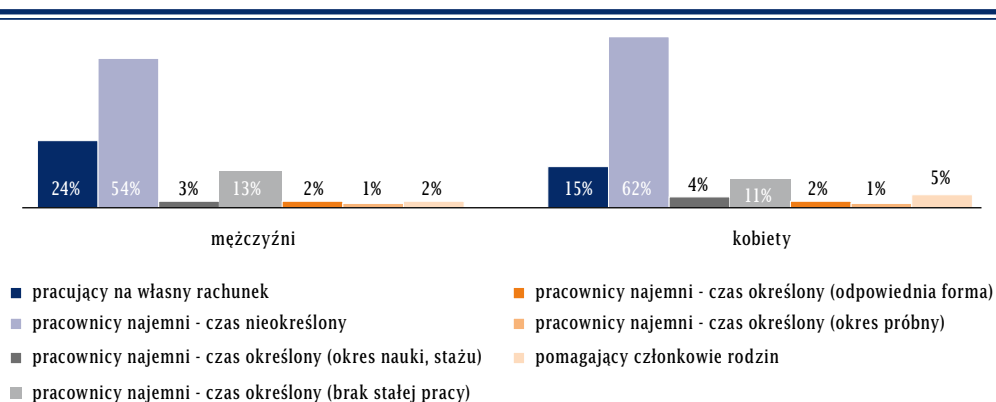
Tabela 17. Liczba pracujących w województwie małopolskim według płci w latach 2011–2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

płeć	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
mężczyźni	684,2	678,0	706,7	728,0	707,5	704,3	726,9	734,2	706,6	727,1	750,2	745,8
kobiety	561,1	584,0	619,7	596,4	585,8	574,5	580,7	576,9	566,7	587,1	589,9	586,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W czwartym kwartale 2013 roku 54% pracujących mężczyzn stanowili pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony. Wśród kobiet odsetek ten był jeszcze wyższy i wynosił ponad 62%. Natomiast prawie jedna czwarta zatrudnionych mężczyzn pracowała na własny rachunek, wśród kobiet odsetek ten stanowił niespełna 15%. Umowę na czas określony z powodu braku stałej pracy miało 13% mężczyzn i prawie 11% kobiet.

Wykres 34. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci (w procentach)

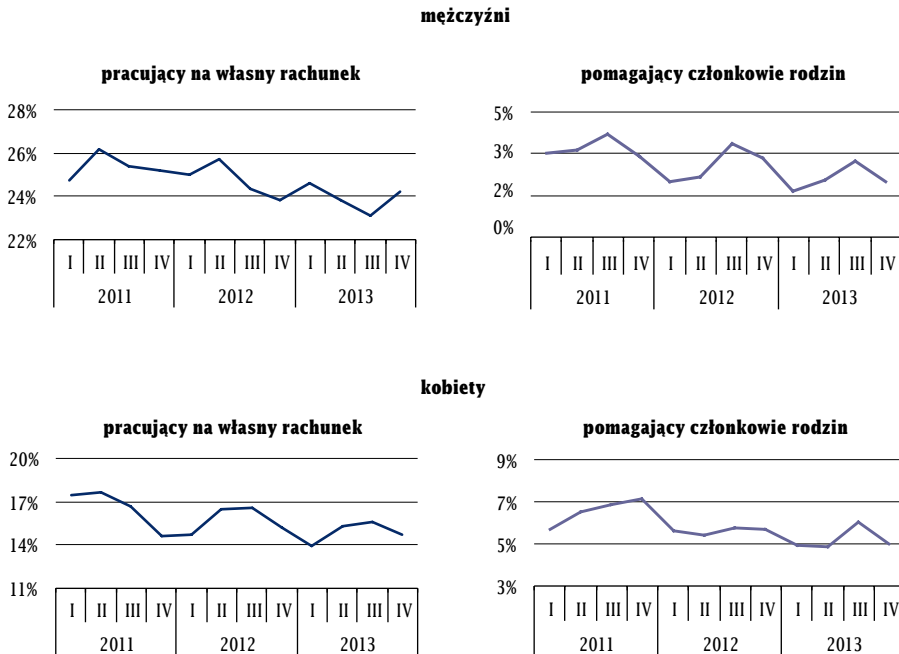

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących na własny rachunek dominowali mężczyźni stanowiący prawie 68% tej grupy. Znacznie wyższy udział pracujących mężczyzn obserwowany był również wśród pracowników najemnych z umową na czas określony (brak stałej pracy, odpowiednia forma, okres próbny). Natomiast pracujące kobiety przeważały wśród pomagających członków rodziny (ponad 66%).

Wśród kobiet popularniejsza była praca stała na czas nieokreślony oraz jako pomagający członek rodziny, natomiast wśród mężczyzn praca na własny rachunek. Zjawisko to znajduje potwierdzenie w danych z lat 2011-2013 (12 kwartałów). Zgodnie z nimi w przypadku kobiet występuje silniejsza tendencja spadku udziału pracujących na własny rachunek. Natomiast wśród mężczyzn obserwowana jest silniejsza tendencja spadku udziału pomagających członków rodziny. W pozostałych obszarach nie zaobserwowano istotnych różnic w tendencjach zmian w przekroju płci.

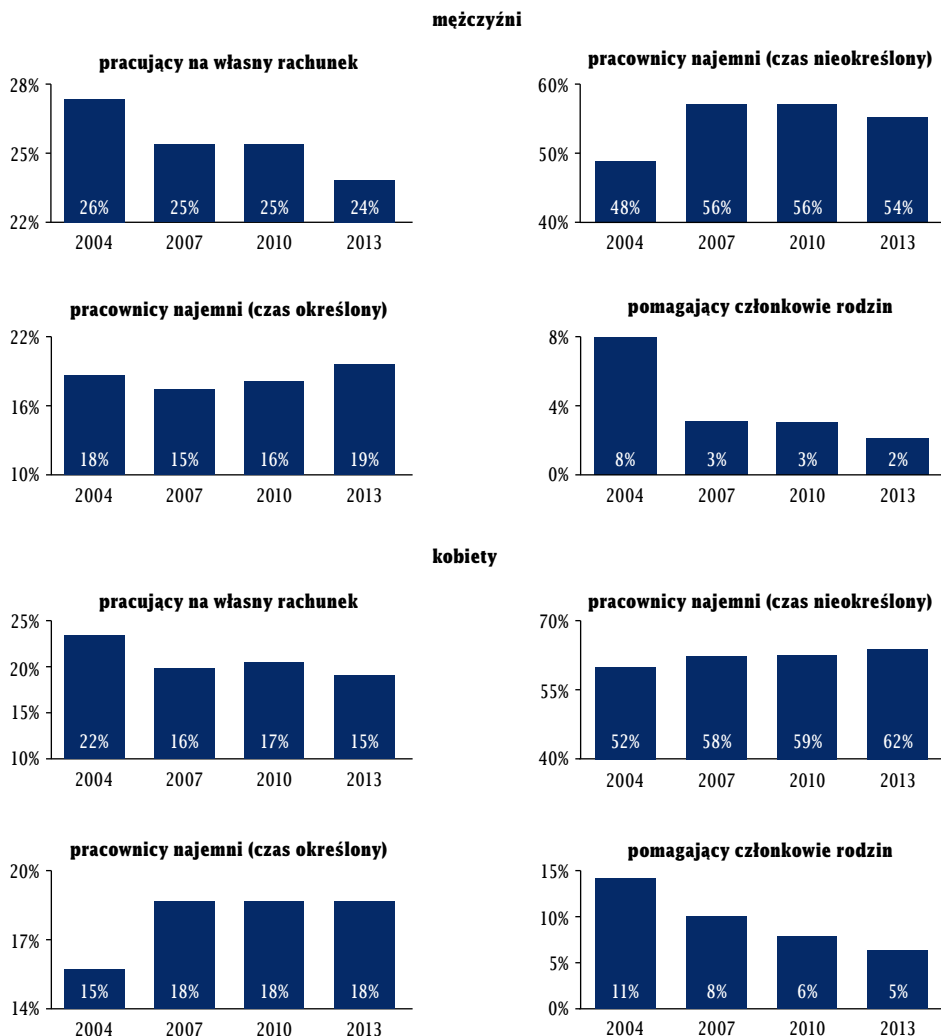
Wykres 35. Struktura pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci w latach 2011–2013 (dane kwartalne, w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Podobne zmiany widoczne są również w długim okresie. W latach 2004–2013 zarówno wśród pracujących mężczyzn, jak i kobiet nastąpił spadek udziału pracujących na własny rachunek, przy czym silniejszy odnotowano wśród kobiet (spadek o 7 p.p. wobec 2,3 p.p. wśród mężczyzn). Porównywalny spadek udziału pracujących wśród pracowników obu płci zaobserwowano dla pomagających członków rodzin (około 6 p.p.). Udział pracujących najemnie z umową na czas nieokreślony i określony wzrósł w analizowanym okresie zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet, przy czym w przypadku mężczyzn obserwowano spadek udziału mających umowę na czas określony w latach 2004–2007 i wzrost w latach 2010–2013. Wśród mężczyzn pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony w latach 2007–2013 zaobserwowano nieznaczny spadek udziału.

Wykres 36. Struktura pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci w latach 2004–2013 (czwarte kwartały, w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 37. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według płci w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 roku występował nieznacznie wyższy udział pracujących mężczyzn w porównaniu do struktury krajowej oraz niższy udział pracujących kobiet.

W latach 2004–2013 w Małopolsce liczba pracujących mężczyzn systematycznie rosła, natomiast liczba pracujących kobiet zmieniała się nieregularnie, bez wyraźnej tendencji wzrostowej. Mężczyźni częściej pracowali na własny rachunek, natomiast kobiety jako pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony.

6.1.3 Wiek

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim największą grupę pracujących stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat. Kolejną najliczniejszą zbiorowością były osoby w wieku od 35 do 44 i od 45 do 54 lat. Łącznie w tych trzech grupach wiekowych pracowało ponad trzy czwarte zatrudnionych.

Tabela 18. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i grup wieku (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	grupy wieku						razem
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-84	
pracujący na własny rachunek		5,8	50,9	75,1	73,9	46,6	14,8	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	35,9	226,9	200,6	193,1	109,8	6,0	772,3
	na czas określony	60,6	95,7	43,3	33,7	12,9	2,4	248,7
pomagający członkowie rodzin		3,3	5,4	10,9	10,5	9,3	4,7	43,9
razem		105,5	378,9	329,9	311,2	178,7	27,8	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011–2013 obserwowano spadek liczby pracujących (przeciętnie w roku) w grupach wiekowych: 15–24 lata, 65–84 lata oraz 45–54 lata. W dwóch pierwszych obserwowano w szczególności ujemne odchylenia sezonowe w pierwszych kwartałach oraz dodatnie odchylenia w czwartych kwartałach. Wśród pracujących w wieku od 45 do 54 lat odchylenia sezonowe nie występowały. Wzrost liczby pracujących w analizowanym okresie nastąpił w grupie wiekowej od 25 do 34 lat, w przypadku której nie odnotowano sezonowych odchyleni liczby pracujących, a także w grupach wieku 35–44 lata i 55–64 lata, gdzie obserwowano nieznaczne ujemne odchylenia na początku i dodatnie w końcu roku.

Tabela 19. Liczba pracujących w województwie małopolskim według grup wieku w latach 2011–2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

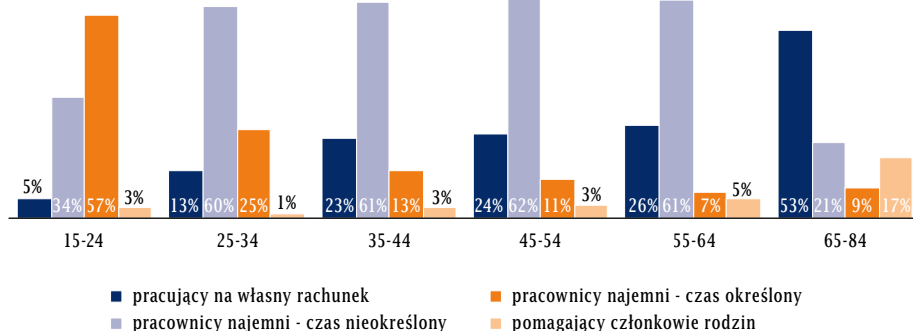
grupy wieku	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
15-24	79,6	90,0	107,6	118,4	81,2	91,7	98,6	98,7	73,5	94,2	96,6	105,5
25-34	367,1	356,8	362,4	356,4	370,6	373,1	376,4	378,1	353,0	370,5	386,7	378,9
35-44	314,5	320,2	346,1	351,2	338,3	325,9	331,5	331,8	337,6	354,3	355,3	329,9
45-54	305,7	323,5	329,3	303,9	308,4	309,5	303,4	308,3	309,8	299,1	297,2	311,2
55-64	150,0	140,1	143,7	155,4	165,9	152,2	163,4	159,8	169,5	168,1	173,9	178,7
65-84	28,4	31,4	37,4	38,9	28,9	26,4	34,2	34,5	29,8	27,9	30,3	27,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W długim okresie (lata 2004–2013) spadek liczby pracujących (o ponad 40%) obserwowano w skrajnych grupach wiekowych: 15–24 lata oraz 65–84 lata. W pozostałych zbiorowościach nastąpił wzrost liczby pracujących, przy czym największy zaobserwowano wśród pracujących w wieku od 55 do 64 lat (o 86%).

W czwartym kwartale 2013 roku wśród pracujących w wieku od 15 do 24 lat najczęściej występowały pracownicy najemni z umową na czas określony (ponad 57%). Stosunkowo rzadko byli to pracujący na własny rachunek (5,5%). Około 60% pracujących w grupach wiekowych 25-34, 35-44, 45-54 oraz 55-64 to pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony. W grupie wiekowej od 65 do 84 lat ponad połowa to pracujący na własny rachunek i jedynie 21% - pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony. W grupie tej obserwowany jest również znacznie wyższy niż w pozostałych grupach wiekowych udział pomagających członków rodzin (prawie 17%).

Wykres 38. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i grup wieku (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Udział pracujących na własny rachunek rósł w starszych grupach wiekowych. Udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony wynosił około 60% wśród osób w wieku od 25 do 64 lat. W grupach skrajnych był on znacznie niższy. Udział pracowników najemnych z umową na czas określony malał w starszych grupach wiekowych (w grupach 55-64 lata i 65-84 lata był zbliżony). Natomiast udział pomagających członków rodzin rósł w starszych grupach wiekowych (jedynie w grupie wiekowej od 25 do 34 lat był niższy niż w grupie od 15 do 24 lat).

Wśród pracujących na własny rachunek dominowały osoby w wieku od 35 do 44 lat oraz od 45 do 54 lat. Przeciętny wiek osoby pracującej w tej formie wynosił ponad 45 lat. Wśród pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony dominowały osoby w wieku od 24 do 34 lat, nieznacznie mniejszy był udział Małopolan w wieku od 35 do 44 oraz od 45 do 54 lat. Przeciętny wiek pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony wynosił 41 lat. Wśród zatrudnionych najemnie z umową na czas określony również dominowały osoby w wieku od 24 do 34 lat. Jednak osoby w wieku od 15 do 24 lat również stanowiły znaczący udział. Przeciętny wiek w tej grupie pracujących to prawie 34 lata. Wśród pomagających członków rodziny dominowały osoby w wieku od 35 do 44 oraz od 45 do 54 lat. Nieznacznie niższy był udział osób w wieku od 55 do 64 lat. Przeciętny wiek tej grupy pracujących to ponad 47 lat.

W latach 2011-2013 najsilniejsze zmiany struktury pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy zaobserwowano w skrajnych grupach wiekowych. Wśród najmłodszych pracowników (15-24 lata) wzrósł udział pracujących na własny rachunek oraz najemnie z umową na czas określony. Spadł natomiast procent pomagających członków rodziny oraz pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony. W grupie najstarszych pracowników (65-84 lata) zaobserwowano procesy odwrotne, czyli znaczny wzrost udziału pracujących z umową na czas nieokreślony oraz pracujących z umową na czas określony, przy znacznym spadku udziału pracujących na własny rachunek oraz stabilnym (niewielki spadek) udziale pomagających członków rodziny. W grupie wiekowej od 55 do 64 lat odnotowano podobne zmiany strukturalne.

Bardzo nieznaczne zmiany struktury pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy wystąpiły w grupie wiekowej od 35 do 44 lat. Tutaj struktura zatrudnionych była najstabilniejsza. Wśród młodszych pracujących (25–34 lata) zaobserwowano wzrost udziału pracujących z umową na czas określony oraz silny spadek udziału pomagających członków rodziny. Natomiast wśród osób starszych (45–54 lata) wzrósł udział tych z umową na czas określony, a spadł pracujących na własny rachunek.

Wśród pracowników w młodszym wieku (do 44 lat) zaobserwowano wzrost udziału pracujących na własny rachunek, spadek lub stały udział mających umowę na czas nieokreślony, znaczny wzrost udziału pracujących z umową na czas określony oraz spadek udziału pomagających członków rodziny. Natomiast wśród starszych pracowników odnotowano spadek udziału pracujących na własny rachunek oraz wzrost udziału pracujących z umową na czas nieokreślony.

W długim horyzoncie czasowym (lata 2004–2013) we wszystkich grupach wiekowych dał się zauważyć spadek udziału pracujących na własny rachunek, przy czym najsilniejszy wśród najstarszych pracowników (55–64 lata i 65–84 lata). W większości grup, za wyjątkiem pracowników w wieku od 35 do 44 lat, odnotowano w analizowanym okresie wzrost udziału pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony. Również udział pracujących z umową na czas określony uległ w latach 2004–2013 zwiększeniu. Wyjątek stanowili jedynie pracujący w wieku od 25 do 34 lat, wśród których udział ten osiągnął w roku 2013 poziom z roku 2004. Udział pomagających członków rodzin zmniejszył się w analizowanym okresie wśród pracujących we wszystkich grupach wiekowych (w większości znacznie).

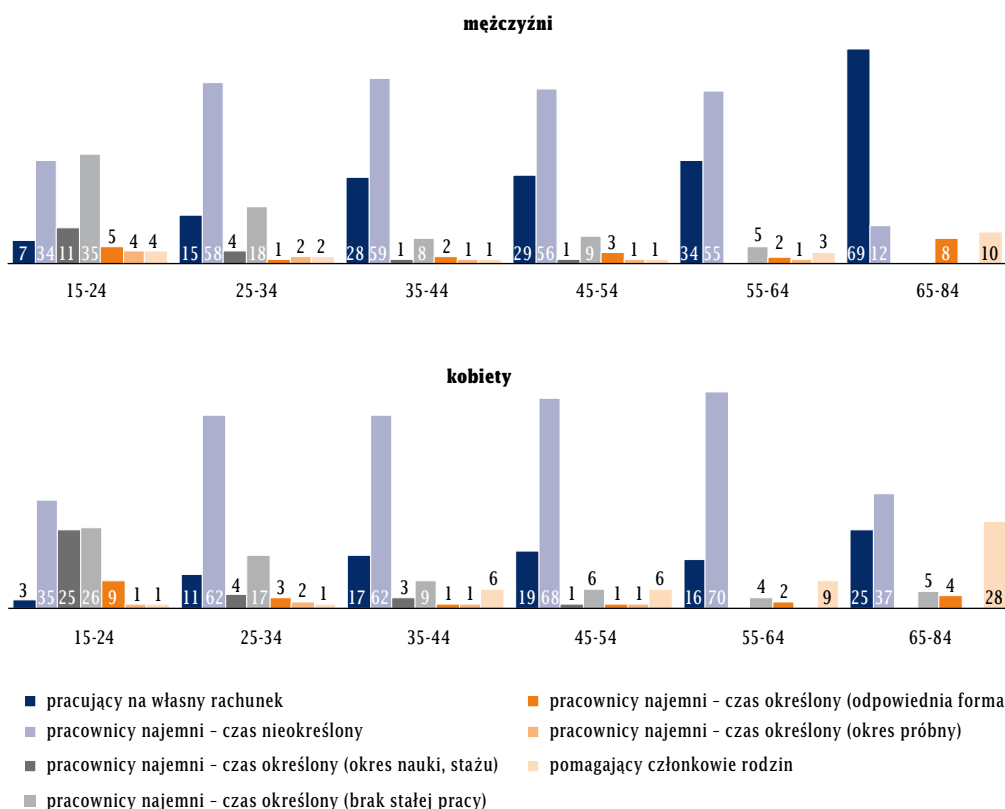
Tabela 20. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wymiaru czasu pracy oraz płci i grup wieku (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	grupy wieku						razem
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-84	
mężczyźni								
pracujący na własny rachunek		4,8	34,0	49,3	45,8	34,4	12,2	180,5
	stała na czas nieokreślony	22,4	128,3	106,2	90,1	56,8	2,2	406,0
	na czas określony - okres nauki, stażu	7,5	8,2	1,5	1,5	0,4	0,0	19,1
pracownicy najemni	na czas określony - brak stałej pracy	23,5	39,7	14,6	14,3	5,3	0,0	97,3
	na czas określony - odpowiednia forma	3,5	1,9	3,3	4,8	2,1	1,5	17,1
	na czas określony - okres próbny	2,4	4,0	2,0	1,7	0,9	0,0	11,0
pomagający członkowie rodzin		2,7	4,2	1,8	1,4	2,8	1,8	14,8
razem		66,9	220,5	178,7	159,5	102,6	17,6	745,8

status zatrudnienia	rodzaj umowy	grupy wieku						razem
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-84	
kobiety								
pracujący na własny rachunek		1,0	16,8	25,8	28,1	12,2	2,6	86,5
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	13,5	98,6	94,4	103,0	53,1	3,8	366,4
	na czas określony - okres nauki, stażu	9,8	6,0	4,8	0,9	0,0	0,0	21,5
	na czas określony - brak stałej pracy	10,0	27,0	13,1	8,9	2,9	0,5	62,3
	na czas określony - odpowiednia forma	3,3	5,5	2,0	0,8	1,4	0,4	13,5
	na czas określony - okres próbny	0,5	3,5	2,1	0,9	0,0	0,0	6,9
pomagający członkowie rodzin		0,5	1,1	9,0	9,1	6,6	2,9	29,1
razem		38,6	158,4	151,1	151,7	76,1	10,2	586,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 39. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wymiaru czasu pracy oraz płci i grup wieku (w procentach)

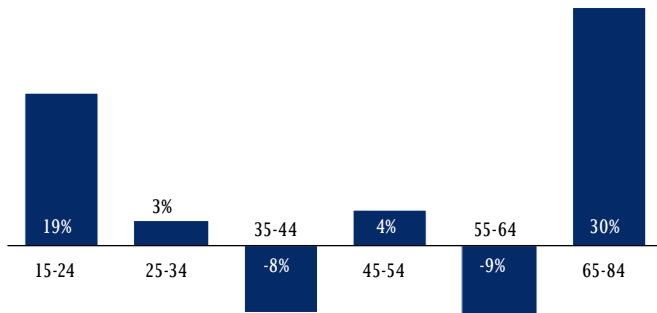
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Analiza przekroju płci i wieku w czwartym kwartale 2013 roku wskazuje, że we wszystkich grupach wiekowych wśród pracujących na własny rachunek więcej było mężczyzn i ta różnica pogłębiała się wraz z wiekiem. Natomiast kobiety częściej pracowały jako pracownice najemne z umową na czas nieokreślony i ta różnica również pogłębiała się wraz z wiekiem. Udział kobiet pracownic najemnych z umową na czas określony z powodu kontynuacji nauki lub odbywania stażu w grupie wiekowej 15-24 lata był większy niż wśród mężczyzn. Z kolei mężczyzn pracujących najemnie z umową na czas określony z powodu braku stałej pracy było w tej grupie wiekowej więcej niż kobiet. Szczególnie wysoki w stosunku do udziału mężczyzn był udział kobiet pracujących w wieku od 65 do 84 lat jako pomagający członkowie rodzin (28% kobiety, 10% mężczyźni).

Wśród pracujących na własny rachunek kobiet i mężczyzn dominowały osoby w wieku od 35 do 44 lat i od 45 do 54 lat. Natomiast wśród pracujących pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony przeważali młodszy mężczyźni (od 25 do 34 lat) oraz kobiety w wieku dojrzałym (od 45 do 54 lat).

W województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 roku występował znacznie wyższy udział niż przeciętnie w kraju pracujących w grupie wiekowej od 65 do 84 lat (o 30%) i w grupie wiekowej od 15 do 24 lat (prawie o 20%), a także nieznacznie wyższy udział pracujących w grupie wiekowej od 45 do 54 lat (o 4,4%) i w grupie wiekowej od 25 do 34 lat (o 3%). W grupach wiekowych od 35 do 44 lat oraz od 55 do 64 lat udział ten był niższy o odpowiednio 8,3% i 9,1%.

Wykres 40. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według wieku w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Innymi słowy w Małopolsce obserwowane były znacznie wyższe od krajowych udziały pracujących w skrajnych grupach wiekowych (od 15 do 24 lat i od 65 do 84 lat). Świadczy to o wyższej aktywności na rynku pracy osób z grup wiekowych powszechnie uznawanych za problemowe.

6.1.4 Wykształcenie

W Małopolsce w czwartym kwartale 2013 roku najliczniejszą grupę stanowili pracujący z wyższym wykształceniem (431 tys. osób), kolejne według liczebności grupy to zatrudnieni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim zawodowym.

Tabela 21. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wykształcenia (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	wykształcenie					razem
		wyższe*	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe**	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i niższe	
pracujący na własny rachunek		57,0	15,1	76,6	97,8	20,4	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	312,8	60,5	195,4	189,2	14,5	772,3
	na czas określony	60,4	25,6	77,4	70,9	14,5	248,7
pomagający członkowie rodzin		0,9	4,7	10,5	17,9	10,0	43,9
razem		431,1	105,8	360,0	375,8	59,4	1 332,0

* Łącznie: wyższe licencjackie i inżynierskie, wyższe magisterskie lub równoważne i stopień naukowy.

** Łącznie z policealnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011-2013 zaobserwowano spadek liczby pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Wzrost liczby pracujących w analizowanym okresie nastąpił wśród zatrudnionych z wykształceniem wyższym oraz w niewielkim stopniu wśród tych ze średnim zawodowym. Liczba pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym w latach 2011-2013 utrzymała się na przeciętnym poziomie około 106 tysięcy osób. Tendencje te były podobne w długim okresie, przy czym w latach 2004-2013 obserwowano również spadek liczby pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

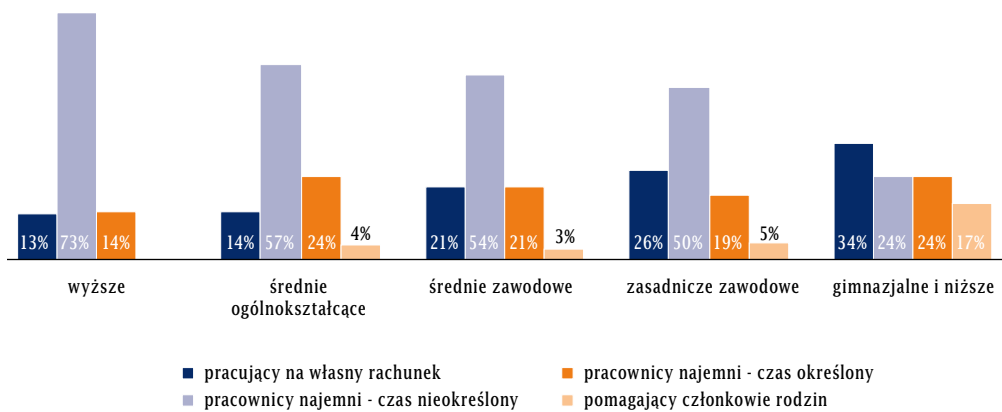
Tabela 22. Liczba pracujących w województwie małopolskim według wykształcenia w latach 2011-2013 (dane kwartalne) (w tys. osób)

wykształcenie	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
wyższe	350,6	346,3	369,1	378,6	396,7	377,1	386,9	397,7	392,3	392,7	409,5	431,1
średnie ogólnokształcące	97,1	100,0	114,8	115,4	106,2	100,0	94,6	95,4	105,9	108,4	105,5	105,8
średnie zawodowe	337,3	354,9	352,8	330,0	325,3	350,6	361,3	351,5	340,8	344,8	359,5	360,0
zasadnicze zawodowe	379,1	378,6	395,2	401,8	387,5	372,5	375,4	387,4	367,2	391,2	396,0	375,8
gimnazjalne i niższe	81,3	82,3	94,5	98,5	77,6	78,7	89,3	79,2	67,0	77,1	69,6	59,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W analizowanym okresie (2011-2013) wśród pracujących z wykształceniem wyższym, średnim zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym obserwowano ujemne odchylenia sezonowe w pierwszych lub drugich kwartałach i dodatnie w trzecich lub czwartych. Wśród pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i zasadniczym zawodowym odchylenia sezonowe nie występowały.

Wykres 41. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i wykształcenia (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Zgodnie z danymi z czwartego kwartału 2013 roku wśród pracujących z wyższym wykształceniem dominowali (prawie 73%) pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony (największy udział spośród wszystkich grup wykształcenia). 14% stanowili pracownicy najemni na czas określony oraz około 13% pracujący na własny rachunek (pomagający członkowie rodzin prawie nie występowali w tej grupie wykształcenia). Ponad 57% pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym pracowało najemnie z umową na czas nieokreślony, 24% najemnie z umową na czas określony i ponad 14% na własny rachunek. 4,4% stanowili pomagający członkowie rodzin. Zbliżoną strukturę pracujących obserwujemy w przypadku osób z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym, tj. odpowiednio 21,3% i 26% pracujących na własny rachunek; 54,3% i 50,3% pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony; 21,5% i 18,9% pracowników najemnych z umową na czas określony oraz 2,9% i 4,8% pomagających członków rodziny. Zupełnie inną strukturą pracujących charakteryzowała się grupa osób posiadających wykształcenie gimnazjalne i niższe. Dominowali tu pracujący na własny rachunek (ponad 34%). Pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony byli stosunkowo mniej liczni niż w pozostałych grupach wykształcenia, natomiast pracowników najemnych z umową na czas określony było relatywnie więcej. Znacznie wyższy był również udział pomagających członków rodziny z tym poziomem wykształcenia.

Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia malał udział pracujących na własny rachunek (z 34,4% wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do 13,3% wśród osób z wykształceniem wyższym) oraz rósł udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony (z 24,4% wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do 72,6% wśród osób z wykształceniem wyższym).

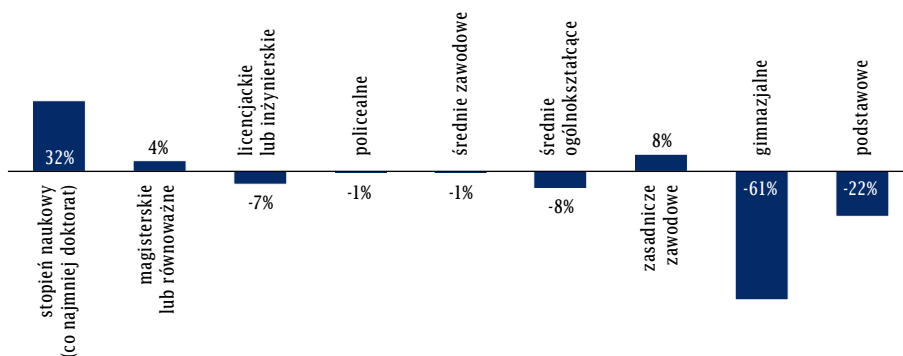
Wśród osób pracujących na własny rachunek dominowali posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,6%). Znaczny udział miały osoby z wykształceniem średnim zawodowym (28,7%) oraz wyższym (21,4%). Pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony stanowili 40% osób z wyższym wykształceniem oraz po około 25% z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym. Wśród pracowników najemnych z umową na czas określony dominowały osoby z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym (po około 30%). Jedna czwarta pracujących w tej grupie miała wykształcenie wyższe. Pomagający członkowie rodzin w ponad 40% posiadali wykształcenie zasadnicze zawodowe, w 24% wykształcenie średnie zawodowe oraz w prawie 23% wykształcenie gimnazjalne i niższe.

Status zatrudnienia i rodzaj umowy w latach 2011-2013 najmniej zmieniał się w przypadku osób z wyższym wykształceniem. Jedynie wśród pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zaobserwowano wzrost udziału pracujących na własny rachunek. Spadek

udziału pracujących z umową na czas nieokreślony wystąpił wśród pracujących z wykształceniem średnim zawodowym. Natomiast wzrost udziału pracowników najemnych z umową na czas określony odnotowano wśród pracujących z wykształceniem średnim zawodowym, zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i niższym. We wszystkich grupach pracujących wyróżnionych ze względu na poziom wykształcenia zaobserwowano tendencję spadkową udziału pomagających członków rodzin.

Podobne zmiany zaobserwowano w długim okresie. W latach 2004–2013 wśród pracujących z wyższym wykształceniem odnotowano jedynie nieznaczny wzrost udziału pracujących na własny rachunek. Udział ten wzrósł jeszcze tylko wśród pracujących z wykształceniem średnim zawodowym. Wzrost udziału pracowników najemnych z umową na czas określony zaobserwowano wśród pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i niższym oraz średnim zawodowym. W ostatniej z wymienionych grup odnotowano również spadek udziału pracujących z umową na czas nieokreślony. Wzrost udziału pomagających członków rodziny wystąpił jedynie wśród pracujących z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Wykres 42. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według wykształcenia w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W porównaniu do struktury krajowej w województwie małopolskim zaobserwowano znacznie wyższy udział pracujących ze stopniem naukowym (o 32,4%), wykształceniem magisterskim lub równoważnym (o 4,2%) oraz zasadniczym zawodowym (o 7,8%). W pozostałych grupach wykształcenia udział pracujących w województwie małopolskim był niższy niż średnio w kraju. W Małopolsce odnotowano o 60,8% mniej niż przeciętnie w kraju pracujących z wykształceniem gimnazjalnym, o 21,7% mniej zatrudnionych z wykształceniem podstawowym oraz o 6,7% mniej z wykształceniem licencjackim lub inżynierskim. W czwartym kwartale 2013 roku wśród pracowników najemnych pracujących na czas określony najwięcej osób posiadało wykształcenie średnie zawodowe oraz zasadnicze zawodowe.

Tabela 23. Liczba pracowników najemnych pracujących na czas określony w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według przyczyn podjęcia pracy na czas określony i wykształcenia (w tys. osób)

przyczyna	wykształcenie					razem
	wyższe*	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe**	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i niższe	
okres nauki, stażu	10,1	6,3	13,3	9,6	1,4	40,6
brak stałej pracy	30,0	12,8	56,4	48,9	11,4	159,6
odpowiednia forma	12,8	4,9	4,4	7,8	0,7	30,6
okres próbny	7,5	1,5	3,3	4,6	1,0	17,9
razem	60,4	25,6	77,4	70,9	14,5	248,7

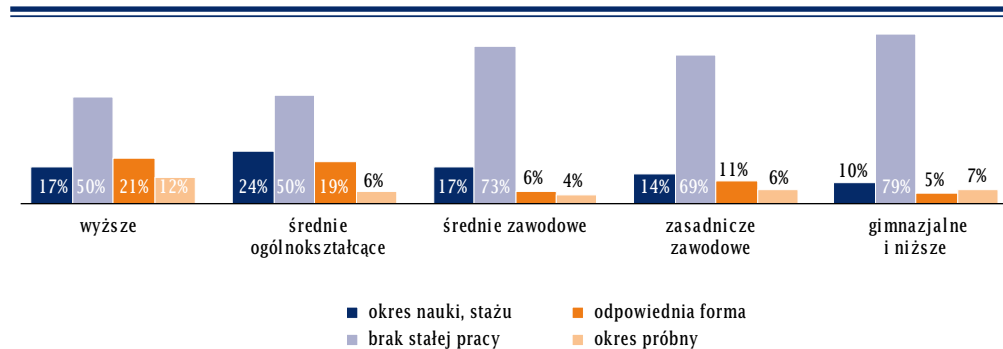
* Łącznie: wyższe licencjackie i inżynierskie, wyższe magisterskie lub równoważne i stopień naukowy.

** Łącznie z policealnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Główną przyczyną pracy na czas określony dla połowy pracowników z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym był brak stałej pracy. W przypadku wykształcenia średniego ogólnokształcącego prawie jedna czwarta zatrudnionych na takich warunkach odbywała okres nauki lub stażu. Dla około 20% pracujących z tych grup wykształcenia praca na czas określony była odpowiednią formą zatrudnienia. Pracujący z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym w około 70% przypadków jako przyczynę pracy na czas określony wskazywali brak stałej pracy. Najczęściej, bo w prawie 80% przypadków, tą przyczyną była podawana przez pracujących z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Pracownicy z wyższym wykształceniem stosunkowo najczęściej pracowali na czas określony ze względu okres próbny.

Wykres 43. Struktura pracowników najemnych pracujących na czas określony w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według przyczyn podjęcia pracy na czas określony i wykształcenia (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących na czas określony ze względu na okres nauki, staż oraz brak stałej pracy dominowały osoby ze średnim wykształceniem zawodowym, natomiast ze względu na okres próbny lub fakt, że taka forma im odpowiadała – osoby z wyższym wykształceniem.

Tabela 24. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz płci i wykształcenia (w tys. osób)

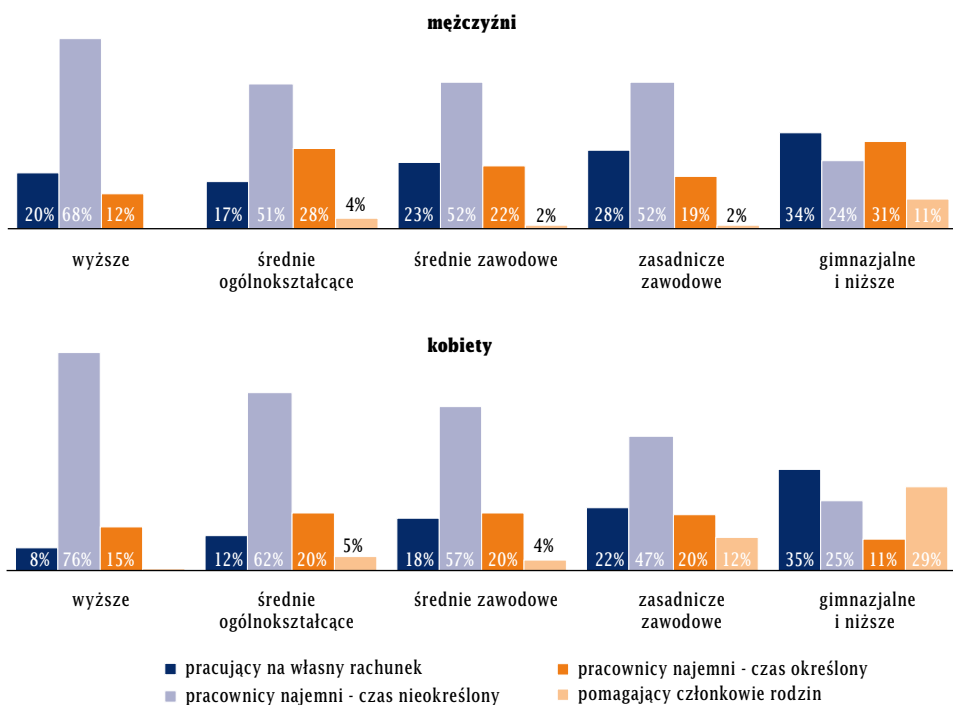
status zatrudnienia	rodzaj umowy	wykształcenie					razem
		wyższe*	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe**	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i niższe	
mężczyźni							
pracujący na własny rachunek		37,1	8,4	49,2	72,1	13,7	180,5
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	126,1	25,9	110,3	133,9	9,8	406,0
	na czas określony	22,6	14,4	47,4	47,8	12,4	144,5
pomagający członkowie rodzin		0,0	1,8	4,8	3,9	4,3	14,8
razem		185,8	50,6	211,6	257,6	40,2	745,8
kobiety							
pracujący na własny rachunek		19,9	6,7	27,4	25,7	6,8	86,5
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	186,7	34,5	85,2	55,3	4,7	366,4
	na czas określony	37,8	11,2	30,0	23,1	2,1	104,2
pomagający członkowie rodzin		0,9	2,8	5,8	14,0	5,6	29,1
razem		245,3	55,3	148,3	118,1	19,2	586,2

* Łącznie: wyższe licencjackie i inżynierskie, wyższe magisterskie lub równoważne i stopień naukowy.

** Łącznie z policealnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 44. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz płci i wykształcenia (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród kobiet dominowały pracujące z wyższym wykształceniem (ponad 42%), natomiast wśród mężczyzn pracujący z wykształceniem zasadniczym zawodowym (34,5%).

W przekroju wykształcenia podobne zależności według płci (względnie więcej pracujących mężczyzn na własny rachunek oraz względnie więcej pracujących kobiet jako pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony) występowały w przypadku pracujących z wykształceniem wyższym, średnim ogólnokształcącym oraz średnim zawodowym. W grupach zatrudnionych posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i niższe udziały pracujących na własny rachunek oraz pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony dla kobiet i mężczyzn były bardziej zbliżone.

6.1.5 Miejsce zamieszkania

W województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 roku nieznacznie więcej niż połowa pracujących mieszkała na wsi. W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców mieszkało około 30% badanej populacji, w miastach mniejszych zanotowano zbliżony udział (po około 10%) pozostałych pracujących.

Tabela 25. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz klasy miejscowości zamieszkania (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	klasa miejscowości zamieszkania				razem
		miasta 100 tys. i więcej	miasta 20 tys. -100tys.	miasta 2 tys. -20tys.	wieś	
pracujący na własny rachunek		61,2	21,5	23,8	160,6	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	283,8	82,2	71,9	334,4	772,3
	na czas określony	59,2	23,1	27,5	138,9	248,7
pomagający członkowie rodzin		2,0	1,4	0,0	40,5	43,9
razem		406,3	128,2	123,2	674,4	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011-2013 zaobserwowano wzrost liczby pracujących w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców oraz na wsiach. W miastach o liczbie mieszkańców w granicach 2-20 tys. oraz 20-100 tys. osób liczba pracujących w analizowanym okresie zmniejszyła się. Wśród pracujących zamieszkujących miasta poniżej 100 tys. mieszkańców oraz wsie zaobserwowano ujemne odchylenia sezonowe, głównie w pierwszych kwartałach oraz dodatkowo w trzecich, natomiast wśród pracujących w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców zależność ta była odwrotna.

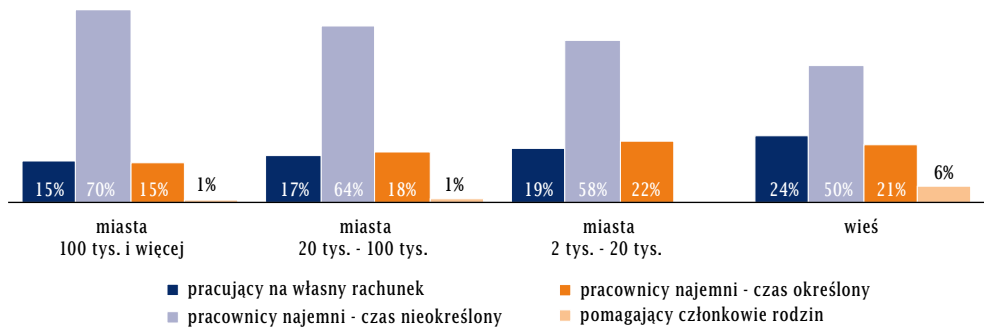
Tabela 26. Liczba pracujących w województwie małopolskim według klasy miejscowości zamieszkania w latach 2011-2013 (dane kwartalne) (w tys. osób)

klasa miejscowości zamieszkania	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
miasta 100 tys. i więcej	387,7	356,7	354,1	387,7	429,6	388,3	367,5	375,1	401,4	377,4	374,7	406,3
miasta 20-100 tys.	123,8	147,8	171,3	153,6	108,0	138,7	156,9	126,5	98,6	152,2	164,4	128,2
miasta 2-20 tys.	105,2	134,0	151,5	114,2	114,0	115,5	111,5	128,2	123,1	111,4	110,0	123,2
wieś	628,7	623,6	649,5	668,9	641,7	636,3	671,6	681,3	650,2	673,1	691,0	674,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców prawie 70% pracujących to pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony. Po około 15% to pracownicy najemni na czas określony oraz pracujący na własny rachunek. W miastach o liczbie mieszkańców od 20 tys. do 100 tys. osób zaobserwowano nieznacznie niższy niż w dużych miastach udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony (64,1%), a także wyższy udział pracowników najemnych z umową na czas określony oraz pracujących na własny rachunek. W miastach o liczbie mieszkańców od 2 tys. do 20 tys. osób odnotowano jeszcze niższy udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony (58,4%) oraz jeszcze wyższy udział pracowników najemnych z umową na czas określony oraz pracujących na własny rachunek. W miastach praktycznie nie obserwuje się pomagających członków rodziny. Na wsiach udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony wynosił niespełna 50%, a pracowników najemnych z umową na czas określony około 21%. Na wsiach zaobserwowano największy udział pracujących na własny rachunek (prawie 24%). 6% pracujących mieszkańców wsi to pomagający członkowie rodzin.

Wykres 45. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz klasy miejscowości zamieszkania (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

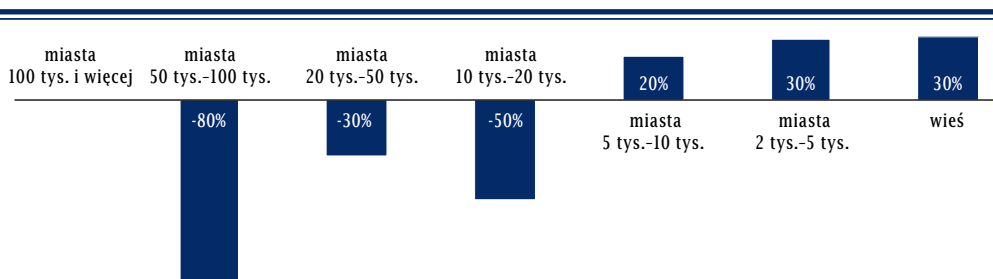
Wraz ze wzrostem wielkości miejscowości malał odsetek pracujących na własny rachunek, a rósł odsetek pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony. Wraz ze wzrostem wielkości miasta malał odsetek pracowników najemnych z umową na czas określony.

Wśród pracujących na własny rachunek dominowali mieszkańcy wsi (60,1%). Około 23% stanowili mieszkańcy dużych miast. Wśród pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony 43,3% zamieszkiwało wsie, a 36,7% - duże miasta. Prawie 56% pracowników najemnych z umową na czas określony mieszkało na wsi. Także więcej niż dziewięciu na dziesięciu pomagających członków rodziny było mieszkańcami wsi.

W latach 2011-2013 najmniejsze zmiany struktury pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy zaobserwowano w miastach o liczbie mieszkańców pomiędzy 20 tys. a 100 tys. osób. W miastach dużych (powyżej 100 tys. mieszkańców) nastąpił spadek udziału pracujących z umową na czas określony oraz nieznaczny wzrost udziału pracujących z umową na czas nieokreślony. Wzrost udziału pracujących z umową na czas określony odnotowano natomiast na wsiach oraz w małych miastach (2-20 tys. mieszkańców), gdzie dodatkowo wystąpiła wyraźna tendencja spadkowa udziału pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony. Na wsiach nastąpił spadek udziału pracujących na własny rachunek oraz pomagających członków rodziny. Jedynie w małych miastach obserwowano wzrost udziału pracujących na własny rachunek.

W stosunku do struktury krajowej w województwie małopolskim zanotowano zbliżony udział pracujących mieszkających w miastach o liczbie mieszkańców 100 tys. osób i więcej, znacznie niższy udział pracujących mieszkających w miastach o liczbie mieszkańców w granicach 50-100 tys. osób oraz niższy udział pracujących mieszkających w miastach o liczbie mieszkańców w granicach 20-50 tys. oraz 10-20 tys. osób. Z drugiej strony zaobserwowano wyższy udział pracujących mieszkających w miastach o liczbie mieszkańców w granicach 5-10 tys. osób, 2-5 tys. osób oraz na wsiach.

Wykres 46. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według klasy miejscowości zamieszkania w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Odchylenia struktury pracujących są silnie skorelowane z odchyleniami struktury ludności według klasy miejscowości zamieszkania, czyli odchyleniami struktury osadniczej w województwie małopolskim (mniej mieszkańców miast średnich, więcej mieszkańców miast małych i wsi w stosunku do struktury krajowej).

6.1.6 Grupy zawodowe

W województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 roku dominowali pracujący w następujących wielkich grupach zawodowych: „Specjaliści” (20,3%), „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (16,1%) oraz „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” (14,5%). W latach 2011-2013 w większości wielkich grup zawodowych odnotowano wzrost poziomu zatrudnienia. W grupach „Siły zbrojne” oraz „Pracownicy przy pracach prostych” nie odnotowano wyraźnych tendencji zmian, natomiast w grupach „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” oraz „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” nastąpił w analizowanym okresie spadek liczby pracujących.

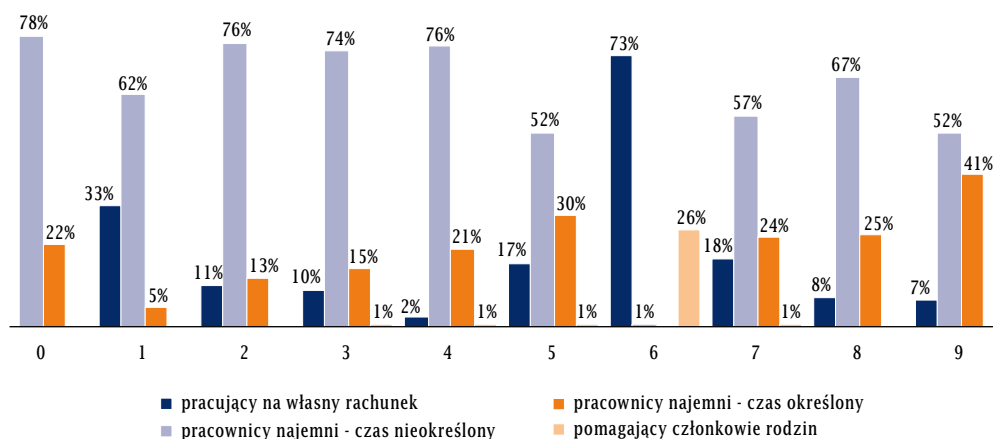
Tabela 27. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz wielkich grup zawodowych³⁷ (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	wielka grupa zawodowa									razem	
		0	1	2	3	4	5	6	7	8		9
pracujący na własny rachunek		0,0	29,4	29,3	12,3	2,0	33,2	106,1	38,9	10,9	5,1	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	2,7	56,3	206,6	94,3	62,0	100,7	1,1	121,9	89,4	37,3	772,3
	na czas określony	0,8	4,4	34,4	19,5	17,2	57,8	0,0	51,7	33,4	29,6	248,7
pomagający członkowie rodzin		0,0	0,0	0,0	0,9	0,5	1,9	38,1	2,5	0,0	0,0	43,9
razem		3,5	90,1	270,3	126,9	81,8	193,5	145,3	215,0	133,7	72,0	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

37 0 - „Siły zbrojne”; 1 - „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 - „Specjaliści”; 3 - „Technicy i inny średni personel”; 4 - „Pracownicy biurowi”; 5 - „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 - „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 - „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 - „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 - „Pracownicy przy pracach prostych”.

Wykres 47. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz wielkich grup zawodowych³⁸ (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wszyscy pracujący w wielkiej grupie zawodowej „Siły zbrojne” pracowali najemnie. 78% z nich posiadało umowę na czas nieokreślony, a umowę na czas określony – 22%.

W grupie zawodowej „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” ponad 62% zatrudnionych pracowało najemnie z umową na czas nieokreślony. Prawie 33% osób to pracujący na własny rachunek, a blisko 5% to pracownicy najemni z umową na czas określony.

Ponad 76% specjalistów pracowało najemnie na podstawie umowy na czas nieokreślony, blisko 13% – najemnie z umową na czas określony, a prawie 11% osób to pracujący na własny rachunek.

Około 74% techników i innego średniego personelu było pracownikami najemnymi i posiadało umowy na czas nieokreślony, ponad 15% – pracownikami najemnymi z umową na czas określony, a prawie 10% pracującymi na własny rachunek.

Wśród pracowników biurowych większość (prawie 76%) pracowało najemnie na podstawie umowy na czas nieokreślony, a ponad 21% – najemnie na podstawie umowy na czas określony. Jedynie 2,5% pracowało na własny rachunek.

Jedynie 52% pracowników usług osobistych i sprzedawców było pracownikami najemnymi z umową na czas nieokreślony, a prawie 30% – pracownikami najemnymi z umową na czas określony. Ponad 17% pracowało na własny rachunek.

Prawie trzy czwarte (73%) rolników, ogrodników, leśników i rybaków było pracującymi na własny rachunek, pozostali – pomagającymi członkami rodzin.

Około 57% robotników przemysłowych i rzemieślników pracowało najemnie z umową na czas nieokreślony, prawie jedna czwarta (24%) – najemnie z umową na czas określony. Pozostałe 18% było pracującymi na własny rachunek.

Prawie 67% operatorów i monterów maszyn i urządzeń pracowało najemnie z umową na czas nieokreślony, jedna czwarta – najemnie z umową na czas określony, a około 8% – na własny rachunek.

³⁸ Jak wyżej.

Niewiele ponad połowa pracowników przy pracach prostych (52%) było pracownikami najemnymi z umową na czas nieokreślony, ponad 41% (najwięcej spośród grup zawodowych) – pracownikami najemnymi z umową na czas określony. Pozostałe 7% stanowili pracujący na własny rachunek.

Poza szóstą wielką grupą zawodową („Rolnicy...”) nie zaobserwowano praktycznie pomagających członków rodzin.

Wśród pracujących na własny rachunek dominowali rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (szósta wielka grupa zawodowa). Znaczny udział mieli również przedstawiciele grup siódmej, piątej, pierwszej i drugiej.

Wśród pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony dominowali specjaliści (druga wielka grupa zawodowa). Znaczny udział mieli również przedstawiciele grup siódmej, piątej, trzeciej i ósmej.

Wśród pracowników najemnych z umową na czas określony przeważali pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (piąta wielka grupa zawodowa). Znaczny udział mieli również przedstawiciele grup siódmej, drugiej, ósmej i dziewiątej.

Wśród pomagających członków rodzin większość była rolnikami, ogrodnikami, leśnikami i rybakami (szósta wielka grupa zawodowa). Nieznacznego udziału mieli również przedstawiciele piątej i siódmej wielkiej grupy zawodowej.

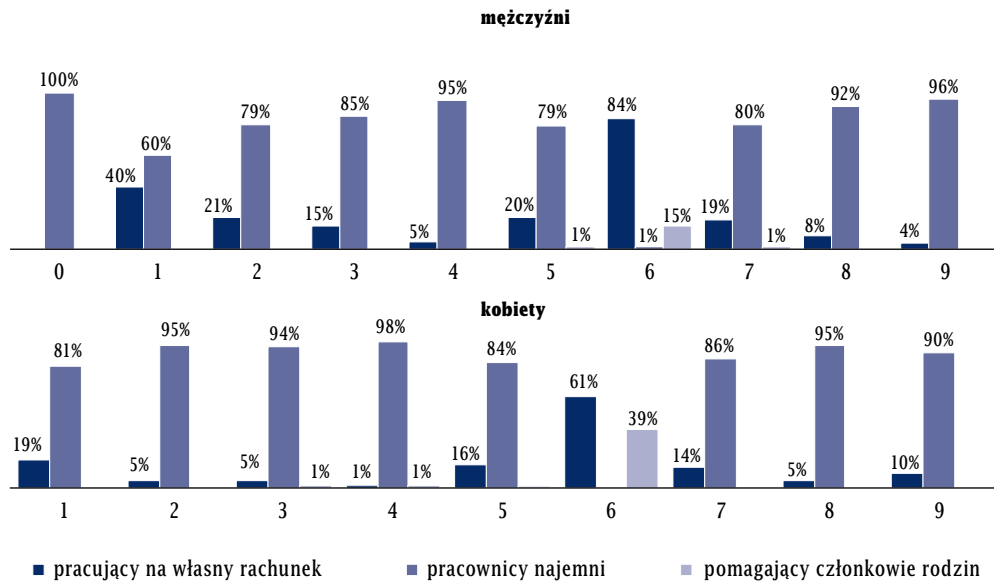
Tabela 28. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według płci, statusu zatrudnienia oraz wielkich grup zawodowych³⁹ (w tys. osób)

status zatrudnienia	wielka grupa zawodowa										razem
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
mężczyźni											
pracujący na własny rachunek	0,0	23,3	20,8	9,2	1,5	13,8	64,9	35,6	10,2	1,2	180,5
pracownicy najemni	3,5	34,7	79,7	52,7	30,0	54,6	1,1	152,7	110,8	30,7	550,5
pomagający członkowie rodzin	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	11,4	2,5	0,0	0,0	14,8
razem	3,5	58,0	100,5	61,8	31,5	69,4	77,3	190,8	121,1	31,9	745,8
kobiety											
pracujący na własny rachunek	0,0	6,1	8,5	3,1	0,6	19,3	41,2	3,3	0,6	3,8	86,5
pracownicy najemni	0,0	26,0	161,3	61,1	49,2	103,9	0,0	20,9	12,0	36,3	470,6
pomagający członkowie rodzin	0,0	0,0	0,0	0,9	0,5	1,0	26,8	0,0	0,0	0,0	29,1
razem	0,0	32,1	169,8	65,0	50,3	124,2	68,0	24,2	12,6	40,1	586,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

39 0 – „Siły zbrojne”; 1 – „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 – „Specjaliści”; 3 – „Technicy i inny średni personel”; 4 – „Pracownicy biurowi”; 5 – „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 – „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 – „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 – „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 – „Pracownicy przy pracach prostych”.

Wykres 48. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według płci, statusu zatrudnienia oraz wielkich grup zawodowych⁴⁰ (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W przekroju grup zawodów i płci występują zbliżone struktury ze względu na status zatrudnienia. Warto jednak zauważyć, że więcej kobiet niż mężczyzn pracowało w grupach zawodowych: „Specjaliści, technicy i inny średni personel”, „Pracownicy biurowi, pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” oraz „Pracownicy przy pracach prostych”. Jedynie w grupie zawodowej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” więcej kobiet pracowało na własny rachunek niż mężczyzn. Wśród rolników, ogrodników, leśników i rybaków względnie ponad dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn należało do grupy pomagających członków rodzin. Szczególnie wysoki odsetek kobiet pracowało na własny rachunek w grupach zawodowych „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” oraz „Pracownicy przy pracach prostych”.

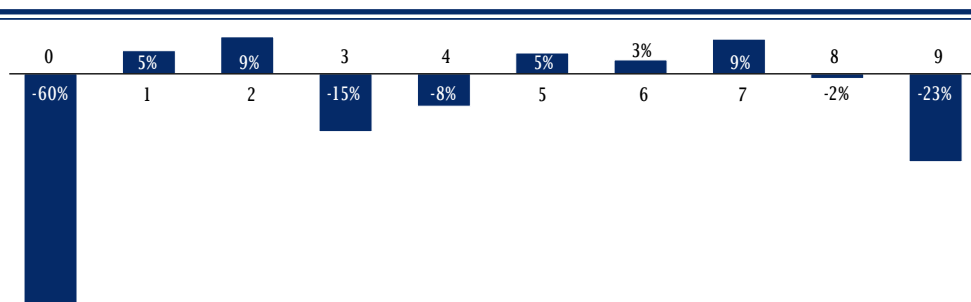
W latach 2011–2013 w przekroju wielkich grup zawodowych w województwie małopolskim zaobserwowano wzrost udziału pracujących na własny rachunek, przy jednoczesnym spadku udziału pracowników najemnych w grupach „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” oraz „Pracownicy przy pracach prostych”.

W grupach zawodowych „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” oraz „Pracownicy biurowi” odnotowano spadek udziału pracujących na własny rachunek i wzrost udziału pracowników najemnych.

W pozostałych wielkich grupach zawodowych nie zaobserwowano znaczących tendencji w zmianach udziałów.

⁴⁰ Jak wyżej.

Wykres 49. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według wielkich grup zawodowych⁴¹ w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 roku występował niższy udział pracujących w stosunku do przeciętnej struktury krajowej w pięciu wielkich grupach zawodowych: „Siły zbrojne” (o 60,3%), „Technicy i inny średni personel” (o 15,1%), „Pracownicy biurowi” (o 8,4%), „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (o 1,5%), „Pracownicy przy pracach prostych” (o 22,7%). W pozostałych pięciu wielkich grupach zawodowych udział ten był wyższy: „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (o 5,4%), „Specjaliści” (o 9%), „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” (o 5,2%), „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (o 3,2%), „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (o 8,9%).

Tabela 29. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz dużych grup zawodowych (w tys. osób)

duża grupa zawodowa	status zatrudnienia				razem
	pracujący na własny rachunek	pracownicy najemni		pomagający członkowie rodzin	
		stała na czas nieokreślony	na czas określony		
0	0,0	2,7	0,8	0,0	3,5
11	1,9	9,2	0,4	0,0	11,4
12	2,3	15,7	0,0	0,0	18,0
13	16,1	21,1	1,1	0,0	38,4
14	9,1	10,3	3,0	0,0	22,3
21	9,4	27,9	2,4	0,0	39,7
22	5,6	31,0	6,9	0,0	43,5
23	0,6	53,2	10,8	0,0	64,6
24	6,4	64,0	5,0	0,0	75,4
25	3,6	12,7	3,3	0,0	19,6
26	3,7	17,9	6,0	0,0	27,6
31+32	3,9	35,7	5,2	0,0	44,7
33	5,5	48,5	7,4	0,9	62,3
34+35	2,8	10,1	7,0	0,0	19,9
41	0,6	21,4	3,8	0,5	26,4
42	1,4	10,9	2,6	0,0	14,9

41 0 - „Siły zbrojne”; 1 - „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 - „Specjaliści”; 3 - „Technicy i inny średni personel”; 4 - „Pracownicy biurowi”; 5 - „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 - „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 - „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 - „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 - „Pracownicy przy pracach prostych”.

duża grupa zawodowa	status zatrudnienia				razem
	pracujący na własny rachunek	pracownicy najemni		pomagający członkowie rodzin	
		stała na czas nieokreślony	na czas określony		
43	0,0	19,3	8,4	0,0	27,7
44	0,0	10,3	2,5	0,0	12,8
51	4,6	25,7	9,5	0,9	40,7
52	28,6	54,2	36,4	1,0	120,2
54+53	0,0	20,7	11,8	0,0	32,6
61+62	53,6	0,5	0,0	25,4	79,6
63	52,5	0,5	0,0	12,8	65,8
71	22,7	42,0	23,8	1,2	89,8
72+73	9,1	40,4	17,5	0,0	67,0
74	2,5	9,9	1,0	0,7	14,1
75	4,7	29,6	9,4	0,5	44,1
81+82	0,6	34,4	17,2	0,0	52,2
83	10,2	55,1	16,2	0,0	81,5
91	4,0	17,0	2,6	0,0	23,5
93+92	0,6	11,8	18,3	0,0	30,7
94+95+96+99	0,5	8,6	8,7	0,0	17,8
razem	267,1	772,3	248,7	43,9	1332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Tabela 30. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz dużych grup zawodowych (w procentach)

duża grupa zawodowa	status zatrudnienia				razem
	pracujący na własny rachunek	pracownicy najemni		pomagający członkowie rodzin	
		stała na czas nieokreślony	na czas określony		
0	0,0	78,0	22,0	0,0	100
11	16,4	80,3	3,3	0,0	100
12	12,7	87,3	0,0	0,0	100
13	42,1	55,1	2,8	0,0	100
14	40,6	46,0	13,4	0,0	100
21	23,8	70,2	6,0	0,0	100
22	12,8	71,3	15,9	0,0	100
23	1,0	82,3	16,8	0,0	100
24	8,4	84,9	6,7	0,0	100
25	18,6	64,7	16,7	0,0	100
26	13,3	64,9	21,7	0,0	100
31+32	8,7	79,8	11,5	0,0	100
33	8,9	77,9	11,8	1,4	100
34+35	14,2	50,8	35,0	0,0	100
41	2,4	81,3	14,3	2,0	100

duża grupa zawodowa	pracujący na własny rachunek	status zatrudnienia			razem
		pracownicy najemni stała na czas nieokreślony	na czas określony	pomagający członkowie rodzin	
42	9,4	73,5	17,2	0,0	100
43	0,0	69,8	30,2	0,0	100
44	0,0	80,2	19,8	0,0	100
51	11,3	63,1	23,3	2,2	100
52	23,8	45,1	30,3	0,8	100
54+53	0,0	63,7	36,3	0,0	100
61+62	67,4	0,7	0,0	31,9	100
63	79,8	0,8	0,0	19,4	100
71	25,3	46,8	26,5	1,4	100
72+73	13,5	60,3	26,2	0,0	100
74	17,4	70,4	6,9	5,3	100
75	10,6	67,1	21,2	1,1	100
81+82	1,2	65,9	33,0	0,0	100
83	12,6	67,6	19,9	0,0	100
91	16,9	72,1	10,9	0,0	100
93+92	2,0	38,4	59,7	0,0	100
94+95+96+99	2,7	48,3	49,0	0,0	100
razem	20,0	58,0	18,7	3,3	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W przekroju dużych grup zawodowych pracujący na własny rachunek nie występowali w grupach 00, 43, 44, 54+53. Bardzo niski udział zaobserwowano w grupach: 23, 81+82, 93+92, 41. Natomiast około 80% pracujących w dużej grupie zawodowej 63 pracowało na własny rachunek. Również w grupie 61+62 odsetek ten był znaczny (67%). W grupach 13 i 14 na własny rachunek pracowało około 40% badanych. W grupach 52, 21, 71 była to około jedna czwarta pracujących.

W grupach zawodowych 61+62 i 63 sporadycznie występowali pracujący z umową na czas nieokreślony. Stosunkowo niewielu (mniej niż połowa) pracujących z taką umową było również w grupach: 93+92, 52, 14, 71, 94+95+96. Natomiast 80% i więcej pracujących w grupach: 12, 24, 23, 41, 11, 44, 31+32 posiadało umowę na czas nieokreślony.

Umowy na czas określony nie występowały w grupach: 61+62, 63, 12 oraz występowały rzadko w grupach 13 i 11. Najczęściej (60%) umowy na czas określony zaobserwowano w grupie 93+92 oraz w grupie 94+95+96 (prawie połowa pracujących). Ten rodzaj umowy zauważono również u około jednej trzeciej pracujących w grupach: 81+82, 34+35 i 54+53.

Pomagający członkowie rodzin najczęściej (32%) występowali wśród pracujących w grupie 61+62 oraz stosunkowo często (19%) w grupie 63. W grupie 74 stanowili około 5%, w grupach 51, 41, 33, 71, 75, 52 pojawiali się sporadycznie. W pozostałych grupach dużych nie było ich wcale.

6.1.7 Sektory gospodarki

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim w przekroju sektorowym dominowali pracujący w pozostałych usługach (nierynkowych), stanowiących 27,5% ogółu pracujących w województwie, a także pracujący w usługach rynkowych, obejmujących łącznie

ponad 30% zatrudnionych. Przy tym większość (27%) zatrudnionych w usługach rynkowych stanowili pracujący w handlu i naprawach; hotelach i restauracjach; transporcie, gospodarce magazynowej i łączności, a pozostałe 3% było zatrudnionych w pośrednictwie finansowym oraz przy obsłudze nieruchomości i firm. W przemyśle pracowało prawie 22%, w budownictwie ponad 9%, natomiast w rolnictwie ponad 11% ogółu pracujących.

Tabela 31. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz sektorów gospodarki (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	sektory gospodarki						razem
		rolnictwo	przemysł	budownictwo	handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	pozostałe usługi	
pracujący na własny rachunek		106,9	22,5	26,3	69,7	6,7	34,9	267,1
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	6,3	197,0	63,1	205,8	29,2	270,9	772,3
	na czas określony	0,4	69,8	32,4	81,4	5,1	59,6	248,7
pomagający członkowie rodzin		38,1	2,1	0,0	2,9	0,0	0,7	43,9
razem		151,8	291,4	121,8	359,9	40,9	366,2	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011-2013 w rolnictwie zaobserwowano tendencję spadkową liczby pracujących z (silniejszymi) ujemnymi odchyleniami sezonowymi w pierwszych kwartałach oraz (słabszymi) w czwartych kwartałach. W trzecich kwartałach występowały silne dodatnie odchylenia sezonowe, w drugich dodatnie słabsze. W przemyśle oraz budownictwie obserwowano wzrost liczby pracujących z ujemnymi odchyleniami sezonowymi w pierwszych i drugich kwartałach oraz dodatnimi w trzecich i czwartych. Takie same odchylenia sezonowe występowały wśród pracujących w pośrednictwie finansowym i w obsłudze nieruchomości i firm, przy czym w tym sektorze nie zaobserwowano wyraźnej tendencji zmian liczby pracujących. Liczba pracujących w handlu i naprawach, w hotelach i restauracjach; transporcie, gospodarce magazynowej i łączności wzrosła w analizowanym okresie, a dodatnie odchylenia sezonowe obserwowano w czwartych kwartałach analizowanych lat. Wzrostowi uległa również liczba pracujących w pozostałych usługach, przy czym nie zaobserwowano tutaj odchyleń sezonowych.

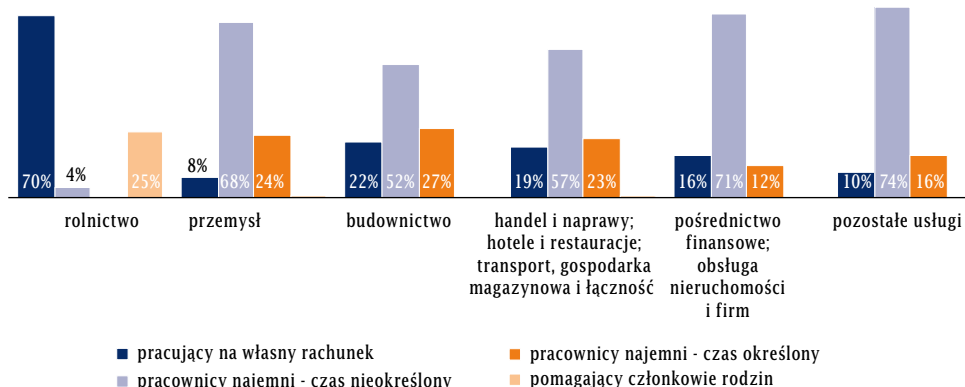
Tabela 32. Liczba pracujących w województwie małopolskim według sektorów gospodarki w latach 2011-2013 (dane kwartalne) (w tys. osób)

sektor gospodarki	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
rolnictwo	178,3	195,8	187,8	174,2	162,8	172,4	181,7	163,8	137,1	157,4	178,5	151,8
przemysł	259,9	251,3	282,7	287,6	277,3	273,8	284,8	287,5	276,3	287,1	297,0	291,4
budownictwo	109,0	110,4	121,2	129,6	111,6	119,8	129,3	127,5	119,1	124,4	125,5	121,8

sektor gospodarki	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	313,0	318,6	331,3	321,5	336,7	323,4	313,0	329,7	326,3	317,1	327,2	359,9
pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	33,9	39,4	39,4	38,6	38,2	32,3	40,1	39,6	35,6	34,9	36,7	40,9
pozostałe usługi	351,0	346,5	364,1	372,9	366,7	357,1	358,7	363,0	378,8	393,3	375,2	366,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 50. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy oraz sektorów gospodarki (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Ponad 70% pracujących w rolnictwie praktycznie pracowało na własny rachunek, a 25% jako pomagający członkowie rodzin. Poza rolnictwem praktycznie nie pojawiają się pomagający członkowie rodzin.

W przemyśle 67,6% pracujących było pracownikami najemnymi z umową na czas nieokreślony, a prawie 24% - pracownikami najemnymi z umową na czas określony. Z kolei 7,7% pracowało na własny rachunek.

W budownictwie 51,8% osób pracowało najemnie z umową na czas nieokreślony, a prawie 27% - najemnie z umową na czas określony. Prawie 22% było pracującymi na własny rachunek.

W handlu i naprawach, hotelach i restauracjach, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności 57,2% było pracownikami najemnymi z umową na czas nieokreślony, a prawie 23% - pracownikami najemnymi z umową na czas określony. Około 19% pracowało na własny rachunek.

W pośrednictwie finansowym oraz w obsłudze nieruchomości i firm 71,3% pracowało najemnie na podstawie umowy na czas nieokreślony, a ponad 12% - najemnie na czas określony. Około 16% było pracującymi na własny rachunek.

W pozostałych usługach (głównie nierynkowych) prawie trzy czwarte (74%) grupy stanowili pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony, a ponad 16% - najemni z umową na czas określony. Pozostałe 10% pracowało na własny rachunek.

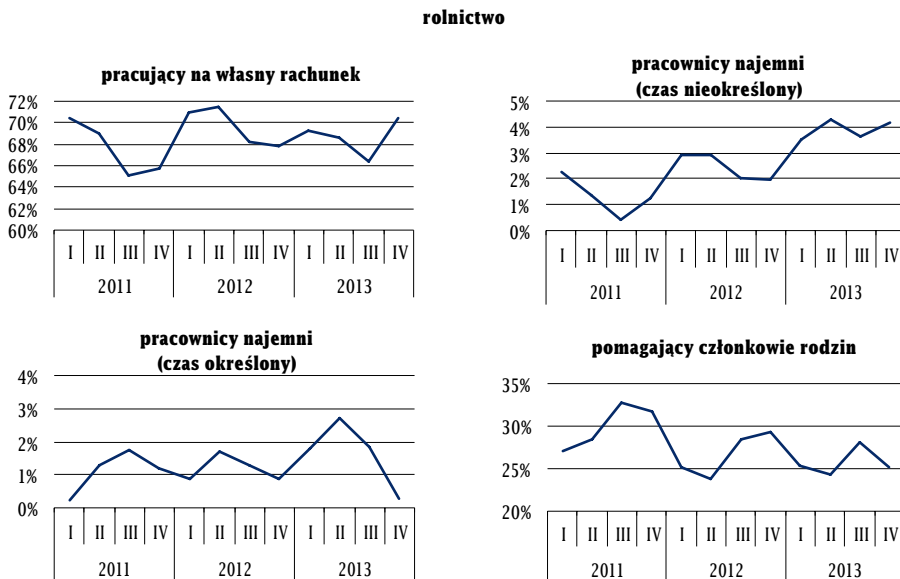
Praca na własny rachunek występowała głównie w rolnictwie oraz w handlu i naprawach, hotelach i restauracjach, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności.

Pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony najczęściej można spotkać w pozostałych usługach (głównie nierynkowych) oraz w przemyśle.

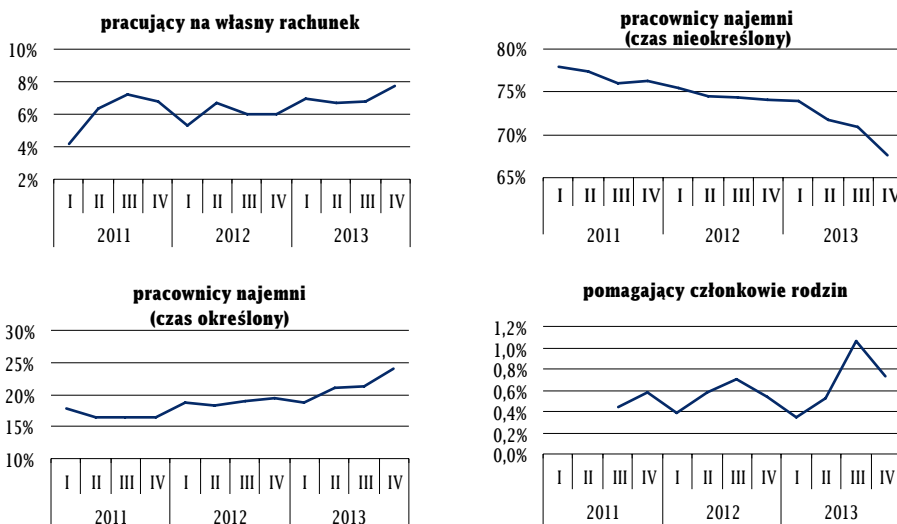
Pracowników najemnych z umową na czas określony zatrudniano w handlu i naprawach, hotelach i restauracjach, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności, w przemyśle oraz w pozostałych usługach (głównie nierynkowych). Z kolei pomagający członkowie rodzin dominowali w rolnictwie.

Znaczące zmiany struktury pracujących według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy w latach 2011-2013 zaobserwowano jedynie w rolnictwie i przemyśle. W pozostałych sektorach gospodarki struktura ta była w miarę stabilna. W rolnictwie zaobserwowano wzrost udziału pracujących z umową na czas nieokreślony, przy spadku udziału pomagających członków rodziny. Natomiast w przemyśle nastąpił wzrost udziału pracujących na własny rachunek oraz pracowników najemnych z umową na czas określony, przy spadku udziału pracowników z umową na czas nieokreślony. W rolnictwie następują zatem przesunięcia w kierunku statusu bardziej sformalizowanego (umowa o pracę), natomiast w przemyśle - z umów bezpiecznych (na czas nieokreślony) w kierunku bardziej elastycznych form świadczenia pracy (umowy na czas określony, działalność gospodarcza).

Wykres 51. Struktura pracujących w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i sektorów gospodarki (rolnictwo, przemysł) w latach 2011-2013 (dane kwartalne, w procentach)

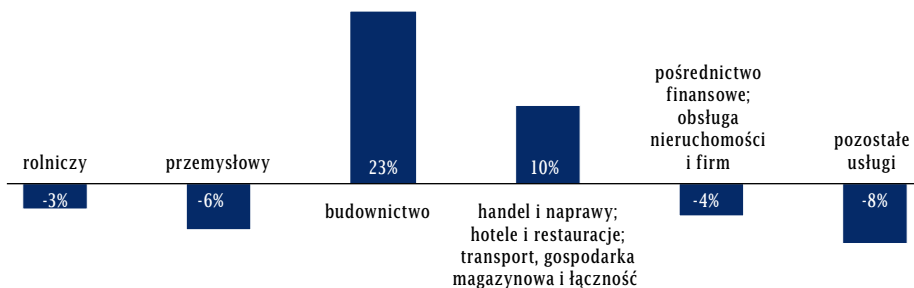

przemysł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 52. Odchylenia struktury (w procentach) pracujących według sektorów gospodarki w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. (Polska=0)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim zaobserwowano niższy w stosunku do przeciętnej krajowej udział pracujących w sektorze rolniczym (o 3,2%), przemysłowym (o 6,1%), w pośrednictwie finansowym oraz obsłudze nieruchomości i firm (o 4,1%) oraz w pozostałych usługach (o 7,8%). Wyższy udział pracujących występował w budownictwie (o 22,9%) oraz w handlu i naprawach, hotelach i restauracjach, transporcie, gospodarce magazynowej i w łączności - o 10,4%).

Tabela 33. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według sektorów gospodarki oraz wielkich grup zawodowych (w tys. osób)

sektor	wielka grupa zawodowa										razem
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
rolnictwo	0,0	0,8	0,5	1,0	0,6	0,0	144,7	0,0	2,4	1,9	151,8
przemysł (budownictwo)	0,0	28,7	33,8	35,0	21,5	3,8	0,0	185,6	73,4	31,4	413,2
usługi rynkowe	0,0	38,4	55,8	40,0	33,4	143,1	0,0	18,5	53,4	18,1	400,8
usługi nierynkowe	3,5	22,1	180,3	50,9	26,3	46,6	0,6	10,9	4,4	20,6	366,2
razem	3,5	90,1	270,3	126,9	81,8	193,5	145,3	215,0	133,7	72,0	1 332,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Pracownicy sił zbrojnych występowali jedynie w usługach nierynkowych. Największy udział przedstawiciele władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników odnotowano w usługach rynkowych. Większość specjalistów pracowało w usługach nierynkowych, podobnie większość techników i innego średniego personelu (choć w mniejszym odsetku). Natomiast w usługach rynkowych pracowało większość pracowników biurowych oraz pracowników usług osobistych i sprzedawców. Prawie wszyscy rolnicy, ogrodnicy leśnicy i rybacy pracowali w rolnictwie. Z kolei większość robotników przemysłowych i rzemieślników, operatorów i monterów maszyn i urządzeń oraz pracowników przy pracach prostych było zatrudnionych w przemyśle i w budownictwie.

6.1.8 Zatrudnianie pracowników przez pracujących na własny rachunek

Zgodnie z danymi z czwartego kwartału 2013 roku większość (80%) pracujących na własny rachunek w województwie małopolskim nie zatrudniała pracowników najemnych.

Tabela 34. Liczba pracujących na własny rachunek w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według faktu zatrudniania pracowników najemnych oraz sektorów gospodarki (w tys. osób)

zatrudnianie pracowników najemnych	sektor gospodarki						razem
	rolnictwo	przemysł	budownictwo	handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	pozostałe usługi	
tak	1,8	9,7	6,1	27,0	1,5	9,8	55,9
nie	105,1	12,8	20,2	42,8	5,2	25,2	211,2
razem	106,9	22,5	26,3	69,7	6,7	34,9	267,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

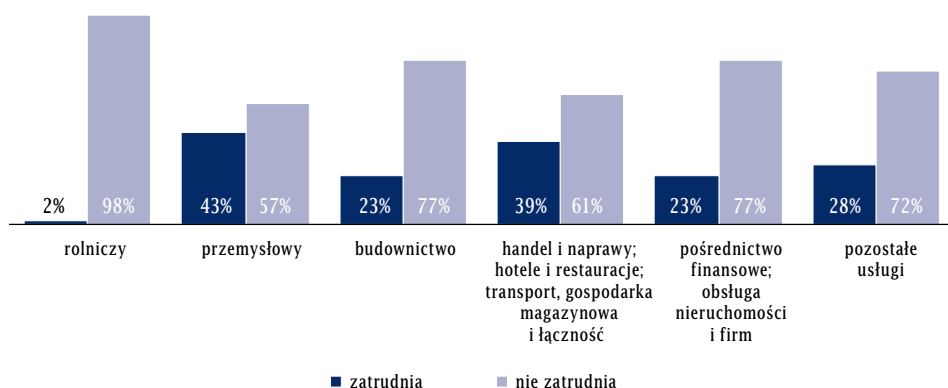
W latach 2011–2013 liczba pracujących na własny rachunek zatrudniających pracowników najemnych praktycznie się nie zmieniła i wynosiła około 57 tysięcy osób (nieznaczny spadek odnotowano w 2012 roku), przy czym w latach 2012–2013 zaobserwowano nieznaczną tendencję wzrostową ich udziału. Liczba pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników najemnych uległa w analizowanym okresie zmniejszeniu.

Tabela 35. Liczba pracujących na własny rachunek w województwie małopolskim według faktu zatrudnienia pracowników najemnych w latach 2011-2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

zatrudnianie pracowników najemnych	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
tak	59,1	58,1	59,6	53,7	45,8	57,2	58,6	50,5	56,2	60,0	54,9	55,9
nie	208,5	222,3	222,7	216,9	217,2	218,4	214,4	212,2	196,5	203,3	210,6	211,2
razem	267,6	280,5	282,3	270,6	263,0	275,6	273,1	262,7	252,8	263,3	265,5	267,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 53. Struktura pracujących na własny rachunek w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według faktu zatrudnienia pracowników najemnych oraz sektorów gospodarki (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Zatrudnianie pracowników najemnych przez pracujących na własny rachunek praktycznie nie występowało w rolnictwie. Najpowszechniejsze było w przemyśle (pracowników najemnych zatrudniało tu 43,1% pracujących na własny rachunek) oraz w handlu i naprawach, w hotelach i restauracjach, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (38,7%). Rzadziej zdarzało się w pozostałych usługach (27,9%), w budownictwie (23,2%) oraz w usługach pośrednictwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm - 22,7%.

6.1.9 Pracownicy najemni

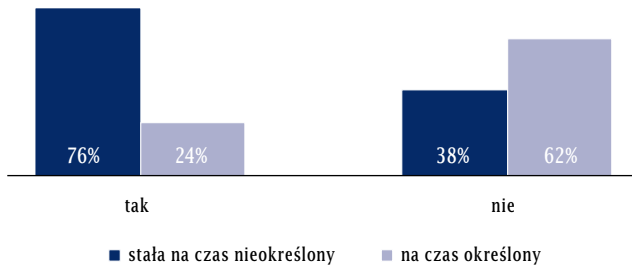
W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim pracowało niewiele ponad milion pracowników najemnych, z czego większość na czas nieokreślony i na podstawie pisemnej umowy.

Tabela 36. Liczba pracowników najemnych w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według rodzaju umowy i faktu posiadania umowy o pracę (w tys. osób)

rodzaj umowy	umowa o pracę zawarta w formie pisemnej		razem
	tak	nie	
stała na czas nieokreślony	765,8	6,5	772,3
na czas określony	238,3	10,5	248,7
razem	1 004,1	17,0	1 021,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 54. Struktura pracowników najemnych w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według rodzaju umowy i faktu posiadania umowy o pracę (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracowników najemnych posiadających umowę zawartą w formie pisemnej trzy czwarte pracuje na czas nieokreślony. Wśród nieposiadających takiej umowy ponad 60% pracuje na czas określony.

Ponad 99% pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony posiadało umowę zawartą w formie pisemnej. Umowy takiej nie posiadało ponad 4% pracowników najemnych z umową na czas określony.

Według danych BAEL w czwartym kwartale 2013 roku pracę bez umowy w formie pisemnej, czyli w domyśle na czarno, wykonywało około 17 tys. osób. Praca bez umowy to w niemal dwóch trzecich przypadków praca na czas określony.

Bez umowy pracowały najczęściej osoby młode (15–34 lata). Odsetek zatrudnionych na czarno malał z wiekiem. Częściej pracę bez umowy wykonywali mężczyźni (2,1% pracujących mężczyzn, czyli 11,4 tys., wobec 1,2% pracujących kobiet – 5,6 tys.).

6.1.10 Lokalizacja miejsca pracy

Większość ogółu pracujących (około 80%) pracowało w siedzibie instytucji/firmy, 13,3% w domu, natomiast prawie 7% w terenie.

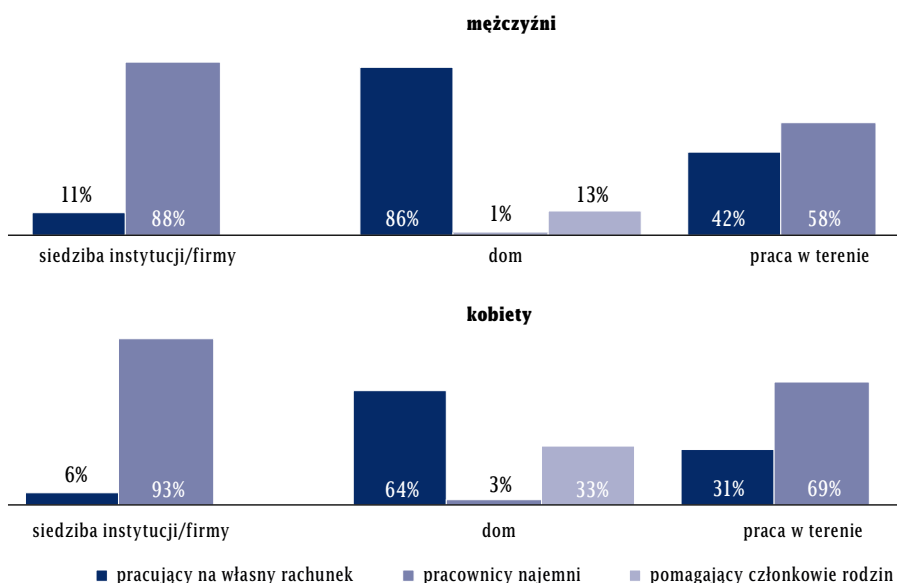
Tabela 37. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, miejsca wykonywania pracy i płci (w tys. osób)

status zatrudnienia	miejsce pracy			razem
	siedziba instytucji/ firmy	dom	praca w terenie	
mężczyźni				
pracujący na własny rachunek	63,6	83,5	33,4	180,5
pracownicy najemni	503,6	1,0	45,9	550,5
pomagający członkowie rodzin	2,4	12,4	0,0	14,8
razem	569,7	96,8	79,3	745,8
kobiety				
pracujący na własny rachunek	31,7	51,2	3,6	86,5
pracownicy najemni	460,5	2,0	8,1	470,6

status zatrudnienia	miejsce pracy			razem
	siedziba instytucji/ firmy	dom	praca w terenie	
pomagający członkowie rodzin	2,4	26,8	0,0	29,1
razem	494,5	80,0	11,7	586,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 55. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, miejsca wykonywania pracy i płci (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Ponad 88% mężczyzn pracujących w siedzibie instytucji/firmy było zatrudnionych w formie najemnej, 86% pracujących w domu to prowadzący własną działalność gospodarczą. Pracownikami najemnymi było również 58% mężczyzn pracujących w terenie.

Więcej, bo ponad 93% kobiet pracujących w siedzibie instytucji/firmy to pracownice najemne, 64% kobiet pracujących w domu to prowadzące własną firmę. Pracownicami najemnymi było również ponad 69% kobiet pracujących w terenie.

Najwięcej mężczyzn pracujących na własny rachunek (ponad 46%) pracowało w domu. Więcej niż 91% pracowników najemnych świadczyło pracę w siedzibie instytucji/firmy. W domu pracowało też ponad 83% mężczyzn pomagających członków rodziny.

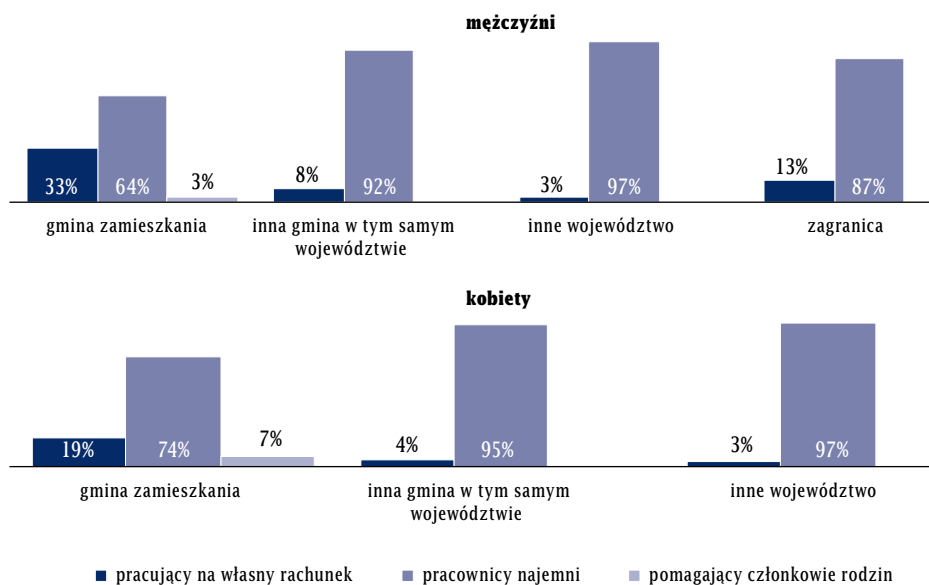
Najwięcej kobiet pracujących na własny rachunek (ponad 59%) pracowało w domu. Prawie 98% pracownic najemnych świadczyło pracę w siedzibie instytucji/firmy. W domu pracowało też niespełna 92% kobiet pomagających członków rodziny.

Tabela 38. Liczba pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, miejsca pracy i płci (w tys. osób)

status zatrudnienia	miejsce pracy				razem
	gmina zamieszkania	inna gmina w tym samym województwie	inne województwo	zagranica	
mężczyźni					
pracujący na własny rachunek	160,9	17,2	1,3	1,1	180,5
pracownicy najemni	310,6	194,5	38,1	7,2	550,5
pomagający członkowie rodzin	14,8	0,0	0,0	0,0	14,8
razem	486,4	211,8	39,4	8,2	745,8
kobiety					
pracujący na własny rachunek	79,5	6,6	0,5	0,0	86,5
pracownicy najemni	312,4	144,5	13,7	0,0	470,6
pomagający członkowie rodzin	28,7	0,4	0,0	0,0	29,1
razem	420,6	151,5	14,2	0,0	586,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród kobiet i mężczyzn dominowali pracownicy najemni wykonujący pracę w gminie zamieszkania. 68,1% pracujących w województwie małopolskim pracowało w gminie zamieszkania, 27,3% w innej gminie w tym samym województwie i 4% w innym województwie. Poniżej 1% pracujących zadeklarowało pracę za granicą.

Wykres 56. Struktura pracujących w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, miejsca pracy i płci (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących w gminie zamieszkania kobiet ponad 74% stanowiły pracownice najemne, wśród mężczyzn odsetek ten wynosił prawie 64%. Ponad 90% kobiet i mężczyzn pracujących w innej gminie lub w innym województwie było pracownikami najemnymi.

Prawie 90% mężczyzn i prawie 92% kobiet pracujących na własny rachunek pracowało w gminie zamieszkania, a pozostała grupa w innej gminie. Ponad 56% mężczyzn i ponad 66% kobiet pracujących jako pracownicy najemni pracowało w gminie zamieszkania, 35,3% mężczyzn i 30,7% kobiet w innej gminie oraz 6,9% mężczyzn i 2,9% kobiet w innym województwie. Wśród pomagających członków rodzin prawie wszyscy pracowali w gminie zamieszkania.

6.2 Praca dodatkowa

W ramach badania przeprowadzono analizę przekrojowo-czasową pracujących posiadających pracę dodatkową.

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim pracę dodatkową miało 113,6 tys. osób, co stanowiło około 8,5% ogółu pracujących.

Większość (około 58%) pracowała dodatkowo na własny rachunek, ponad 28% jako pracownik najemny i 14% jako pomagający członek rodziny.

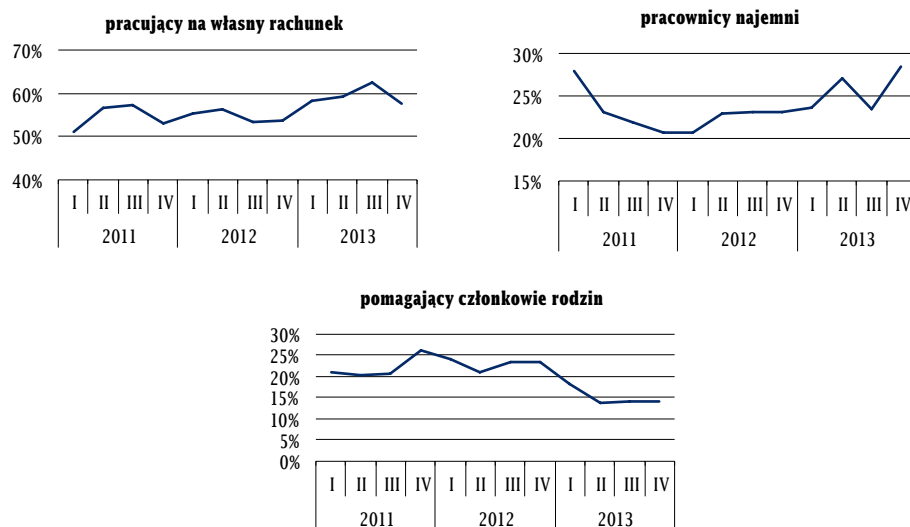
Tabela 39. Liczba pracujących posiadających pracę dodatkową w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia w latach 2011-2013 (dane kwartalne, w tys. osób)

status zatrudnienia	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
pracujący na własny rachunek	58,0	59,2	59,2	53,7	65,5	62,3	60,7	61,9	58,3	59,5	69,6	65,5
pracownicy najemni	31,9	24,1	22,6	20,9	24,4	25,3	26,2	26,6	23,7	27,1	26,1	32,2
pomagający członkowie rodzin	24,0	21,3	21,5	26,4	28,3	23,2	26,5	27,0	18,2	13,6	15,9	15,9
razem	113,9	104,7	103,3	101,0	118,2	110,9	113,4	115,5	100,2	100,2	111,5	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W latach 2011-2013 wśród pracujących posiadających pracę dodatkową zaobserwowano nieznaczny wzrost udziału pracujących na własny rachunek i pracowników najemnych oraz tendencję ujemną udziału pomagających członków rodzin.

Wykres 57. Struktura pracujących posiadających pracę dodatkową w województwie małopolskim według statusu zatrudnienia i płci w latach 2011-2013 (dane kwartalne, w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

W czwartym kwartale 2013 roku najliczniejszą grupę stanowili pracujący w głównym miejscu pracy jako pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony i jednocześnie pracujący dodatkowo na własny rachunek.

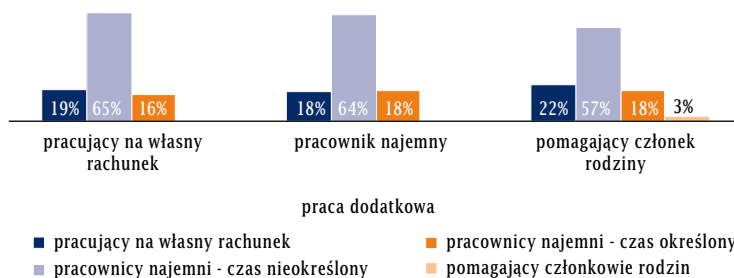
Tabela 40. Liczba pracujących w głównym miejscu pracy posiadających pracę dodatkową w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy (w tys. osób)

praca w głównym miejscu pracy		praca dodatkowa			razem
status zatrudnienia	rodzaj umowy	pracujący na własny rachunek	pracownik najemny	pomagający członek rodziny	
pracujący na własny rachunek		12,5	5,8	3,5	21,8
pracownicy najemni	stała na czas nieokreślony	42,6	20,6	9,0	72,2
	na czas określony	10,4	5,8	2,9	19,2
pomagający członkowie rodzin		0,0	0,0	0,5	0,5
razem		65,5	32,2	15,9	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących dodatkowo na własny rachunek prawie dwie trzecie miało stałą pracę główną na czas nieokreślony. Podobny odsetek zaobserwowano wśród pracujących dodatkowo w formie najemnej. Natomiast pracujący dodatkowo w charakterze pomagających członków rodziny w 57% przypadków w pracy głównej było pracownikami najemnymi z umową na czas nieokreślony.

Wykres 58. Struktura pracujących w głównym miejscu pracy posiadających pracę dodatkową w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących dodatkowo ponad 80% osób miało umowę na czas nieokreślony.

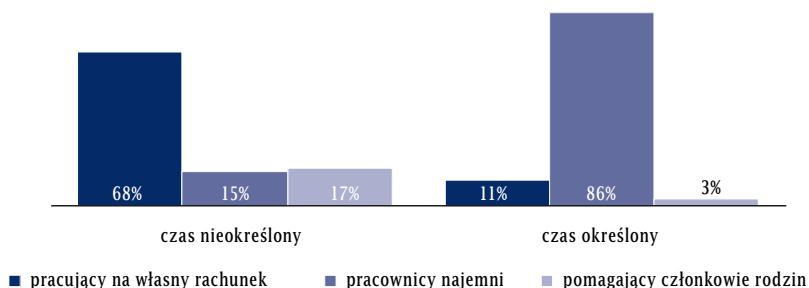
Tabela 41. Liczba pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy		razem
	na czas nieokreślony	na czas określony	
pracujący na własny rachunek	63,1	2,4	65,5
pracownicy najemni	13,8	18,4	32,2
pomagający członkowie rodzin	15,3	0,6	15,9
razem	92,2	21,4	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Pracujący dodatkowo na czas nieokreślony to w ponad 68% pracujący na własny rachunek, natomiast pracujący dodatkowo na czas określony to w 86% pracownicy najemni.

Wykres 59. Struktura pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i rodzaju umowy (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Pr prawie wszyscy pracujący dodatkowo spośród pracujących na własny rachunek i pomagających członków rodzin posiadali umowę na czas nieokreślony. Natomiast większość (57%) pracujących dodatkowo pracowników najemnych miało umowę na czas określony.

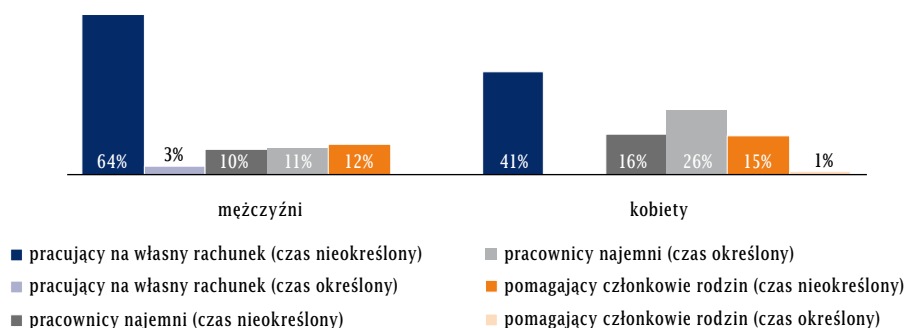
Wśród pracujących dodatkowo dominują mężczyźni pracujący na własny rachunek z umową na czas nieokreślony, stanowią oni około 40% ogółu pracujących dodatkowo.

Tabela 42. Liczba pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci (w tys. osób)

status zatrudnienia	rodzaj umowy	płeć		razem
		mężczyźni	kobiety	
pracujący na własny rachunek	na czas nieokreślony	46,0	17,1	63,1
	na czas określony	2,4	0,0	2,4
pracownicy najemni	na czas nieokreślony	7,1	6,7	13,8
	na czas określony	7,7	10,7	18,4
pomagający członkowie rodzin	na czas nieokreślony	8,9	6,4	15,3
	na czas określony	0,0	0,6	0,6
razem		72,2	41,4	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 60. Struktura pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia, rodzaju umowy i płci (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Spośród pracujących dodatkowo mężczyzn prawie 64% pracowało na własny rachunek na czas nieokreślony, 12,4% pomagało rodzinom z umową na czas nieokreślony, a prawie 11% stanowili pracownicy najemni na czas określony.

Spośród pracujących dodatkowo kobiet ponad 41% pracowało na własny rachunek na czas nieokreślony, 15,4% pomagało rodzinom na czas nieokreślony, a prawie 26% stanowili pracownicy najemni na czas określony.

Wśród pracujących dodatkowo dominowali pracownicy najemni z wykształceniem wyższym, a także pracujący na własny rachunek z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz średnim zawodowym.

Tabela 43. Liczba pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i wykształcenia (w tys. osób)

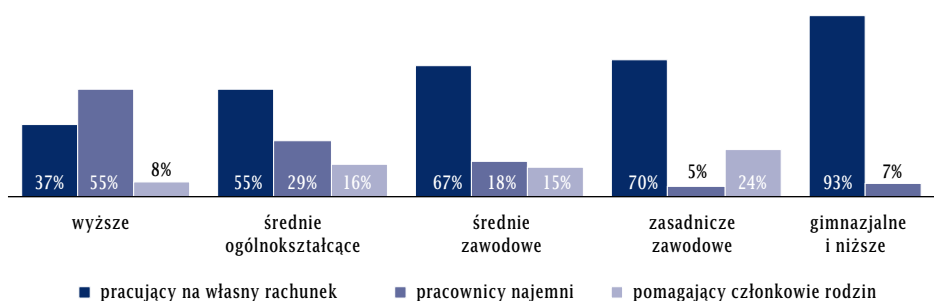
status zatrudnienia	wykształcenie					razem
	wyższe*	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe**	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i niższe	
pracujący na własny rachunek	15,5	3,7	18,9	21,6	5,9	65,5
pracownicy najemni	23,1	1,9	5,1	1,6	0,5	32,2
pomagający członkowie rodzin	3,2	1,1	4,2	7,5	0,0	15,9
razem	41,8	6,7	28,1	30,7	6,4	113,6

* Łącznie: wyższe licencjackie i inżynierskie, wyższe magisterskie lub równoważne i stopień naukowy.

** Łącznie z policealnym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 61. Struktura pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i wykształcenia (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących dodatkowo z wykształceniem wyższym dominowali pracownicy najemni. W pozostałych grupach wykształcenia przeważali pracujący na własny rachunek.

Wśród pracujących dodatkowo na własny rachunek najliczniejsze były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33%), wśród pracowników najemnych - osoby z wykształceniem wyższym (72%), a wśród pomagających członków rodzin - z wykształceniem zasadniczym zawodowym (47%).

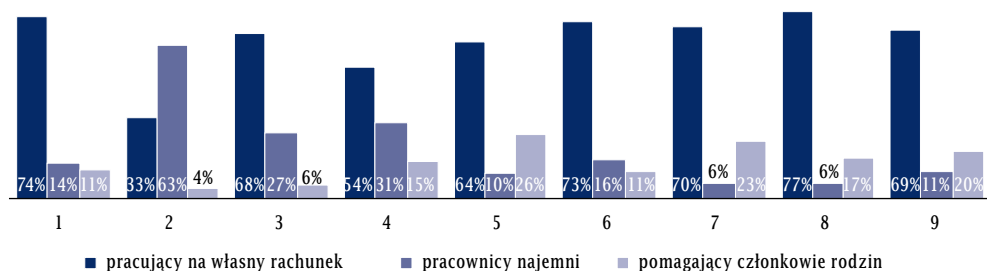
W przekroju grup zawodów pracujący dodatkowo na własny rachunek dominowali we wszystkich grupach zawodowych poza grupą drugą, w przypadku której pracujący dodatkowo najczęściej byli pracownikami najemnymi.

Tabela 44. Liczba pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i wielkich grup zawodowych⁴² (w tys. osób)

status zatrudnienia	wielka grupa zawodowa										razem
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
pracujący na własny rachunek	0,0	3,5	11,7	6,8	3,1	8,1	2,7	17,6	9,2	2,8	65,5
pracownicy najemni	0,0	0,7	22,4	2,7	1,8	1,3	0,6	1,6	0,8	0,5	32,2
pomagający członkowie rodzin	0,0	0,5	1,5	0,6	0,9	3,3	0,4	5,9	2,0	0,8	15,9
razem	0,0	4,6	35,5	10,1	5,8	12,7	3,7	25,1	12,0	4,0	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wykres 62. Struktura pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i wielkich grup zawodowych (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Najwyższy udział pracujących dodatkowo na własny rachunek zaobserwowano w grupie siódmej (27%), a najwyższy udział pracujących dodatkowo pracowników najemnych w grupie drugiej (69%). Najwyższy udział dodatkowo pomagających członków rodzin występował w grupie siódmej (37%).

W przekroju sektorów gospodarki największy udział pracujących dodatkowo zaobserwowano w pozostałych usługach, przemyśle i usługach (handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność).

42 0 - „Siły zbrojne”; 1 - „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”; 2 - „Specjaliści”; 3 - „Technicy i inny średni personel”; 4 - „Pracownicy biurowi”; 5 - „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy”; 6 - „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”; 7 - „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”; 8 - „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”; 9 - „Pracownicy przy pracach prostych”.

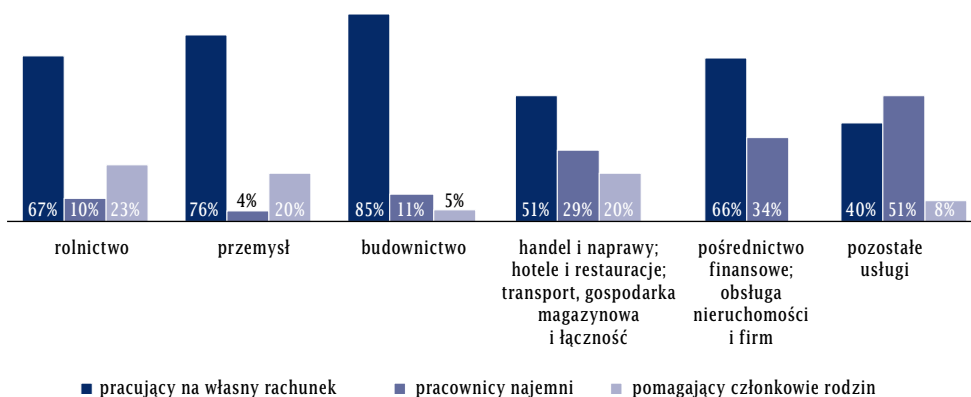
Tabela 45. Liczba pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i sektorów gospodarki (w tys. osób)

status zatrudnienia	sektor gospodarki						razem
	rolnictwo	przemysł	budownictwo	handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe; obsługa nieruchomości i firm	pozostałe usługi	
pracujący na własny rachunek	4,2	21,2	7,8	13,7	2,4	16,2	65,5
pracownicy najemni	0,6	1,2	1,0	7,7	1,2	20,5	32,2
pomagający członkowie rodzin	1,4	5,4	0,4	5,2	0,0	3,4	15,9
razem	6,2	27,8	9,2	26,7	3,6	40,1	113,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Większość pracujących dodatkowo na własny rachunek pracowało w przemyśle i pozostałych usługach. Pracujący dodatkowo pracownicy najemni pracowali najczęściej w pozostałych usługach, a pracujący dodatkowo pomagający członkowie rodzin - w przemyśle lub w handlu i naprawach, w hotelach i restauracjach, w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności.

Wykres 63. Struktura pracujących (praca dodatkowa) w województwie małopolskim w czwartym kwartale 2013 r. według statusu zatrudnienia i sektorów gospodarki (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BAEL.

Wśród pracujących dodatkowo w budownictwie zaobserwowano najwyższe skupienie pracujących na własny rachunek (85%). Natomiast wśród pracujących dodatkowo w pozostałych usługach ponad połowa pracowała najemnie (największy udział spośród wszystkich sektorów). Najwyższy udział (23%) pracujących dodatkowo pomagających członków rodzin występował w rolnictwie.

VII. Podsumowanie

Celem badania była analiza struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego oraz wewnętrznego zróżnicowania tej populacji, a także przedstawienie charakterystyk poszczególnych podgrup. Badaniem objęte zostały następujące obszary: analiza zmian liczby i struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego w latach 2004–2013; analiza form zatrudnienia ze względu na status zatrudnienia (pracownicy najemni, pracujący na własny rachunek, pomagający członkowie rodzin), rodzaj umowy (na czas określony, na czas nieokreślony) oraz wymiar czasu pracy (pełny, niepełny); charakterystyka badanych zbiorowości w wyróżnionych przekrojach: demograficznym (wiek, płeć), społeczno-ekonomicznym (wykształcenie, grupy sekcji PKD, klasa miejscowości zamieszkania), grup zawodów; w wybranych obszarach (przekrojach) analiza porównawcza: województwo małopolskie a Polska.

Głównym źródłem danych wykorzystywanym w analizie zmian liczby i struktury pracujących mieszkańców województwa małopolskiego w latach 2004–2013 były indywidualne, nieidentyfikowane dane pochodzące z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Na procesy obserwowane na rynku pracy w znaczącym stopniu wpływają zmiany liczby i struktury ludności. W latach 2004–2013 liczba ludności zamieszkującej województwo małopolskie wykazywała wyraźną tendencję wzrostową.

Zgodnie z prognozą ludności przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny na lata 2014–2050⁴³ liczba ludności w województwie małopolskim zmniejszy się i w roku 2050 wynosić będzie 3 279,4 tys. osób wobec 3 367,4 tys. w roku 2014. Należy jednocześnie podkreślić, że w województwie małopolskim jako jednym z nielicznych (obok mazowieckiego, pomorskiego i wielkopolskiego) w latach 2014–2050 obserwowany będzie okresowy wzrost liczby ludności.

W latach 2004–2013 struktura wiekowa ludności w województwie małopolskim wykazywała znaczne podobieństwo do struktury krajowej. Zarówno w 2004, jak i w 2013 roku struktura województwa charakteryzowała się nieznacznie wyższym udziałem ludności w wieku przed-

43 *Prognoza ludności na lata 2014–2050*, „Studia i analizy statystyczne”, Warszawa: GUS, 2014 (www.stat.gov.pl).

produkcyjnym oraz niższym udziałem osób w wieku produkcyjnym w stosunku do obserwowanego w kraju.

W strukturze ludności według typu aktywności⁴⁴ w Małopolsce w latach 2004–2013 dominowali pracujący, których udział w całym analizowanym okresie wynosił średnio 49% (około 1 282 tys. osób). Równie wysoki był odsetek biernych zawodowo (średnio 45%; 1 175 tys. osób), natomiast najmniej liczną grupę stanowili bezrobotni, stanowiący średnio 6% ogółu ludności w wieku aktywności zawodowej w województwie (około 155 tys. osób).

W latach 2004–2013 liczba pracujących⁴⁵ w województwie małopolskim wzrosła o 101 tys. osób (8,3%). W latach 2004–2008 podlegała wyraźnej tendencji wzrostowej (z korektą w 2007 roku), osiągając w roku 2008 wartość 1 322 tys. wobec 1 214 tys. w roku 2004. Następnie liczba pracujących w województwie zmniejszyła się do 1 260 tys. osób w roku 2010, po czym ponownie wzrosła do 1 315 tys. osób w roku 2013.

Liczba bezrobotnych według BAEL w województwie małopolskim zmniejszyła się w latach 2004–2013 o 93 tys. osób (36,7%). Początkowo podlegała wyraźnej tendencji spadkowej, w wyniku czego w 2008 osiągnęła wartość 87 tys. osób, po czym wzrosła do 160 tys. osób w roku 2013.

W przekroju zawodowym liczba pracujących w województwie małopolskim zwiększyła się w analizowanym okresie w siedmiu wielkich grupach zawodowych, z czego największy wzrost zaobserwowano w grupie drugiej „Specjaliści” (wzrost o 98,4 tys. osób; ponad 57%), piątej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” (52,3 tys. osób; 37%) oraz trzeciej „Technicy i inny średni personel” (wzrost o 34 tys. osób; blisko 37%). Nieco niższy wzrost zatrudnienia, wynoszący około 23% w stosunku do stanu z roku 2004, odnotowano również w grupach zawodowych: ósmej „Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (wzrost o 25,1 tys. osób) oraz pierwszej „Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” (16,8 tys. osób). Liczba pracujących w siódmej wielkiej grupie zawodowej „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” w województwie małopolskim zwiększyła się w analizowanym okresie o 31,9 tys. osób, co stanowi wzrost o 17,4%. W latach 2004–2013 nieznacznemu zwiększeniu (6,5%) uległo również zatrudnienie w grupie czwartej „Pracownicy biurowi”. W pozostałych grupach zawodowych w Małopolsce liczba pracujących zmniejszyła się. Największy spadek wystąpił w grupie wielkiej szóstej „Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” (spadek o 143,3 tys. osób; blisko 50%). W grupie wielkiej zerowej „Siły zbrojne” zatrudnienie zmniejszyło się o ponad 19% (0,8 tys. osób), a w grupie dziewiątej „Pracownicy przy pracach prostych” – o około 13% (spadek o 11 tys. osób).

W czwartym kwartale 2013 roku w województwie małopolskim pracowało 1 mln 332 tysiące osób, przy czym prawie 60% stanowili pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony, 20% to pracujący na własny rachunek, niespełna 20% – pracownicy najemni z umową na czas określony (w tym 12% ze względu na brak stałej pracy). Nieznaczny odsetek (obejmujący 3,3% ogółu pracujących) stanowili pomagający członkowie rodzin. Jednocześnie ponad 91% pracujących w województwie pracowało w pełnym wymiarze czasu pracy.

W końcu 2013 roku w województwie małopolskim pracowało 586,2 tys. kobiet, co stanowiło 44% ogółu pracujących. Udział kobiet w zatrudnieniu w regionie kształtował się na podobnym poziomie co średnio w Polsce. W latach 2011–2013 liczba pracujących kobiet utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie, a w dłuższym okresie (od 2004 roku) zmieniała się nieregularnie. Pracujących mężczyzn w całym analizowanym okresie systematycznie przybywało.

Porównanie struktury pracujących kobiet i mężczyzn z punktu widzenia statusu zatrudnienia pozwala stwierdzić, że wśród kobiet popularniejszą formą zatrudnienia była praca stała na czas nieokreślony (62% kobiet wobec 54% mężczyzn) oraz w charakterze pomagających członków rodziny (5% wśród kobiet; 2% wśród mężczyzn). Wyraźnie mniej odnotowano kobiet

44 Według BAEL.

45 Według BAEL (przeciętnie w roku).

pracujących na własny rachunek - w czwartym kwartale 2013 roku stanowiły one niespełna 15% pracujących kobiet, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek pracujących na własny rachunek wynosił 25%. Jednocześnie różnice te były coraz bardziej widoczne w starszych grupach wiekowych, a zatem pogłębiały się wraz z wiekiem. Ponadto od roku 2004 wśród kobiet obserwowany był spadek udziału pracujących na własny rachunek (o 7 p.p.; spadek o 2,3 p.p. wśród mężczyzn) oraz pomagających rodzinie, przy jednoczesnym wzroście odsetka zatrudnionych w formie najemnej na czas nieokreślony oraz w niewielkim stopniu - na czas określony.

Struktura pracujących kobiet według statusu zatrudnienia wyraźnie odbiegała od struktury mężczyzn w skrajnych grupach wiekowych. W najmłodszej grupie (15-24 lata) zaobserwowano znacznie wyższy udział kobiet pracujących najemnie z umową na czas określony z powodu kontynuacji nauki lub odbywania stażu (25% wobec 11% wśród mężczyzn) oraz niższy udział pracujących na czas określony z powodu braku możliwości znalezienia stałej pracy (26% wobec 35% wśród mężczyzn). Przy tym udział pracujących w tej formie był generalnie nieco niższy wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Natomiast w grupie wieku od 65 do 84 lat szczególnie wysoki w stosunku do udziału mężczyzn był udział kobiet pracujących jako pomagający członkowie rodzin (28% kobiety, 10% mężczyźni).

Wśród kobiet dominowały pracujące z wyższym wykształceniem - udział pracujących kobiet z wyższym wykształceniem wynosił w czwartym kwartale 2013 roku ponad 42%, podczas gdy pracujących mężczyzn - 25%. Wśród kobiet z wykształceniem wyższym, średnim ogólnokształcącym oraz średnim zawodowym zaobserwowano niższy niż wśród mężczyzn udział pracujących na własny rachunek oraz wyższy udział pracujących najemnie z umową na czas nieokreślony.

Więcej kobiet niż mężczyzn pracowało w grupach zawodowych „Specjaliści, technicy i inny średni personel”, „Pracownicy biurowi, pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” oraz „Pracownicy przy pracach prostych”. Jedynie w grupie zawodowej „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” na własny rachunek było zatrudnionych więcej kobiet niż mężczyzn. Wśród rolników, ogrodników, leśników i rybaków względnie ponad dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn pracowało jako pomagający członkowie rodzin. Szczególnie wysoki odsetek kobiet pracowało na własny rachunek w grupach zawodowych „Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy” oraz „Pracownicy przy pracach prostych”.

Kobiety częściej niż mężczyźni pracowały w siedzibie firmy lub instytucji, w której były zatrudnione (84% wobec 76% wśród mężczyzn). Zdecydowanie rzadziej natomiast podejmowały pracę w terenie (niespełna 2% kobiet, prawie 11% mężczyzn). Kobiety pracujące w domu rzadziej niż mężczyźni pracowały na własny rachunek (64% kobiet, 86% mężczyzn), a częściej jako pomagający członkowie rodzin. Kobiety rzadziej podejmowały zatrudnienie poza gminą zamieszkania, w szczególności w innym województwie lub zagranicą.

Rzadziej niż mężczyźni kobiety wykonują pracę bez umowy (1,2% pracujących kobiet, 2,1% mężczyzn). Niższy jest również udział kobiet podejmujących pracę dodatkową - w czwartym kwartale 2013 roku wykonywało ją 7,1% pracujących kobiet (9,7% pracujących mężczyzn). Ponadto kobiety w pracy dodatkowej rzadziej niż mężczyźni pracują na własny rachunek (41% kobiet; 69% mężczyzn), a częściej podejmują pracę najemną (42% wśród kobiet; 21% wśród mężczyzn).

Województwo małopolskie charakteryzuje się względnie większą liczbą mieszkańców wsi w stosunku do struktury krajowej, co przekłada się na wyższy niż średnio w kraju (o 30%) udział pracujących mieszkających na wsiach. W czwartym kwartale 2013 roku w Małopolsce nieznacznie więcej niż połowa wszystkich pracujących mieszkała na wsi. Analiza zmian liczby i udziału pracowników mieszkających na obszarach wiejskich w okresie ostatnich trzech lat wskazuje, że ich liczba rosła, przy czym zaobserwowano odchylenie sezonowe - ujemne w pierwszych kwartałach oraz dodatnie w trzecich. Wynika to głównie z wysokiego udziału rolnictwa na wsiach i sezonowego charakteru pracy w tym sektorze.

Ze względu na status zatrudnienia struktura pracujących na wsiach różniła się znacznie od struktury reszty pracujących. Wśród wszystkich klas miejscowości wiejskich zaobserwowano największy udział pracujących na własny rachunek (prawie 24%). 6% pracujących mieszkańców wsi było pomagającymi członkami rodzin, podczas gdy w miastach ta kategoria praktycznie nie występowała. Z drugiej strony na wsiach wyraźnie niższy był udział pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony (wynosił niespełna 50%, podczas gdy w miastach kształtował się na poziomie od 58% do 70%). Nieznacznie mniej było również pracowników najemnych z umową na czas określony (około 21%). Można zatem zauważyć, że wraz ze wzrostem wielkości miejscowości malał odsetek pracujących na własny rachunek, a rósł odsetek pracowników najemnych z umową na czas nieokreślony. Jednocześnie od 2011 roku obserwowane jest przechodzenie pracowników mieszkających na wsiach od pracy na własny rachunek oraz w charakterze pomagających członków rodzin w stronę pracy najemnej, szczególnie z umową na czas określony.

Pracujący Małopolanie są pod względem demograficznym stosunkowo młodą zbiorowością. Udział pracujących w wieku do 25. roku życia był tu o około 20% wyższy niż w średnio w Polsce. Mimo to Małopolanie w wieku od 15 do 24 lat stanowią nieliczną grupę w stosunku do pozostałych grup wiekowych. Na koniec 2013 roku w województwie pracowało 105,5 tys. młodych ludzi, co stanowiło 7,9% ogółu pracujących, podczas gdy trzy najliczniejsze grupy wiekowe: od 25 do 34 lat, od 35 do 44 lat oraz od 45 do 54 lat skupiały od około 23% do 28% pracujących w regionie (łącznie ponad 75%). Porównanie przeprowadzone dla ostatnich trzech lat (od 2011 roku) wskazuje, że liczba i udział osób najmłodszych w zatrudnieniu utrzymywał się na niskim poziomie i jeszcze wykazywał tendencję spadkową, co przy generalnym wzroście zatrudnienia obserwowanym w tym okresie wskazuje na pogorszenie sytuacji tych osób na rynku pracy. Spadek liczby pracujących w najmłodszej grupie wiekowej stanowił kontynuację tendencji obserwowanej od 2004 roku, w wyniku której do 2013 roku liczba pracujących w wieku od 15 do 24 lat zmniejszyła się w województwie o ponad 40%. Podobny spadek zaobserwowano również w drugiej skrajnej grupie wiekowej (od 65 do 84 lat), podczas gdy w pozostałych grupach nastąpił wzrost liczby pracujących w analizowanym okresie.

Z punktu widzenia statusu zatrudnienia osoby młode znacząco odbiegały od reszty pracujących. Niewiele z nich pracowało na własny rachunek. Firmę posiadała co dwudziesta osoba do 25. roku życia, podczas gdy Małopolanie w przedziale wiekowym od 35 do 64 lat pracowali na własny rachunek pięciokrotnie częściej (co czwarta osoba), a w wieku powyżej 65. roku życia – dziesięciokrotnie częściej (co druga osoba). Generalnie udział pracujących na własny rachunek był coraz wyższy w starszych grupach wiekowych. Młodych pracowników w województwie małopolskim wyróżniał znacząco wyższy udział pracujących najemnie (ponad 90% wobec 77% ogółem), przy czym było wśród nich o połowę mniej pracujących na czas nieokreślony (34% wobec 58% ogółem), a więcej na podstawie umów czasowych (57% wobec 19% ogółem). W ostatnich latach zatrudnienie na czas określony w tej grupie wiekowej bardzo się spopularyzowało (wzrost z 49% w 2004 do 57% w 2013). W efekcie stało się ono najpopularniejszą formą zatrudnienia młodzieży. Najczęstszą przyczyną jego podejmowania był brak możliwości znalezienia stałej pracy (częściej wśród kobiet) oraz to, że osoby uczyły się bądź były na stażu (częściej mężczyźni). Udział pomagających członków rodziny wśród młodych nie odbiegał od przeciętnej (3%), choć 10 lat wcześniej był wysoki (22%). Ponadto osoby młode wyróżniało częstsze niż w przypadku pozostałych grup wiekowych zaangażowanie w szarą strefę (większy udział pracowników najemnych wskazujących, że nie posiada umowy o pracę), a odsetek pracujących bez umowy malał z wiekiem.

Udział pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym był w województwie małopolskim wyższy (o 7,8%) w porównaniu z wartością dla całego kraju. W czwartym kwartale 2013 roku pracownicy posiadający ten poziom wykształcenia stanowili w województwie drugą najliczniejszą grupę (po zatrudnionych z wykształceniem wyższym), obejmując ponad 28% ogółu pracujących (przy 32% pracujących z wykształceniem wyższym). Jednocześnie zarówno w krótkim, jak i w długim okresie (od 2004 roku) w Małopolsce obserwowany był wzrost poziomu wykształcenia wśród pracowników, skutkujący m.in. spadkiem liczby pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym.

Wśród pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym dominowali pracownicy najemni z umową na czas nieokreślony (50%), przy czym ich udział był dwukrotnie wyższy niż wśród pracujących z najniższym poziomem wykształcenia i niższy niż w pozostałych grupach. Stosunkowo wysoki w tej grupie był również odsetek pracujących na własny rachunek - w czwartym kwartale 2013 roku firmę posiadał co czwarty pracujący z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wyższy udział pracujących na własny rachunek w tym okresie zaobserwowano jedynie wśród pracujących z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

Od 2004 roku wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym notowano wzrost udziału pracujących najemnie z umową na czas określony. W 2013 roku osiągnął on poziom 24%. Jako przyczynę pracy na czas określony najczęściej pracujący z wykształceniem zasadniczym zawodowym (podobnie, jak pracujący z wykształceniem średnim zawodowym i gimnazjalnym i niższym) wskazywali brak możliwości znalezienia stałej pracy.

W grupie pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym struktura pracujących według statusu zatrudnienia wśród kobiet i mężczyzn była zbliżona. Wyraźną różnicę widać jedynie w udziale pomagających członków rodzin, który był wyższy wśród kobiet (12%) niż wśród mężczyzn (2%).

Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie małopolskim stosunkowo często podejmowały pracę dodatkową. W czwartym kwartale 2013 roku osoby z tym poziomem wykształcenia stanowiły 27% wszystkich pracujących dodatkowo w regionie. Wśród pracujących dodatkowo z wykształceniem zasadniczym zawodowym, podobnie jak w pozostałych grupach wykształcenia poza wykształceniem wyższym, dominowali pracujący na własny rachunek (70%). Stosunkowo wysoki był udział pracujących dodatkowo jako pomagający członkowie rodzin (24%), natomiast odsetek osób pracujących najemnie wśród pracujących dodatkowo z wykształceniem zasadniczym zawodowym był najniższy spośród wszystkich grup wykształcenia i wynosił zaledwie 5%.

W czwartym kwartale 2013 roku w Małopolsce pracowało 145,3 tys. rolników, ogrodników, leśników i rybaków (szósta wielka grupa zawodowa), co stanowiło 10,9% wszystkich pracujących w województwie. Prawie wszyscy należący do tej grupy zawodowej (99,6%; 144,7 tys. osób) pracowali w sektorze rolniczym, natomiast pozostała część znalazła zatrudnienie w usługach nierynkowych. W tym czasie w sektorze rolniczym pracowało 151,8 tys. osób, czyli 11,4% ogółu pracujących w województwie małopolskim. W sektorze tym zdecydowanie dominowali przedstawiciele szóstej grupy zawodowej, stanowiący ponad 95% wszystkich pracujących w rolnictwie. Niewielki udział w sektorze mieli również operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (grupa ósma) czy pracownicy przy pracach prostych (grupa dziewiąta). Można zatem utożsamić przedstawicieli szóstej wielkiej grupy zawodowej - głównie rolników - z pracującymi w rolnictwie.

Niemal wszyscy pracujący w rolnictwie na własny rachunek (106,1 tys. osób) i wszyscy pomagający członkowie rodzin pracujący w rolnictwie (38,1 tys. osób) wykonywali zawód rolniczy.

Rolnictwo to specyficzny sektor małopolskiej gospodarki. Stanowi główne miejsce pracy dla 40% pracujących na własny rachunek, w tym aż 48% kobiet (i 36% mężczyzn) oraz 87% pomagających członków rodzin, w tym niemal wszystkich kobiet pracujących w zawodach rolniczych (92% wobec 77% mężczyzn). Jednocześnie tylko niewielka część pracujących na własny rachunek rolników zatrudnia pracowników najemnych (w czwartym kwartale 2013 r. było to 1,8 tys. osób, czyli zaledwie 1,7% rolników pracujących na własny rachunek). Potwierdza to, że małopolskie rolnictwo składa się głównie z niewielkich, rodzinnych, indywidualnych gospodarstw rolnych, zbyt małych, by tworzyć miejsca pracy najemnej. Jednak analiza krótkookresowa pokazała, że w latach 2011-2013 rósł udział pracowników najemnych na czas nieokreślony oraz malał udział pomagających członków rodzin. Może to wskazywać na zmianę sytuacji.

Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji to projekt badawczy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

Obserwatorium prowadzi **badania cykliczne, jednorazowe** oraz **analizy desk research** małopolskiego rynku pracy.

Opracowuje również nowe rozwiązania w zakresie udostępniania i rozpowszechniania informacji o rynku pracy. Zarządza **Internetową Biblioteką Małopolskich Obserwatoriów** oraz serwisem „**Barometr zawodów dla Małopolski**”. Obserwatorium odpowiada również za wybrane wskaźniki prezentowane w **Internetowym Obserwatorze Statystyk Społecznych**.

Więcej informacji w serwisach:

www.obserwatorium.malopolska.pl

www.barometr.obserwatorium.malopolska.pl

www.statystyki.obserwatorium.malopolska.pl.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie jest instytucją realizującą zadania Samorządu Województwa Małopolskiego w zakresie kreowania polityki rynku pracy. Inicjuje i wspiera skuteczne rozwiązania, które przyczyniają się do realizacji misji WUP w Krakowie „Kompetentny, wykwalifikowany i pracujący mieszkaniec Małopolski”.

Wydawca: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków
tel. 12 42 87 870, faks 12 42 29 785
e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl
www.wup-krakow.pl
ISBN: 978-83-63961-38-1

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Małopolska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego